

Klasszikus és Jazz

GRAMOFON

2001. őszi

Thomas Hampson

Eötvös Péter

Schiff András

Michael Brecker

Dave Brubeck

Eberhard Weber

750 Ft

HORGAS ESZTER

ISSN 1416-1109

771416110003

2001. október 5. 1930
Budapest Kongresszusi Központ

FILARMONICA DELLA SCALA

A Milánói Scala Filharmonikus Zenekara
Vezényel: **RICCARDO MUTI**

Verdi:

A végzet hatalma
nyitány

Stravinsky:

A tündér csókja
Divertimento

Schubert:

7., C-dúr szimfónia D.944

Az est fővédnöke:

MÁDL FERENC
Köztársasági elnök

Védnökök:

ROCKENBAUER ZOLTÁN
A nemzeti kulturális örökség minisztere

DEMSZKY GÁBOR
Budapest főpolgármestere

STRAUB ELEK
A Matáv elnök-vezérigazgatója

Jegyek kaphatók:

Filharmónia Budapest Kht. Jegyiroda (V., Mérleg u. 10., Tel.: 318-0281)
Zeneakadémia Jegypénztár (VI., Liszt Ferenc tér 8., Tel.: 342-0179)
Vigadó Ticket Office (V., Vörösmarty tér 1., Tel.: 327-4322)
Matáv Szimfónikusok Jegyirodája (VI., Nagymező u. 19., Tel.: 302-3841)
Music Mix 33 (V., Kecskeméti u. 8. Tel.: 266-7070)
Jegyárak: 2000.-, 4000.-, 5.500.-, 6.800.-, 8.000.-, Ft

A szereplő- és műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

A hangverseny további támogatói:

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Nemzeti Kulturális Alapprogram, Gazdasági Minisztérium,
Fővárosi Önkormányzat

Harmóniában a *matán*val

2001. október 5. BKK

**FILARMONICA
DELLA SCALA**

*A Milánói Scala
Filharmonikus
Zenekara*

Vezényel:

RICCARDO MUTI

*Exkluzív
bérlet
2001-2002*

Első hangverseny

TARTALOM

ZENÉS SZÍNHÁZ

BESZÉLGETÉS **ANDREAS SCHOLL-LAL** 5

SCHUBERTIADÉ: MŰVÉSZET ÉS ÜZLET HARMÓNIABAN 6

EURÓPAI ZENEFŐVÁROSOK

BÉCS 8

OPERAKRITIKA: **A KEGYENCNŐ ÉS EGY KEGYENC** 10

DÁVID ÉS AZ ÖRÖMTELEN GÓLIÁT

– BESZÉLGETÉS KIRÁLY DÁVID ZSOLTTAL 12

CÍMLAPSZTORI

HORGAS ESZTER 14

KRITIKA – KLASZIKUS

19

22

24

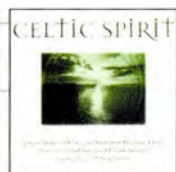
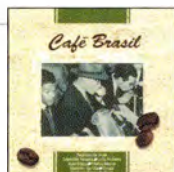
MESTERK ÉS TANÍTVÁNYOK

KOMLÓS PÉTER ÉS SZALAI ANTAL 26

FRANKFURTI ZENEI VÁSÁR – A VÁLTOZÁS SZELE 28

ROMA ZENE INDIÁTÓL ANDALÚZIÁIG 32

KRITIKA – VILÁGZENE, CROSSOVER

34

36

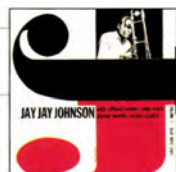
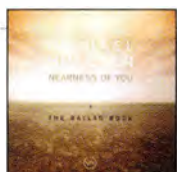
38

A DJABE ZENEKAR SZTÁRVENDÉGE: BEN CASTLE 35

GRAMOFON GALÉRIA

VUKÁN GYÖRGY 38

KRITIKA – JAZZ

42

45

48

JAZZHÍREK 46

JOHN MAYALL – TÖRETTLEN ERŐVEL 47

ZENE AZ INTERNETEN

52

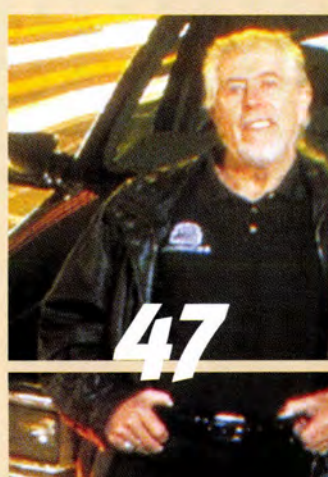
VERSENYGYŐZTESEK

ZEMPLÉNI SZABOLCS 56

ZENEI FELLEGVÁRAK

58

HiFi ÉS HIGH END KIÁLLÍTÁSOK BUDAPESTEN 62

ANGYALI SZOPRÁN ÉS FÉNYES BARITON

SCHWARZENBERGI TALÁLKOZÁS ANDREAS SCHOLLAL

Ime Steinmann, Karinthy híres jó tanulója – ez a hallgató első benyomása

Andreas Schollról. Jól szabott, sötét öltönyben lép a pódiumra egy hibátlanul fésült

fiatalember. Koncertje végén, a Schubertiade eseményeinek színhelyén

(cikkünk a következő oldalon – a szerk.), a művészbejárónál várunk rá. Az időpontot

egymást kerülő e-mailek miatt félreértettük, ám a szünetben üzent:

„Hangverseny után is vállalja a találkozót. Az öltözők felől egy sportos srác érkezik,

masával szedi a lépcsőket. Utána iramodunk, erősen emlékeztet Schollra.

„Máiban ott lohol csembalista partnere, Markus Märkl. Egy pohár sört fölhajtani

szoktak, de kézséggel halasztják a „fontos” programot.

Hogy az éteri szépségű szoprán hangon éneklő holl beszédhangja kellemes, puha bariton, őt bent a teremben is meggyőződhettünk: az neplő közönség számára kínált ráadást, a híres *Abra mai fű* kezdetű áriát Händel Xerxészből maga konferálta be. A beszélgetés elején tehát arról érdeklődünk, hogyan lett nyilvánvalóvá, hogy nem a tenor, vagy a bariton énekesi pályán indul el, hanem kontratenor lesz, s hogy ez az út komoly sikerekkel kecsegtet? Valaki a lábára lépett – szúrja oda Markus Märkl, de gyorsan komolyra fordítják a szót: a gyermekkórusban, ahol Andreas énekel, az általános gyakorlat szerint a mutáló kamaszok egy-két évet pihentek, aztán visszatértek a felnőtt karba. Ő azonban még tizenéves kora után is tudott fiúszoprán fekvésben énekelni. A kórusvezető azt mondta: végy részt továbbra is a hangképzési órákon, aztán meglátjuk... Majd fölkereste az édesapját, hogy megbeszéljék, különleges tehetség, akit érdemes lenne taníttatni. Komoly ajánlásokkal került a bázeli Schola Cantorumba, ahol Richard Levitt és René Jacobs növendékeke volt 1987 és 1993 között. 2000 októbere óta már ő is tanít a Scholában, ez a legjobb lecke számára – jegyzi meg – bár ma is vesz egy-egy órát Levittnél. A koncertek előtt sosem fogyaszt alkoholt. Nem dohányzik, és bocsánatot kér a publikumtól Dietrich Fischer-Dieskau helyett is. (Ezen is mulatnak, Diskau ugyanis erős dohányos.)

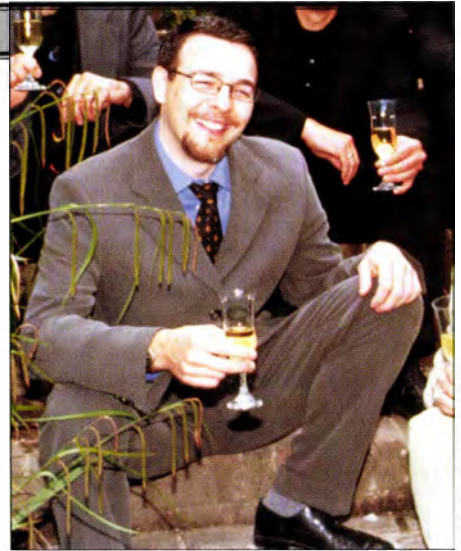
A Schubertiade nyári periódusában Scholl két koncertet adott, az elsőn Johann Nauwach, Heinrich Albert, Adam Krieger, Johann Philipp Krieger, Andreas Hammerschmidt, J. Valentin Görner dalait szólaltatta meg, majd a *Venendo Amor* kezdetű Händel-kantátát énekelte. Kísérője, Markus Märkl J. C. Ferdinand Fischer preludiumát és két Scarlatti-sonátát is játszott a finom kidolgozású, német csembalón. A második hangverseny programjának keretében a Harmonia Mundi kiadónál megjelent, Händel-áriákat tartalmazó CD rész-

ANDREAS SCHOLL

Napjaink legkeresettebb kontratenor énekes. 1967-ben született Németországban, hétéves korától énekel a Kiedricher Gyermekekórusban, a zenei tanulmányait Richard Levittnél és René Jacobsnál folytatta Bázelen, de részt vett Emma Kirkby, Eveline Tubb és Anthony Rooley kurzusain. Szerte Európában koncertezik, járt az USA-ban, Japánban, Ausztráliában. Versenyei és fesztiválok elismert résztvevője, elnyerte a Gramophone és az Echo Díjat. A régizene neves interpretátoraival hangversenyezik és készíti felvételeket, pl. Christophe Coinnel, Ton Koopmannal, John Elliot Gardinerrel.

leteit mutatták be, ezúttal a Camerata Salzburg és René Jacobs társaságában. Mi az első, a kevéssé ismert 17. századi német komponisták dalaiból szerkesztett programot hallottuk élőben. Az anyag meglepően színes volt, így a következő kérdés is adódott: hogyan épül Scholl repertoárja?

Ha az ember kontratenorként elkezdi énekelni, először természetesen John Dowland munkáit célozza meg – feleli. Ő a Harmonia Mundi egyik vezetője idejekorán figyelmeztette, keressen valami más, unikális műsort. René Jacobs adta az ötletet, állítson össze egy gyűjteményt német barokk dalokból. Elutazott Jacobs-hoz Belgiumba, beült a könyvtárba és kimásolta, ami érdekes lehet. Több is akadt már az ő hangfekvésére transzponálva, majd tovább búvárokodott a bázeli könyvtárban, ahol szintén gazdag anyag található ugyanezekről a szerzőktől. Kapott néhány mikrofilmet Drezdából is. Ezután Markusszal nekiláttak a válogatásnak: ez jó, az unalmas, ez vidám, az drámai, ekként alakult egy jókora repertoár és egy lemezre való dal. Többet nem lehetne megtölteni – állítja Scholl és Märkl egybehangzóan, a német

Fotó: DECCA promóció

barokk dalkultúra korántsem volt olyan kimunkált, mint az angol. Ők azonban a legszebbeket választották, amelyek koncentráltan mutatják be azt a zenei világot, amelyben fogantak. Különleges értékű a három Johann Krieger-dal, ezek tulajdonképpen operaáriák, a teljes darabok kottái eltűntek. Az áriák népszerűek voltak a XVII. században, és dalokként is kiadták őket különféle könyvekben, ők ezeket a változatokat találták meg. Az anyag összegyűjtésével a munka nem fejeződött be. Minthogy a kísérlet abban az időben még generálbasszusban írták le, Markusnak föl kellett öltöztetnie a dalokat nem túl díszített, mégis barokk stílusú gúnyába.

Vajon mi a véleményük a hitelesség kérdéséről? A régizene némelyik híve mereven ragaszkodik a reneszánsz és a barokk korhű hangszereihez; a kontratenor szólamokat még véletlenül se énekelje alt énekesnő. Scholl – a jó tanuló – váratlanul indulatba jön. „Véleményem szerint már a kérdésfeltevés is hamis: a muzsika nem arra való, hogy változatlanul, ezerszer és ezerszer ugyanúgy reprodukáljuk. A Camerata Fiorentinában és a hasonló szellemi körökben arról beszéltek már évszázadokkal ezelőtt, hogy a jelentés, a hatás a fontos.” Scholl magáénak érzi e feladatot, megtalálni azt a legegyszerűbb kifejezési formát, amely célba juttatja a zene üzenetét. Ez a fontos az eredetiségben, s nem az, hogy milyen és hány húrja van a gambának. Ha őt kérdeznék, hogy egy gyenge kontratenor vagy egy jó alt énekeljen egy barokk szólamot, az altra szavazna. „A historizmusnak megvan az a veszélye, hogy unalmassá válik. A historikusok érve szerint az unalmas produkció is hiteles. Ez számomra elfogadhatatlan álláspont, a zenének hatnia kell.” Kár, hogy a magyar közönség éveken ezelőtt elmulasztotta Schollt fölfedezni, amikor Herreweghével és Kuijkenékkal Budapesten járt, és Bach-kantátákat énekelte. Most már az elfoglalt művész naptárában kevés az üres hely. Egy koncertszervező, aki vissza akarná adni Budapestnek az európai zenei életben hajdan elfoglalt státusát, azért próbálkozhatna...

Albert Mária – Sarlós Zsuzsa

MŰVÉSZET ÉS ÜZLET – HARMÓNIABAN

ELTÉRŐ SZEMPONTOK A SCHUBERTIADÉN

Az új előtérből újonnan kialakított terem nyílik. Benne kiállítás: fotók és dokumentumok az ausztriai, közelebről vorarlbergi Schubertiade negyedszázadáról. Mindjárt az első, szíven ütő és valószínűleg ritka fénykép: Szvjatoszlav Richter élete és pályája delén. Energikusan hajol a zongora fölé, mellette odaadón figyel egy borzas kamasz: Kocsis Zoltán. A fekete-fehér fotográfia 1970-ben készült. Az anyag azzal szembesíti a látogatót, amit eddig hézagosan tudott, az ausztriai fesztivál a civil kezdeményezés, az önerőből való türelmes, de koncepciós fejlesztés nyomán teljesedett ki világsztárokat felvonultató eseményekké.

A Schubertiade szervezői eddig arctalanok voltak, idén egy csoportkép erejéig kiléptek a nyilvánosság elé, a több mint 300 oldalas műsorkatalógusban először jelent meg a héttagú brigád, a munkatársak között áll a főnök, Gerd Nachbauer. Szívós munkájának eredménye mindaz, amivel ma találkozunk a koncertek közönsége. Bár a hohemensi cipő-nagykereskedő fia tagadja, hogy kizárólag az övé az ötlet. Hermann Prey, az ismert bariton javasolta, hogy szólaltassák meg sorozatban, fesztiválszerűen Schubert összes művét. Az ifjú Nachbauer nem sokkal diplomája megszerzése után irodalmi esteket, koncerteket kezdett rendezni a svájci határhoz közeli kisvárosban, Hohenemsben. Amikor aziránt érdeklődöm, hogy tanulmányai és tervei egybeváltak-e, szűkszavúan csak annyit válaszol: egyáltalán nem. A vorarlbergi mentalitást lassacskán megismerve, komoly családi konfliktusokat feltételezhetünk e polgárinak nem mondható pályaválasztás mögött. De ez végül is nem tartozik a nyilvánosságra, amely most már huszonhat éve részesül tökéletes „kiszolgálásban” a vokális és hangszeres kamarazene és a hozzá kapcsolható művészetek terén.

Évszázadokkal ezelőtt Hohenems örgrófja nem sejtette, milyen jó alapot teremt a kései utódoknak azzal, hogy megépítteti itáliai reneszánsz stílusú palotáját. Ennek helyreállított lovagtermében hangzott el 1976-ban az első olyan program, amely fölé már a Schubertiade jelzót írták. A következő évben már a Bécsi Filharmonikusok is felléptek Karl Böhm vezényletével, később részt vett az eseményen Dietrich Fischer-Dieskau, Peter Schreier, Nikolaus Harnoncourt. A tavaszi és őszi koncerteket kora- és későnyáriak egészítették ki, 1987-től bevezették a landpartie-kat – ez is Schubert és baráti köréhez méltó hagyomány. Így találtak a festői Schwarzenbergre, a hegyi falura, amelyet a jó nevű romantikus festőnő, Angelika Kauffmann fedezett föl és tett híressé. Néhány éve csak itt tartják a koncerteket, mert minden együtt lelhető fel: a természet szépsége, a művészet iránti fogékonyság és a turisztikai érdeklődés. A turisztikai bevétel fontos szempont: az elő- és utószezonban vendégeket idecsábító koncertekhez támogatást adnak az uta-

Schubertiade Ausstellungen 2001

SZTÁROK
A 2002. ÉVI
SCHUBERTIADÉN:**Camerata Salzburg**

– Fischer Ádám

június 14., péntek, 20.00

június 15., szombat, 11.00

Alfred Brendel

június 13., csütörtök, 20.00

Christoph Prégardien

június 13., csütörtök, 16.00

június 15., szombat, 20.00

június 17., hétfő, 20.00

szeptember 7., szombat, 20.00

Hagen Quartett

– Heinrich Schiff

június 16., vasárnap, 20.00

Julianne Banse

június 20., csütörtök, 16.00

szeptember 6., péntek, 16.00

Ian Bostridge

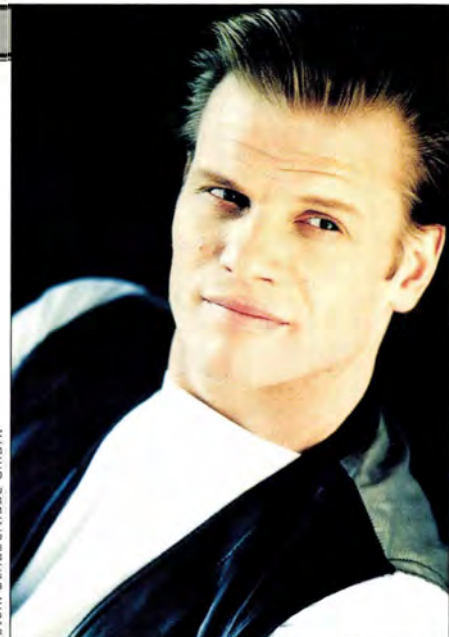
szeptember 1., vasárnap, 20.00

Zehetmair Quartett

szeptember 4., szerda, 20.00

Dietrich Fischer-Dieskau

szeptember 7., szombat, 11.00

Fotók: Schubertiade GmbH.

Bo Skovhus: „skandináv óriás, akiből erő árad.”

zási cégek, panziók, gyógyszállók. Gerd Nachbauer azt mondja, hogy a tervezésnél nagyon figyelnek arra, hogy a sorozatok anyagilag kivitelezhetőek legyenek. A büdzsét nem részletezi, de hogy fogalmunk legyen a nagyságrendről: a visszatérő vendégek között Barbara Bonney, Ian Bostridge, Cecilia Bartoli, Thomas Quasthoff, Alfred Brendel, Harnoncourt, Mitsuko Uchida és más hírességek neve olvasható. Akik, ha a hely, a fogadtatás, az emlékek miatt talán adnak is „engedményt”, biztosan megkérik a tisztességes honoráriumot. Nachbauer szerint évente új és új jegyrendelők kerülnek a listára. Üres hellyel egyik nyári koncerten sem találkoztam, pedig az Angelika-Kauffman-Saal kibővítették, amint tavaly ígérték. Az építkezést a község végeztette, persze elsőrendűen a Schubertiade kedvéért. A Kleine Dorfsaal bejárata a parkolótól kényelmesebben megközelíthető rokkantkocsival, a mozgássérülteket lift segíti át a szintkülönbségen – itt teljes értékű nézőknek tartják őket. A két házat összekötő folyosón kiállításoknak jut felület, persze Schubertet és barátait ábrázoló kortárs grafikák függnek a falon. A régi „shop” az alsó szinten

Angelika-Kauffman-Saal: a Schubertiade kedvéért újítták fel

kibővült, Schubert-relikviákból és -festményekből, valamint kottáiból rendeztek kamara-kiállítást, némelyik partitúra, képmásolat megvehető. A kiszolgálás változatlanul figyelmes, a változásokat azonnal jelzik. Számunkra ugyan csalódás volt, hogy az izraeli hegedűvirtuózzal, Gil Shahammal nem találkozhattunk, helyette játszott Leonidas Kavakos. Soha rosszabb cserét! 2000-ben a Budapesti Tavasz Fesztiválon Berg hegedűversenyét szólaltatta meg drámaian. Most másik arcát ismerhettük meg: Mozart A-dúr koncertjét játszotta felhőtlen, boldog együttműködésben a Camerata Salzburggal — amelynek Kavakos az

első vendégművésze —, a nálunk is ismert Gérard Korsten lendületes vezényletével.

Az első est, amelyet meghallgathattunk, ugyancsak emlékezetes marad: a londoni tenor, Ian Bostridge Schubert Téli utazás című ciklusát énekelte a kitűnő japán pianista, Mitsuko Uchida kíséretében. Két tucat dal, amelyek egy-egy darabja külön is ismert, de amelyek így, egy

szuszra hatnak igazán. Bostridge-t operaszínpadon lírai tenorként tartják számon, pedig baritonális színezetű, átütő orgánuma drámai hősök megformálására is képessé tenné. Lehet, Bostridge túl intellektuális alkat ahhoz, hogy egyiptomi hadvezért vagy párizsi aranyifjút formázzon. Pedig játszik a pódiumon, a Schubert-dalok mindegyikét hol drámai, hol komikus jelenetként adja elő. Uchidával csodálatos az összjáték, a hallgató figyelme nem lankadhat.

Andreas Scholl és Markus Märkl műsora zenetörténeti érdekességekből állt, német barokk dalok csokrát adták elő. Négy egészen fiatal kollégával lépett pódiumra a hetvenéves Alfred Brendel: egyik a fia, Adrian Brendel csellista és három brit vonós, Katharine Gowers, Lucy Jeal és Douglas Peterson. Előbb Mozart Esz-dúr és g-moll zongoravertettjét szólaltatták meg, majd a koncert extra produkciója következett, e kis apparátus kísérte Brendelt az A-dúr versenyműben. Érdekes megoldás, másnak nem javasolnánk, de a mester elragadóan zongorázott, semmiféle hiányérzetünk nem maradt.

A Bécsi Staatsoper művésze, Bo Skovhus egészen más egyéniség, mint Bostridge. Talán nem magasabb a nyúlánk britnél, de szélesebb: skandináv óriás, akiből erő árad. Energia karakterizálja előadásmódját is, a finom hangulatú Schumann- és Schubert-dalokat persze visszafogottan énekelte, de Mahler Dal a földről című művének Búcsújában igazi, mély férfifájdalommal szó-

lalt meg. Skovhus partnere Helmuth Deutsch volt, zongorista és zeneszerző, a müncheni zeneakadémia tanára. Más koncerteken morcos, magának való hallgató, a pódiumon nagyszerű alkotótárs.

Kevés mostanában a magyar vendég a Schubertidén, jegyzem meg, s talán együttműködhetnének valamelyik magyar kamarazenei fesztivállal, hogy európai uniós pénzekre pályázhassanak. A művészek meghívását a műsor indokolja, most is várnak magyar muzikusokat: a Keller Vonósnegyes kurzust tart, jövőre pedig Fischer Ádám többször vezényli náluk a Camerata Salzburgot — mondja Nachbauer. Az együttműködést nehezíti, hogy a programnak valahogy kapcsolódnia kell Schuberthez.

Szeptemberre visszavárják Bostridge-ot, ismét pódiumra lép Cecilia Bartoli, Angelika Kirchschlager, Julianne Banse, Olaf Bär, Christoph Prégardien, Ann Murray és Felicity Lott, zárásképpen pedig Violeta Urmana, az ünnepelt mezzo Schubert és Richard Strauss dalait éneklő. Kezünkben van a jövő évi program is. Európa fölfedezte már a cseh mezzoszoprán, Magdalena Kozenát — természetes, hogy meghívták a Schubertidéra, baritonban viszont Christopher Maltman az új favorit. Urmana, úgy látszik, őszre specializálta magát, bizonyára itt üdül föl a bayreuth-i fáradalmak után. 2002 szeptemberében harmadszor lesz vendége a fesztiválnak.

Albert Mária

UNIVERSAL

Közepes árkategóriájú operafelvételek

LUDVIG VAN BEETHOVEN
FIDELIO
III. LEONÓRA-NYITÁNY
Sena Jurinac, Maria Stader, Jan Peerce,
Murray Dickie, Ernster Dezső,
Frederick Guthrie, Gustav Neidlinger
A Bajor Állami Opera Ének- és Zenekara
Hans Knappertsbusch
Deutsche Grammophon – Westminster
2 CD 471204-2

GAETANO DONIZETTI
ROBERTO DEVEREUX
Ilosfalvy Róbert, Beverly Sills, Peter Glossop,
Beverly Wolff, Kenneth MacDonald,
Don Garrard, Gwynne Howell,
Richard Van Allan
Ambrosian Opera Chorus,
Royal Philharmonic Orchestra
Sir Charles Mackerras
Deutsche Grammophon – Westminster
2 CD 471224-2

WOLFGANG AMADEUS MOZART
DON GIOVANNI
Arleen Auger, Della Jones, Barbara Bonney,
Bryn Terfel, Kristinn Sigmundsson,
Gilles Cachemaille, Håkan Hagegård,
Nico van der Meel
A Drottningholmi Udvari Színház
Ének- és Zenekara
Arnold Östman
DECCA – DOUBLE – 2 CD 470059-2

WOLFGANG AMADEUS MOZART
A VARÁZSFUVOLA
Barbara Bonney, Sumi Jo, Kurt Streit,
Kristinn Sigmundsson,
Gilles Cachemaille, Håkan Hagegård,
Lillian Watson, Martin Petzold
A Drottningholmi Udvari Színház
Ének- és Zenekara
Arnold Östman
DECCA – DOUBLE – 2 CD 470056-2

WIEN, WIEN, NUR DU ALLEIN...

Bécs, ha nem is az egyetlen, de biztosan az egyik legmegbízhatóbb város kulturális ínyencek számára. Néhány színházra, hangversenyteremre kitétték a nyári szünet táblát, ám a bécsiek azért nem gondolták ezt olyan komolyan... Ott vannak azután a jól bevált a szabadtéri helyszínek is, tehát, ha valaki a nyári estéket szunyókálással akarta volna tölteni, súlyos belső konfliktusokat vállalt, hiszen mindenütt a csábítás rafinált trükkjeivel találkozott.

DILEMMÁT, BECFÉNYVEL

Bécsben jelenleg a legfőbb szenzáció az MQ, a Múzeumnegyed, a világ tíz legnagyobb kulturális komplexumának egyike, amelyet a város lakói máris becéznek. Egy ország, amely ilyen objektumot hoz létre (önálló szakminisztérium léte nélkül), büszkén és joggal állíthatja: a kultúra igazi otthona. A Mariahilfertől a Burggasséig terjedő épületegyüttest júniusban barokk partival avatták föl, architektúrája, Laurids és Manfred Ortner valamint Manfred Wehdorn munkája önmagában is lenyűgöző. A klasszicista palotákat, amelyekben korábban irodák tanyáztak, kicsinosították, az udvarokat összenyitották és XXI. századi múzeumépületeket emeltek közöttük. A belső tereket szökőkutak, kávéházi teraszok tarkítják, ezeket a bécsiek már birtokba vették. Az MQ különben még nincs egészen kész, a múzeumok, színházak, stúdiók sorra nyílnak meg. Része, a MUMOK-ként emlegetett nagyszabású kortárs művészeti központ. Itt, a Ludwig Alapítvány új házában szeptember 15-étől 400 huszadik századi remekművel találkozhat az érdeklődő, minthogy az MQ-ba költözik a híres Leopold-gyűjtemény, a leggazdagabb Schiele-, Klimt- és Kokoschka- anyag is. Persze a zene sem hiányozhat az MQ-ból, a környezethez illően különleges muzsika szólal meg szeptember 24-én és 25-én: a salzburgi pianista, Markus Hinterhäuser először szólaltatja meg teljességében Morton Feldman zongoraműveit.

A turistákat, az osztrák polgárokat nem térítette el sem a MUMOK, sem a 240 schillinges belépő attól, hogy átmenjenek a szomszédos Kunsthistorisches Múzeumba, ahol türelmesen vártak, hogy bebocsátassanak az El Greco kiállításra. A KHM fiiláléjában, a Harrach Palotában sajnos június 30-án bezárt a „Zene a festészetben” című kiállítás, pedig még sokan megnézték volna a száz festményből valamint régi hangszerekből, könyvekből, kottákból álló tárlatot. Amint a cím elárulja, a téma a muzsika, a zenélés, a hangszer megjelenése a vásznon, 16. és 17. századi neves festők munkáin. A plakát és a katalógus képe a Harrach-család gyűjteményéből való, a festője ismeretlen, a három bájos madonnaarcú leány előtt fekvő tabulatúra régi dallam üzenetét közvetíti. Érdekes, pazar díszítésű instrumentumok – például lant illetve lyra cister – álltak a tárolókban, Rosso Fiorentino, Giorgione, Anton van Dyck, Poussin, Jordaens műveit csodálhatta meg a közönség.

A Zene Házában egy hatalmas keretre feszített dob köszönti a látogatót

A világítótorny: Sir Peter Maxwell Davies bízará kamaraooperája a Theater an der Wienben

VILÁG A VÁROSHÁZÁKHOZ

A Harrach palota (és vele szemben Kunstforum) a Freiungon áll. Bécs azért is olyan otthonos a magyar vendég számára, mert akárcsak Pesten, itt is közel vannak egymáshoz a fontos múzeumok és egyéb kulturális célpontok, talán még koncentráltabban, mint nálunk. Júliusi és augusztusi estéken nyugodtan mehetünk az orrunk után, az egzotikus illatok biztosan elvezetnek a Rathausplatzra, a szabadtéri filmfesztiválra. A legjobb vendéglők települnek ki ilyenkor a városháza előtti parkba, ahol a kulináris élvezetek csupán kísérői a zenei gyönyörűségeknek. Bécs csaknem egy évtizede részesíti az ingyenes programokban a turistát és a kisnyugdíjast, a diplomátát és a török vendégmunkást. A vendéglők helypénzt fizetnek, adóznak a bevételük után, így támogatják a filmfesztivált, amelyen a világhírű operaprodukciók, hangversenyfelvételek láthatók esténként. Amint bealkonyodik, kezdődik a mozi. Kezdetben a Sony anyagaiból állították össze műsort, néhány éve világhírű házak saját, különleges felvételeit is vetítik.

Idén Verdi operáié volt a főszerep, játszották a Covent Garden Stifellióját Carreraszal és Malfitanóval, a Scala Álarcosbálját Mutival és Ghuleginnával, a Metropolitan Otellóját Domingóval és Levinnal, Trubadurját Martonnal és Pavarottival, a Veronai Aréna Attiláját Santival és Nyesztyerenkóval. A hatalmas vásznon a legendák is megjelentek, Sinopoli, Solti, Karajan, Patané. A műsor-szerkesztők nem érték be Verdivel, egy-egy Puccini-, Mascagni-, és Mozart-mű is elhangzott. A Verdi-centenárium kiemelkedő programjaként a Bécsi Staatsoper szezonnyitó előadásait szeptember 1-jén és 2-án itt, a Rathausplatzon élvezheti bárki élő, egyenes közvetítésben. Elsején a Nabuccóban Maria Gulegína, másodikán a Don Carlosban Violeta Urma fellépte járul hozzá a sztárparádéhoz.

Egy cipő hatalma: Anneli Peebo Hamupipőkeként igazi átváltozáson megy át a klosterneuburgi Rossini-előadáson.

ROSSZ IDŐ ESETÉN

A MUMOK frissessége mostanában kissé beárnyékolja Bécs előző újdonságát a Haus der Musikot. A belvárosban, Károly főherceg seilerstáttei palotájában lakott élete utolsó évtizedében Otto Nicolai, az udvari opera első karmestere. 1842 tavaszán az operazenekar élén hangversenyeket indított, így jött létre a Bécsi Filharmonikusok világhírű együttese. A Károly-palotát 1999–2000-ban újjáépítették, udvarát üvegtetővel fedték be, és berendezték a Zene Házát. Ezen a nyáron másodszer jártam termeiben, ezúttal jóval több időt töltöttem el, mint először.

A nosztalgia már a belépésnél elfogja az embert, a jegy ára sajnos folyamatosan kúszik fölfelé, a nyitáskor 110, tavasszal 130, nyáron már 140 schilling volt a belépő – nem kevés, de így is nagyon megéri. A bejáratnál Zubin Mehta jókora fotográfiaja fogadja a belépőt, a karmester az intézményt működtető magánalapítvány tiszteletbeli elnöke. A teljes első emelet a Bécsi Filhar-

monikusoké – vajon a budapestieknek lesz-e akár csak egy szerény emlékkiállításuk az alapításuk 150. évfordulóján? Nicolai és a többi alapító muzikus arcúja, levelezésük, korabeli műsorlapok és kották között személyes tárgyak. Nicolai karmesterpálcája, Gustav Mahler szürke tweed sapkája. Egy függöny mögött folyamatosan megy a videó, a zenekar seniorjai emlékeket, anekdotákat idéznek énekesekről, karmesterekről. Könnyen belefeledkezünk a történetekbe, pedig menni kell, hiszen várnak a következő emeletek érdekességei.

A másodikon a szonozsférába röpköd az utazó, belépéskor kellemes, lüktető zúgás öleli körül, ezeket az éteri hangokat hallja a magzat az anyaméhben. Aztán a hang, a hangot felfogó és képző szervek világát, fejlődését figyelhetjük meg. A harmadik emeleten az útikalauz kézbe kapjuk, a mobiltelefon formájú szerkezet zenét és szöveget közvetít Haydn rohraui szülőházának képe előtt, vagy Mozart ideális arcánál, amelyet olyan szisztémával készítettek, mint a rendőrség a körözötték fantomképét.

Mozart „fényképe”: rendőrségi fantomkép-eljárással készült portré a Zene Házában.

Beethoven utolsó lakásának (képzeletbeli) konyhája áll a következő teremben, a másikban Schubert barátai körében – az ismert ábrázolás életnagyságúra nagyítva. Mahler életének dokumentumait egy erdőrészetben helyezték el, és így tovább ifjabb Johann Strausztól Schönbergig, Bergig és Webernig. Minden egységben képernyő, érintésre gazdag menüt kínál a számítógépes adatbázis, megnézhetjük a művek jegyzékét, a komponista családfáját, a diszkográfiát. Végül fölállhatunk a karmesteri pulpitusra és választhatunk, hogy a Radetzky marsot, vagy a Kis éji zenét akarjuk-e dirigálni a búvészpálcával. A monumentális képernyőn a Bécsi Filharmonikusok muzikusai egy darabig engedelmessé válnak, aztán

egyikük fölpatton, és nem túl hízelgő megjegyzést tesz fülünkre és ritmusérzékünkre... Néhány lépcsővel följebb a színek és hangok játékaival ritmusképleteket, zeneműveket alkothatunk. A házban természetesen koncertterem is található, az aktuális műsorról a www.haus-der-musik-wien.at internetes címen informálódhatunk.

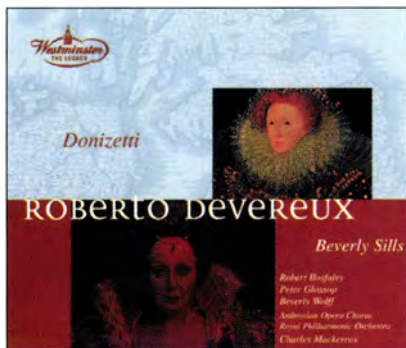
IRÁNY ÉSZAK

Bécsből mindössze tíz kilométerre fekszik a babenbergi őrgrofkó városa, Klosterneuburg. A família történelmi fontossága, előkelősége hajdan a Habsburgokéval vetekedett. A legenda szerint, amikor III. Leopold őrgrofkó feleségül vette V. Henrik német császár leányát, az esküvőn a szél fölkapta Ágnes fátylát, s messzire vitte. Egy vadászaton különös fényt vettek észre, a fátyol volt – ezen a helyen alapították meg az apátságot. A klosterneuburgi apátság ma is áll. Tágas udvarán egy fiatal művészekből álló csapat nyaranta operaelőadásokat rendez, Mozart-művekkel kezdtek, idén váltottak és egy Rossini-operával, Hamupipőkével álltak elő. A zenekar, a Sinfonietta Baden törzsgárdista Klosterneuburgban, Marcus Werba 1999-ben Almaviva gróftól játszotta, most ő Dandini. Anneli Peebo Cherubin volt akkor, idén a címszerepet alakította. A karcsú, szőke észt lány előbb zongora- és karmesterstúdiumokat folytatott, s csak ezek után fogott énektanulásba a Bécsi Zeneakadémián. A klosterneuburgi estéket egyszerű, de ötletes színpadkép és kidolgozott, lendületes játék jellemzi, az összbemutató annak ellenére pozitív és maradandó, hogy a címszereplő koloratúrkészsége nem túl erős, a Don Ramirót alakító mexikói Emilio Ruggerio tenorja vonzó, de alkata – finoman szólva – túl piknikus ahhoz, hogy hősszerelme formáljon.

NUR DU ALLEIN...

Ausztriában nem csak Bécsben, hanem a tartományi székhelyeken, turisztikai központokban is jó nevű vidéki fesztiválok kínálnak tartalmas szórakozást. Azért a főváros hajdani, császárvárosi méltóságára emlékeztető a legtöbb itteni rendezvény címébe belopja magát, a tavaszi Osterklang Wient, a nyári Klangbogen Wient követte. E sorozatban mutatták be Sir Peter Maxwell Davies kamaraoperáját, A világítótoronyt. Helyszín – a Theater an der Wien háta mögött – megtalálása még a bennszülött bécsieknek is problémát okozott, a Semper Depot, a képzőművészeti főiskola műteremháza ugyanis csak bizonyos körökben ismert. A ház bizarr és gyönyörű, a skót komponista prológussal bevezetett kamaraoperája igen szuggesztív. Hősei egy világítótorony őrei, három különböző egyéniség, a kényszerű összezártságban, a magányban furcsa pszichológiai tüneteket produkálnak, igen leegyszerűsítve erről szól a mű, értelmezése persze számos variációt kínál. Annyi bizonyos, hogy a konzervatív bécsi publikum rendszeresen kap lehetőséget arra, hogy a huszadik századi és a kortárs zene nagyjával közelebbi kapcsolatba kerülhessen.

Albert Mária

Amint az világszerte szokás volt (van?), a budapesti Operaház igazgatóinak is akadhattak kegyencnők, ám Donizettiét – láthatóan – nem favorizálták. A pesti német színház még 1842-ben, majd '69-ben 17 alkalommal játszotta a Favoritát, de az Operában mindössze két estére tűzték ki 1886-ban. Azóta kegyvesztett. Pedig az 1840-es ősbemutató La favorite-ja, a francia nyelvű nagyoperai változat kitűnő mű! Bár zenéje túlnyomórészt korábbi, befejezetlen partitúrákból származik, a szerző legtartalmasabb tragikus operája a Lucia mellett. Franciaországban méltán maradt népszerű az I. világháborúig, amire ékesfontos bizonyíték egy 1912-ben készített Pathé felvétel. Az 1840-60-as évek cenzorainak beavatkozása folytán viszont az olasz színpadokon a szó szoros értelmében „férc”-mű lett a librettóból. (Egy pocskék fordító művi olaszága, nyakatekert mondatai már előzőleg megnyomorították a pródiát. Ez utóbbi, azt hiszem, példátlan eset az olasz operatörténetben.) A hat hivatalos és hét egyéb teljes felvétel között mégis 11:2 az arány Itália javára. A „győztes” versenyző máig a Bonyge-féle (DECCA, 1974), amelyben a fentiekből következő texturális és stílushibákért sztárparádé kárpótolta, a fénykorát élő Pavarottival, illetve Cossottóval és Ghiaurovval. A BMG új, kritikai kiadás alapján tért vissza a francia eredetihez. Hiteles anyagra és dicséretes előadásra utve, az RCA vörös pecsétje igazolja, hogy a következetesebb zenedramaturgiai felépítés, a pompás együttesek (például a III. felvonás triója) a nagyszabású jelenetek és a finálék kitörő lendülete, a gazdagabb hangszerezés a bel canto korszak legértékesebb hagyatékaéhoz tartoznak. De mindenekeelőtt az ellenállhatatlan dallamok! Hogy a jelző nem túlzás, azt egy szeretetreméltó „hamisítási” sorozat tanúsítja: a gramofon fiatalkorában Battistini, Ancona, Stracciari, de Luca és társaik oly gyönyörűnek találták az említett trió bariton-szólamát, hogy többször is áriaként(!) énekeltek tölcsérbe. A puritánok és a Lucia mellett A kegyencnő jelzi a magaslattal, ahonnan már Verdi újszerű remekeihez vezet az út: a Traviatához, illetve az Ernánin keresztül A végzet hatalma és a Don Carlos világához. Az 1999-es müncheni (feltehetően hangverseny-) előadás karmestere, Marcello Viotti éri e zene szívdobbanását, tudja, mikor kell dédelgetni

DONIZETTI
LA FAVORITE

RCA – BMG

ROBERTO DEVEREUX

WESTMINSTER – UNIVERSAL

a melódiát, mikor szárnya ereszténi. Bolgár, mexikói, brit és olasz főszereplői szintén sikerrel törekednek a stílusban elvárt elegancia kifejtésére, nem ritkán bravúrra. Az énekhangok édessége virtuálisan „bele van komponálva” ezekbe a szólamokba. E követelménynek a baritonista Michaels-Moore – hiába zenei tudása és intelligenciája – nem képes eleget tenni. Kasarova sok tekintetben ideális

darabjában. A Roberto Devereux nápolyi bemutatója három évvel előzte meg a Favorite-ét. Fő értéke az idős I. Erzsébet portréja. A legendás uralkodó minden jelenete nagyszerű alkalom árnyalt és izgalmas lélek-ábrázolásra: félelmetes erőt és fenéget sugárzó maszk mögött kell kirajzolni a történelmi Erzsébet legjellemzőbb arcát, az örökké tételődő-halagató politikusét és örökké szerelmes asszonyét. Beverly Sills a Callas utáni korszak szupersztárja volt hazájában; húsz évi kemény küzdelem árán érte el az „amerikai opera királynőjének” státuszát. Hanglemez-produkcióit azonban elentmondásos kritikák kísérik. Erényeit: drámai érzékét, tragikai hajlamát, a tudatos szerepépítést, a szöveg léletszerű megformálását, énekének pontosságát és koloratúra-készségét sohasem vitatták. Bírálata a kis volumenű, tónusban nem eléggé gazdag szoprán hangot illette, amely nem mindig győzte a versenyt az ambícióval. A Tudor-sorozatból ez a felvétele a legelőnyösebb; a diva – például a III. felvonás közel 20 perces zárójelenetében – megérteti, miért szokás e szerepet „Donizetti Normájának” nevezni. Ezért elnézzük Sills *forte* magasságainak éles színt, az olykor túl széles vibrátót. Riválisa, Beverly Wolff eredményesen igyekszik kerülni a sablonokat. Ismét brit a baritonista. Peter Glossopot 1964-ben imponzáns Rigolettónak láttuk az Erkel Színházban, a Szegedi Szabadtéri Játékokon meg szenvedélyes Luna volt. Bármily otthonos a történelmi helyszínen, a bel canto zenében nem az. Hangja érdes, éneke nehézkes. Ilosfalvy Róbert leg-sajátabb területe is Verdi és Puccini világa volt. Itt egyedül ő mondhat magáénak olaszos *vocet*, s képességei tetőpontján, nemzetközi lemezkarrierjének egyik első állomásán az ő diadalmas tenorja kölcsönöz vokális ragyogást a felvételnek. Akár a francia nyelvű Ke gyencnő, az Essex-opera felvétele is hézagpótló. A bakelit-korszak rangos Westminster cégének örökségeként került a Universal katalógusába. (Ugyane címke alatt a Boleyn Anna és a Stuart Mária, valamint A puritánok primadonnája is Sills; a Knappertsbusch-Fideliónban pedig Ernster Dezső Roccójával találkozunk.)

KOVÁCS JÁNOS, AZ OPERAHÁZ KARMESTERE DONIZETTIRŐL

„Zeneszerzőként Donizetti korának egyik legeredetibb tehetsége. Hogy mire alapozom ezt? Először is fantasztikus a színpadi érzékenysége. De eredetiségben is veri a mezőnyt. Olyan ő az itáliai mesterek között, mint a franciáknál Berlioz. Kifogyhatatlan a zenei ötletekben, amelyeket én egyszerűen csak zseniális találmányoknak nevezek. Végül: a hangszerezésben is merésznek és eredetinek tartom. Partitúrái választékosak, sőt, azt is megkockáztatom, hogy merészebbek, mint a korai Verdi-operáké. Jellemző Donizettire, hogy más zeneszerzőkkel szemben sokkal több egyéni szerepet szán a fűvösöknek, így például fontos szólamokat bíz a rézfúvókra is. Gondoljunk csak zseniális vígoperájának, a Don Pasqualénak részletére, amikor a második felvonás elején a tenorária bevezetőjébe trombitaszólót helyez – azt hiszem, abban a korban ez példátlan. Ugyancsak feltűnő gondolatnak számít, amikor a Lammermoori Lucióban Lucia első áriája előtt hosszú szólórészt kap a hárfa. Donizettinél állandóan meglepetések érik a hallgatót. Mindezek ellenére szerintem önálló „Donizetti-stílus”-ról aligha lehet beszélni, olasz bel canto zenéről viszont igen. Donizetti persze operáinak számát tekintve is kiemelkedik sorstársai közül, szinte ontotta a dalműveket. Újabbán egyfajta Donizetti-reneszánsznak köszönhetően néhány eddig alig játszott operáját is színpadra állítják: szinte minden nagy operaházban műsoron van a Lammermoori Lucia, a Don Pasquale, A szerelmi bájital, de újabbán előadják A kegyencnőt, Az ezred lányát és a Boleyn Annát is; „fölfedezték” a Roberto Devereux-t, valamint a Linda di Chamounix-ot is. Gyanítom, hogy a komponista oeuvre-jében található még több hasonlóan remek színpadi mű.”

Lejegyezte: **Lindner András**

címszereplő lehetne: alakítása átél, dús hangja minden regiszterben magabiztos és vonzó; ám a jellegzetes franciás vonalrajz nem erőssége, szövegejtése maszatos (mint azoké, akik a nazális hangadás eltűlését vélik „jó franciaságnak”). A fiatal basszista, Colombara már a Scala '97-es Macbethjében feltűnt; nagyszerű adottságai végre egy Siepiutótól sejtetnek. Ramón Vargas egy évtizede áll az élvonalban, ebben a repertoárban és nemzedékben már a rangsor élén. Tenorja olvadékony és csillogó, énektudása beérett, drámai kifejezőereje elmélyült. Hírhedtebb kegyenc, Essex grófja a címszereplő Donizetti Tudor királynőkről szóló trilógiájának utolsó

Uhrman György

A BARTÓK RÁDIÓ ŐSZI PROGRAMJAI

A BARTÓK RÁDIÓ FREKVENCIÁI

URH [MHz]

Budapest: 105,3	Nagykanizsa: 104,7
Debrecen: 106,6	Pécs: 107,6
Győr: 106,8	Sopron: 107,9
Kabhegy: 105,0	Szeged: 105,7
Kékes: 90,7	Szentes: 107,3
Kiskőrös: 105,9	Tokaj: 105,5
Komádi: 105,1	Ózd: 106,9
Miskolc: 107,5	Vasvár: 106,9

Real audio:

<http://www.radio.hu/english/index.html>

A Bartók Rádió életében is a szeptember az évadkezdés hónapja. Számos sorozatunk kezdődik, illetve indul ismét útjára.

Négyhetente hétfőn este hatkor a Márványteremben a kamarazene remekeiből hallhatunk összeállítást. Először 3-án Haydn, Beethoven, Schubert és Mozart művei szólnak meg. 6-án kezdődik a Fiala Művészek Pódiuma a Márványteremben. Kertész Ildikó fuvolaművésszel ismerkedhetnek meg Danzi, Schubert és Haydn művein keresztül. A sorozat ezután 27-én folytatódik, majd minden második csütörtökön jelentkezik 18 órától.

17-én indul a szintén négyhetente hétfőn, este hatkor kezdődő, Világjáró művészeink című koncertsorozat. Először Varga Gábor klarinétművészt köszönhetjük. 18-án Hangverseny dél-

időben a Magyar Nemzeti Galéria Kupolatermében című sorozatunk a Magyar Rádió szimfonikus zenekarának Mozart-koncertjével indul. Fuvolán közreműködik és vezényel Drahos Béla. Ez évtől ezek az előadások havonta kétszer lesznek hallhatók.

Szintén a szeptember fontos eseménye a Nemzetközi Liszt Ferenc Zongoraverseny, melynek elő-, közép- és szólódöntőjéről összefoglalót sugároz a Bartók Rádió, míg a zenekari döntő és a díjkiosztó gálahangversenyt élőben közvetíti. A 25-én induló Budapesti Zenei Hetek nyitókoncertjét is hallhatják hallgatónk, míg több hangversenyt felvételről sugárunk. Ugyanígy lesz ez a Korunk Zenéje és a Budapesti Őszi Fesztivál programjaival is.

Veisz Gábor

ECONOVUM

„IVÁNYI PROF. ÉS TÁRSAI”
GAZDASÁGI TANÁCSADÓ ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.

Az ECONOVUM „Iványi prof. és Társai” Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

az alábbi szolgáltatásokat ajánlja:

- **Stratégiai diagnosztika és akciótervezés SWOT- és portfólió-elemzéssel**
- **Szervezetfejlesztés, reengineering és javadalmazási rendszer korszerűsítése**
- **Átfogó költséggazdálkodás (Total Cost Management) kiépítése és költségcsökkentő értékelemzés végigvitele**
- **A kaliforniai Newport University magyarországi képviseletként – rugalmas, távoktatási formában – magyar vagy angol nyelven amerikai közgazdász és doktori fokozat megszerzésének lehetővé tétele**

Információ: 06/30/940-4342

DÁVID ÉS AZ ÖRÖMTELEN GÓLIÁT

Az oktológia titka tanárom tanárától,

Farkas Ferencről származik – mondja

Király Dávid Zsolt zeneszerző.

Pinocchio című balettszimfóniájának

kézzongorás ősbemutatóját hallhatta

a közönség június elsején a Zeneaka-

démia Nagytermében rendezett Király

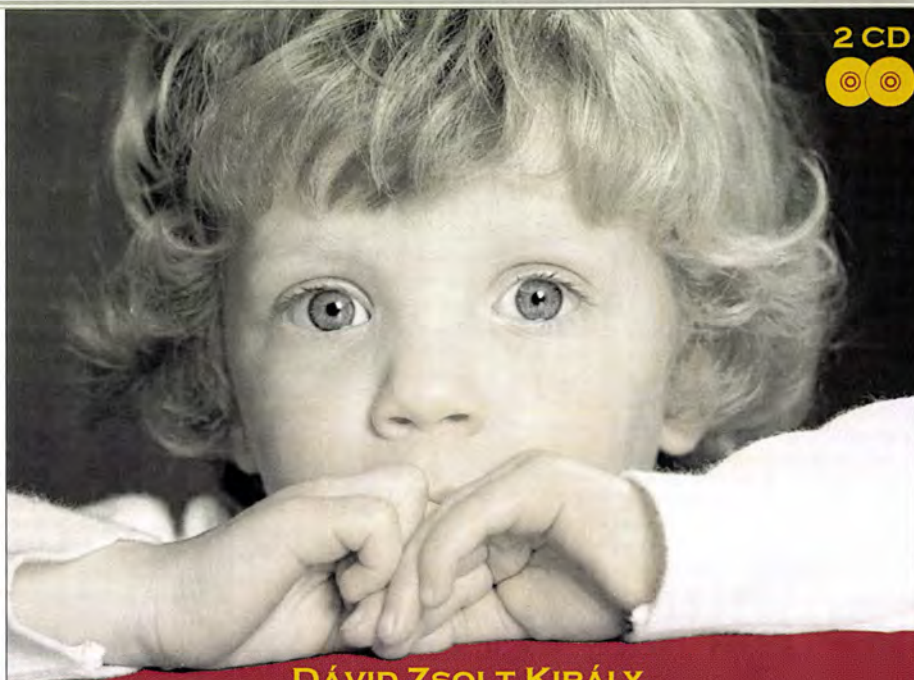
Zenei Napok nyitóhangversenyén.

A koncertfelvétel a Zene Világnapja

alkalmából, október 1-jén dupla

CD formájában jelenik meg a lemez-

boltokban.

2 CD

DÁVID ZSOLT KIRÁLY

PINOCCHIO

SYMPHONIC BALLET IN 3 ACTS

CSABA KIRÁLY, GYÖRGY FORGÓ – PIANO

LIVE RECORDING OF THE PREMIÈRE

G.: Tapasztalatai szerint milyen fogadtatásra talált a Király Zenei Napok?

K. D. Zs.: Mindhárom koncert teltházas volt, a közönség vastappsal fogadta a produkciókat. Azt hiszem, a zeneszerető emberek egyértelműen letették voksukat a Király Zenei Napok mellett. Vidékről is nagy volt az érdeklődés, összesen 25 különjáratos teli busz érkezett a Zeneakadémiához. Komlóról a hangverseny előtt felvételt kértek a Pinocchio zenéjéből. Ezt jogos gyanakvásnak véltem, hiszen kortárs művek esetében érthető az óvatosság. Természetesen küldtem kazettát néhány részlettel a balettszimfóniából. A „következmény” igazán meglepett. Az ősbemutató előtti percekben Tóth Ferenc, Liszt-díjas karnagy vezetésével a komlói Kodály Zoltán énektagozatos iskola diákjai a Zeneakadémia zsűfolt aulájában körbevettek és elénekelték a Pinocchio balettszimfónia nyitányának a fő témáját. Hallás után tanulták meg és szöveget is írtak a dallamhoz! Zavaromnál csak örömem volt nagyobb. A komlóiakról tudni kell, hogy valóságos zenei oázist képviselnek hazánkban. Komlón avatták fel 1957-ben az ország első Kodály-szobrát, a város a mai napig a Kodály-módszer fellegvárának számít. A helyi sportszarnokban összegyűlve a komlói közönség apraja-nagyja képes egy kánon negyedik(!) szölamát hibátlanul végigénekelni, miközben három különböző kórus éneklő az előző három belépést. Azt hiszem, erre a világon kevés település lakossága képes. Visszatérve

„Azt hiszem, a zeneszerető emberek egyértelműen letették voksukat a Király Zenei Napok mellett” – véli a fesztiválszervező Király Dávid Zsolt. A Király Zenei Napok nyitóhangversenyén a Pinocchio kézzongorás változata hangzott fel Király Csaba és Forgó György tolmácsolásában.

a Király Zenei Napokhoz, nagy sikere volt két újjátásomnak is. Az egyik a szünetek végét jelző csóharang-szó (kristályharang-motívum idézete az oktológiából). A másik újdonság a cselekmény szövegének a kivetítése volt a Pinocchiónál.

G.: A nyári számban, a Király Zenei Napokat megelőző interjúban azt nyilatkozta, hogy tíz évig is eltarthat, amíg befogadja önt a szakma. Vajon közelebb hozta-e a találkozást a zeneakadémiai koncertsorozat?

K. D. Zs.: A jég megtört, a repedések látványosak, de a jégtömbök olvadása valóban évekig eltarthat. A Pinocchio ősbemutatóját hoznám fel példának arra, hogy a szakma mennyire más-más hőfokon reagálta le az eseményt. A koncertet követően családdal együtt meghívtak Komlóra díszvendégnek a XV. Kodály Zoltán Nemzetközi Gyermekkórus Fesztiválra, ahol csodálatos három napot töltöttünk el. A Pinocchiónak gyorsan híre ment ebben a zeneszerető városban. Ezek egy igen intenzív, spontán „olvadás” előjelei. A szakma budapesti részének viszont a Pinocchióról egyelőre az a véleménye, hogy nincs véleménye. Több mint 500, névre szóló, tiszteletjegyre jogosító meghívót postáztam ki zeneszerző kollégáimnak, zenekritikusoknak, a Zeneakadémia tanárainak, újságíróknak, vezető értelmiségieknek, a Művészeti Akadémia tagjainak. Magamból indultam ki, én igyekszem ott lenni kollégáim hangversenyein, hiszen a véleményformálás alapvető feltétele a megismerés. Azonban – két régi barát kivételével – a meghívókra még csak visszajelzés sem érkezett, azok sem jöttek el, akik egyébként minden ősbemutatót jelen szoktak lenni, és akiknek a munkaköri leírásában szerepel a kortárs zenei események figyelemmel követése. A Gramofon nyitottságával és érdeklődésével szerencsére nem követi ezt a magatartást. Ezek a tények, a tisztelt olvasóra bízom a konzekvenciák levonását.

G.: Az oktológia nyolc este között inkább szellemi-közösségi, vagy inkább stílári, zenei összefüggést lát?

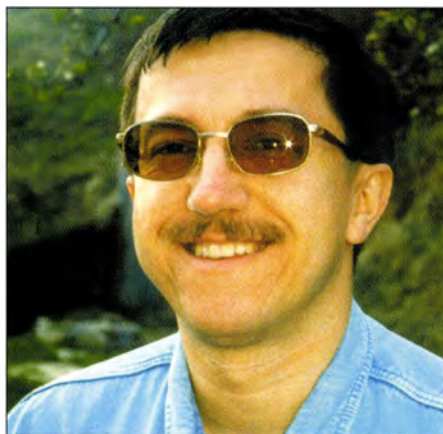
K. D. Zs.: Az Aliz oktológia tematikus összefüggésekkel átszőtt, formailag zárt alkotás, melynek sajátossága, hogy több napon keresztül tart. Ahogy a felvonások közötti szünetek, úgy a 14 éjszakai alvás is be van tervezve a mű befogadásához. (Két héten belül ajánlatos meghallgatni az oktológiát, tehát hat pihenőnap javasolt.)

G.: Foglalkozik-e már az újabb részek zenei anyagával?

K. D. Zs.: Igen, a többi est is foglalkoztat, különböző stádiumban vannak, szinte párhuzamosan dolgozom rajtuk. Remélhetőleg 2025-től megvalósul az az álmom, hogy külföldi turistacsoportok érkeznek Magyarországra meghallgatni, megismerni egy magyar zeneszerző nyolc estét betöltő művét az Operaházban. Az oktológia titka tanárom tanárától, Farkas Ferencről származik. Bár személyesen sosem találkoztam a Mesterrel, Bozay Attila zeneszerző-tanárom zseniális, önzetlen pedagógusként továbbadta növendékeinek a Farkas Ferencről megörökölt lángot, így elsajátíthattam több „ősi zenei titkot”. Az egyik a zenei formák és zenei karakterek kapcsolatára vonatkozik. Ennek köszönhetően érezzük hallgatás közben azt, hogy éppen „hol tart a darab”, és ez az érzés mesterművek esetén végigkísér bennünket az alkotáson. Ellenpélda: ha olyan benyomásunk van, hogy „se füle, se farka” egy zenének, áttekinthetetlen, amorf hangmassza, aminek bármikor vége lehet, akkor a zeneszerző biztos nem Farkas Ferenc tanításának szellemében alkotott. Az oktológiában tehát könnyű tájékozódni csukott szemmel hallgatva is, erről már a Pinocchioiban meggyőződhetünk. Fontosnak tartom, hogy a monumentalitást nem súlyos ballasztként, hanem befogadható formaként érzékeljük, amely szinte „zsebben elfér”, mint egy patakparti kavics. Nem titkolom, mi a szándékom ezzel a kavicsal: Dávidként az oktológiával megcélozni az örömtelenséget sugárzó kortárs zenét, a Góliátot.

G.: Ön egy kis Komárom-Esztergom megyei településen, Bajóton él. Mennyire érzi mindennapi munkájában annak hátrányait, hogy a magyar zenei élet erősen főváros-centrikus?

K. D. Zs.: A harmadik évezedet szellemiségében tevékenykedő emberként ezt a helyzetet inkább kihívásnak élem meg, mint hátránynak. A technika jóvoltából (mobiltelefon, e-mail, fax, fejlett bankrendszer) „távírányítással”, a festői környezetben elhelyezkedő bajóti „bázisról”, de akár a világ bármely pontjáról lehet szervezni Király Zenei Napokat. Például ez az interjú e-mailen keresztül történik, válaszomat a Communicatoron, alpesi gleccserek között írom, a fényképeket csatolt fileként, szintén e-mailben mellékelem. Megjegyzem, 1994-ben nyolc teltházas koncertből álló Bajóti Zenei Heteket szerveztem községemben, olyan közreműködőkkel, mint Csengery Adrienne, a Magyar Állami Operaház Gyermekkórusa, Baróti István, Márta István stb. A magas művészi színvonal nyújtotta élmény mellett mindenki remekül érezte magát. Márta Istvánt nagyon tiszteltem azért, amit Művészetek Völgye elnevezéssel a kultúráért tesz Kapolcson és környékén.

G.: Az ön honlapja is tanúskodik arról, hogy kapcsolatait nagyrészt az internet segítségével bonyolítja. Ön szerint milyen irányban és mértékben változtatja meg az új médium a zenehallgatói szokásokat?

K. D. Zs.: Az internet egyelőre egy kialakulóban levő, dinamikusan fejlődő, kamaszkorban járó

KIRÁLY DÁVID ZSOLT

1964-ben született Újvidéken (Novi Sad, Jugoszlávia). Szülei: Ladik Katalin költő és színész, Király Ernő zeneszerző és népzene kutató. 1970: első szerzeményének az ősbemutatója. 1976: „Cluster” elnevezéssel gyermekegyüttest alapít, mellyel több kortárs zenei hangversenyen és egy nemzetközi fesztiválon is szerepel (Opatija 1977). 1983: megszerezti érettségi bizonyítványát az újvidéki „Isidor Bajic” zeneművészeti szakközépiskolában. 1983: sikeres felvételi vizsgát tesz a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés tanszakán. 1983: jugoszláv állampolgárként egyéves kötelező katonai szolgálatot teljesít az egykori Jugoszláv Néphadseregben. 1984: művei alapján Darmstadt-i ösztöndíjban részesül. 1984-90: a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem növendéke zeneszerzés szakon, Bozay Attila osztályában. 1990: zeneelmélet-tanári oklevelet szerez. 1991-től Bajóton él. 1991-től két tanéven keresztül zenetanár a helyi általános iskolában. 1992: megszerezzi a magyar állampolgárságot. 1993: a Pinocchio I. szvit című zenekari művével díjat nyer a Vienna Modern Masters nemzetközi pályázatán, melyre 5 kontinens 25 országából érkeznek jelgés pályaművek. 1994: a Pinocchio I. szvit megjelenik CD-n a Vienna Modern Masters gondozásában (VMM 3030), melyet az USA-ban és Európában forgalmaznak, az alkotás szakfolyóiratokban több kiváló kritikát kap. 1994: két kórusra és zenekarra írt Bajóti gyermekszimfóniával „jeles” minősítéssel megszerezti másodiknak a zeneszerzés diplomáját is. 1994: Bajóti Zenei Heteket rendez. 1994: kezdeményezésére megkezdődik működését a Körzeti Zeneiskola hét tagiskolával Bajóton és környékén, melynek az igazgatója 1996-ig. 1995: a Utah egyetem meghívására előadásokat tart saját műveiről az USA-ban. 1996-tól a Király Music Network Bt. ügyvezető igazgatója. 2001. júniusában Király Zenei Napokat rendez a Zeneakadémián.

médium, megannyi ellentmondással. Az általános biztonsági problémákon kívül (csalás, „lehallgatás”, vírusok stb.) nem tisztázott például a szerzői jogok kérdése sem. Magam se tudom, mi a jobb: bárki által ingyen hozzáférhetővé tenni a zenémet az interneten, vagy CD-ket árulni és némi bevételhez jutni. Százegres példányszámok esetében ez már nem mindegy. Az internet jelenleg sok visszaélésre ad lehetőséget. A postaládámban tíz levélből kilenc kéretlen. Egyszer kiszámoltam, hogy öt e-mail-cím tulajdonosaként a kéretlen levelek lehívásával és törlésével évente több, mint 30 órát töltök el.

G.: Király Csabával hosszú évek óta tartó alkotói-előadói együttműködés jellemzi önöket. Csak a véletlen műve a névegyezés?

K. D. Zs.: Csak névrokonok vagyunk. Sok véletlen egybeesésnek köszönhető az együttműködésünk. Zeneakadémistaként mindketten a Gorkij fasori kollégiumban gyakoroltunk, mi ketten voltunk azok, akik a „gondnokok rémeként” rendszeresen zárás utáni pillanatig zongoráztunk, úgy kellett bennünket kituszkolni a gyakorlóteremből. A komlói születésű Csaba azóta számos nemzetközi versenyt nyert, rengeteget koncertezik belföldön és külföldön egyaránt. Bach összes orgonaműve mellett(!) Liszt összes zongoraműve eljátszására vállalkozott 10 évig tartó, 80 hangversenyből álló sorozatában. Ebből is látszik, hogy a nagyszabású vállalkozások mindkettőnk életstílusához hozzátartoznak. Logikus tehát, hogy a háromfelvonásos mű eljátszására egy ilyen kaliberű művészt kértem fel. A koncerten a második zongorán közös barátunk, Forgó György zongoraművész, a Pécsi Művészeti Szakközépiskola tanszakvezető zongoratanára működött közre, szintén kiváló teljesítményt nyújtva.

G.: Hol lehet majd megvásárolni a Pinocchio dupla CD-t?

K. D. Zs.: Október 1-jén, a Zene Világnapján 17 óra 30 perces kezdettel sajtótájékoztatót tartok a Kempinski szállodában. Ezen a napon remélhetőleg már valamennyi nagyobb elárúsítóhelyen – a Rózsavölgyi zeneműboltban, a bevásárlóközpontok zeneboltjaiban és a hipermarketek standjain – megtalálható lesz a Pinocchio. Pontos információt a 06 30 251 9000-es telefonszámon, a kiraly@kirallymusic.com e-mail-címen, illetve a 06 33 44 9000-es faxon lehet kérni.

G.: Milyen tervek foglalkoztatják a 2002. évi Király Zenei Napokig?

K. D. Zs.: Komlón kívül más helyekről is komoly érdeklődés mutatkozott zeném iránt: CD-ket, kottákat kértek. Több együttes vezetője jelezte, átíratban szívesen műsorra tűzne néhány tételt a Pinocchioiból. Zongorapedagógusoktól is érkezett igény egyszerűsített átíratokra, kórusvezetők kértek fel művek írására. A könnyebb koordináció érdekében hamarosan létre fogom hozni az Aliz klubot, melynek célja ellátni információval, CD-kkel, kottákkal az oktológia iránt érdeklődőket. Jövőre megkezdődik a külföld meghódítása is, a sort a Pinocchio őshazájával, Olaszországgal kezdem.

H. Magyar Kornél

A SZÉPSÉG MÁGIKUS KÖVETE

JAZZLEMEZZEL FOLYTATÓDIK A HORGAS ESZTER ARCAI CÍMŰ SOROZAT

Idén nem sokat nyaralt Horgas Eszter, folytatta sikeres duó-sorozatát Vigh Andrea hárfással, színházi bemutatója volt Gylán, és mindenek előtt országos turnéja zajlott a Class Jazz Banddel. Lassan fel kell készülnön élete első, ősszel esedékes indiai koncert-útjára, amelynek kedvéért egy angliai utat is lemondott. Időközben viszont elkészült Hazafelé... című lemeze Nagy János zongorista-zeneszerzővel, a bemutató októberben lesz. A Hazafelé... a második darab a Horgas Eszter Arcai című tetralógiában, amely a sikeres crossover csapattal, a Class Jazz Banddel indult. A Vukán György zongorista által irányított együttes valamelyest kiegészül a harmadik darabra, amely egy spanyol est lesz, ezt a jövő évi Budapesti Tavasz Fesztiválon mutatják be. A negyedik, egy komolyzenei albumon nem csak versenyműveket fog játszani, ígérte a fuvolás, és ahogy az eddigieknek, annak is lesz belső dramaturgiája. Az alábbi interjúban főleg arról vallott, hogy milyen kihívás elé állítja az előadóművészt ez az impozáns sorozat, amelyben minden oldalát meg kívánja mutatni, bármelyiket kihagyva a kép nem volna teljes.

G.: *Hogyan talált rá a fuvolára? El sem tudnék képzelni más hangszert az Ön kezében.*

H. E.: Én nem találtam rá a fuvolára. A kezembe nyomták, hogy gyereünk. Nem voltam rossz tanuló, de soha semmi kétségem nem volt afelől, hogy mit fogok csinálni. Az öcsém nagyon sokoldalú, rajzol, zenét szerez, színészkedik, rendez, univerzális tehetség, és bár engem is vonz a színház, nálam fel sem merült, hogy más leszek és nem zenész. Sokszor történt velem az életben olyan, ami megkönnyítette döntéseimet, amikor nem volt más lehetőség előttem, csak egy út, amin ha akarok, ha nem, haladnom kell. Sokáig nem értettem, hogy miért van ez így, amikor én egy másik irányba akartam elindulni. De van egy sorsom, van egy utam, amin haladnom kell, és jó esetben ezt megérem. A hangszer válasz-

Fotók: promóció

tása is így történt: amikor beírtam a zeneiskolába, ott mindenki furulyázott. Azt mondták rám, hogy milyen muzikális, és kiderült, hogy abszolút hallásom van, ezért javasolták a zongorát vagy a fuvolát. El is kezdtem mind a kettőt, de hamar kiesett a zongora, annyira egyértelmű volt, hogy melyiket kell választanom. Én erre születtem. Sokszor mondják, hogy annyira elválaszthatatlan tőlem. Jó esetben a társát találja meg így az ember, vagy a gyerekeiről érzi, hogy hát persze, nem is lehetne más. Nem is emlékszem olyan időre, hogy ne fújtam volna. Most egy hétig nem volt nálam a fuvola, mert javították, és lassan elvonási tünetek kezdtek nálam jelentkezni.

G.: *A Class Jazz Bandet úgy emlegeti, hogy „a fiúk”, ami azt jelzi, hogy tökéletesen azonosult ezzel a világgal, és miután hallhattuk Lakatos Tonytól Nagy Jánosig különböző zenésztársait nyilatkozni arról, hogy milyen Önnel zenélni, kiderült: ők is úgy gondolják, hogy haza-*

**„Nem akarok se jazz,
se klasszikus előadó lenni:
azt szeretném játszani, amit őszintén
és gátlások nélkül el tudok érni.”**

érkezett ebbe a világba, ahogy az új CD címe, a Hazafelé is mutatja. De azért ez a folyamat nem egyik pillanatról a másikra zajlott le...

H. E.: Nagyon sok görcs volt bennem, mert a jazzvilág, a jazztudás legalább olyan igényességet és előtanulmányokat követel, mint a klasszikus zene. Hol vagyok én ettől? Nagyon érdekes, hogy amikor visszahallgatok egy stúdió- vagy koncertfelvételt, akkor mindig nevetgetni kezd, hogy „Jézusom, ez én vagyok?!”... Mint amikor a kislányom először azt mondta, hogy Anyu, és én körbenéztem, hogy kihez is szól. Velük zenélek, de ott van bennem a szorongás, hogy jól csinálom-e, megfelelek-e? Amikor ezek a koncertek megtörténtek, ami egy

óriási dolog, nagyon sokat gondolkodtam azon, hogy miért és hogy keveredtem én ide? Sok mindent most kezdek megérteni. Egyrészt teljesen sima pályám volt, hiszen zeneiskolába jártam, rögtön fölvettem a konzervatóriumba, majd a Zeneakadémiára. Kívülről nézve szokványos, sikeres út. Mégis, belül tele voltam görcsökkel, mert igazából nem illettam bele a rendszerbe. Kamaszkorban, amikor a gyerekeknek úgyszólván sok problémája van, zokogva mentem haza, mert szerettem volna a tömegbe, a közösségbe tartozni, és mindig azt éreztem, hogy kilógok. Nagyon nehéz volt megkapaszkodnom, sokszor azt éreztem – és ma is sokszor kínlódom ezzel –, hogy idegen a világ: mások a reakcióim, mint ahogy azt elvárják, másképp érzek, és gondolkodom. Azt gondoltam, hogy biztos tévedésből dobtak ide erre a földre, és ezért mindig kudarcélmények értek. Az iskolában is mindig kihívó voltam és szemtelen, nyilván ösztönösen kerestem a balhékat. Hiába végeztem jelessel, tele volt az ellenőrzőm beírásokkal. Most kezdem megérteni, hogy végül is teljesen jogos volt a külvilág reakciója, még akkor is, amikor profi zenész környezetbe kerültem. Mindennek az volt a vége, hogy nem vagyok zenekarba való, rá kell találnom a saját utamra. Pedig végigjártam a Fesztiválzenekart, a Liszt Ferenc Kamarazenekart, az ÁHZ-t, mégis sokszor azt mondták, hogy nagyképp vagyok, hogy nem tudom, ki vagyok, és ezért nem tudok egyik helyen sem megmaradni. De nem ez volt az igazi oka: hiába tudom a feladatot megcsinálni, hajt egy állandó belső kényszer. A Forrás Kamarazenei Műhely is így jött létre, azt is én találtam ki, ilyen formáció azelőtt nem volt Magyarországon. Kurtág Györgynél és Rados Ferencnél végeztünk, és kamarazenét akartunk játszani, de nem statikusan gondolkodtunk, mint egy vonósnegyes vagy egy trió, hanem mindazt a szemléletet, a szellemiséget, amit tanárainktól kaptunk, szerettük volna továbbadni. Erre ki kellett találni valami új formát, ami- ben működhet az egész – ez volt a Forrás.

G.: *A műhelyalapítástól elég logikusnak tűnik az út a műfajok szintéziséig, a crossovert és jazzt, latint és klasszikust felvonultató lemezsorozattig.*

H. E.: Azért fontos nekem ez a négy lemez, mert a szabadság igazi érték a számomra. Nem azért, mert maga-

mat többre tartom másoknál, hanem mert meg kell találnom, hogy ki is Horgas Eszter valójában, és milyen színvonalon fuvolázik? Biztos, hogy soha nem leszek jazzfuvolista, és ezt a partnereimnek is mindig elmondom: nem akarok se jazz-, se klasszikus előadó lenni. Az a célom, hogy amikor meghallják a játékomat, akkor az felismerhető legyen. Jan Garbarek vagy Jean-Pierre Rampal vagy Herbie Mann is képviselnek egy saját világot – én is azt szeretném játszani, amit őszintén és gátlások nélkül el tudok érni. Ilyen vagyok, ez vagyok, és ezt vállalom.

G.: *Nagyon frappáns ebből a szempontból, hogy négy arcát mutatja meg – szinte egyszerre – ebben a lemezsorozatban.*

H. E.: A sorrend sem mindegy. Egyébként nagyon fárasztó így, hogy ilyen sűrűn következnek egymás után a lemezek, és a kiadónak is voltak fenntartásai ezzel kapcsolatban. Azért ragaszkodtam ehhez, hogy a négy darab tényleg egy gyűjtemény organikus részeit alkotassa. Mindig szorongok attól, hogy valamit megcsináljak, mert lehet, hogy egy év múlva egészen másképp játszanám. Nem véletlenül szerepelnek benne a crossover darabok, és az sem véletlen, hogy a negyedik lesz a tiszta klasszikus, mert miközben végigjáróm a pubok világától a Zeneakadémiáig ezt az utat, szélsőségesen különböző érzelmi és szakmai dolgok történnek velem. Az a kérdés, hogy mindezek után hogyan fogom majd játszani a h-moll szvitet vagy egy Mozart-tételt? Hiszek abban, hogy a klasszikus zenét is lehet olyan módon közvetíteni, hogy az igazából „horgaseszteres” legyen. Mi történik velem, mindezek után hogyan fogom játszani azokat a darabokat, amelyek már játszottam? Ez szembesülés magammal is, meg a tudásommal is, egy próbatétel az

életemben, szembenézés és számadás. A Zeneakadémián nagyon konzervatív irányt tanultunk. A játékmódban, vagy ahogy egy darabot meg kellett oldani, előfordult, hogy arra azt mondták órán, hogy „mi ezt nem így szoktuk”. Mi van akkor, ha Horowitz eljátszik egy Mefisztó-kerिंगót? Biztos nem átlagos és megszokott előadásmód lesz, de hogy az ördögről szól, az is biztos. G.: Gondolja-e, hogy a kötetlenebb jazz, a szabad improvizáció mélyebb személyiség-feltárást

igényel, mint adott esetben egy „sima” interpretáció a klasszikus zenében?

H. E.: Azt hiszem, ez mindenképpen alkati kérdés. Gouldnak például sikerült megteremtenie Bach előadásában, neki nem volt szüksége az improvizációra. Egy olyan egyéniségű embernek, mint amilyen én voltam, egy fegyvelmetlen, szét-szórt, csélcsap kislánynak, borzasztóan fontos, hogy végigjárjon egy iskolát, szüksége van arra, hogy a falakat felépítsék, rendszer legyen az éle-

NAGY JÁNOS A HAZAFELÉ... FELVÉTELÉRŐL

Nagy János is úgy jellemezte a Hazafelé... című albumot, mint igazi közös munka gyümölcsét. Közösen mutattak egymásnak témákat, és a kiválasztott számokat végül meghangszerelte. „Könnyű Horgas Eszterrel együtt dolgozni – nyilatkozta a Gramofon kérdésére –, mert könnyen megfogalmazza, amit gondol, és sok hasonló gondolatunk van a zenében. Mindketten természetes önmagunkat adtuk, amiből közös témák bontakoztak ki: a Nagypapa például közös rekvium, a mely közös sors-élményből született. A lemez, és az első szám címe is később társult a témához – a címadást szívesen hagyom másra, inkább érzések mozgatnak. A címek hétköznapiabb érzésekre utalnak, így azután könnyebb azonosulni a számokkal”. A crossover-élmény Nagy Jánosnál a Bill Evans-iskoláig megy vissza, de az Al di Meola World Sinfoniával bezárólag sok ilyen stílusú zenét hallgat. Nagy János hangsúlyozta, hogy a budapesti lemezbemutató koncerteken a lemez teljes előadói gárdája fog szerepelni.

tében és fegyvel. De remélem, hogy most elérkezett az idő, amikor nem kell ezeknek a falaknak támaszkodnom, mert már van annyi szakmai tudás és fegyvel a birtokomban. Egy igazi mester is azt mondja: na jó, mindazt, amit megtanultál, elfelejtheted, és most gyere, zenélj. Mindig nagyon vágytam erre. Amíg a klasszikus előadásban nagyon kell figyelni az intonációra, dinamikára, egy csomó kontroll van, amik persze borzasztóan fontosak, hogy minden hang a helyén legyen. Most már talán eljutottam oda, hogy ezek beálltak, és már tényleg arra tudok figyelni, ami történik. Az a célom, hogy olyan állapotba kerüljek a koncerten, hogy abszolút eszköz lehessen. Ez egy kegyelmi állapot, amit az öreg zenészeknél érzek meg néha, és lehet, hogy én még fiatal vagyok hozzá. Az egész testem és a fuvola csak eszköz ahhoz, hogy egy felsőbbrendű, igazi szellemi és érzelmi töltet megszólaljon. Lehet, hogy ezek az évek ahhoz kellettek, hogy én alkalmas legyek erre. A külsővel kapcsolatban is azt érzem, erre egyébként sokszor rákérdeznek, hogy azt is azért kaptam, hogy az emberek jobban befogadják ezt, és nem céltalanul, vagy nem azért, hogy sztár legyek. Nézem a plakátokat és sokszor azt érzem, hogy én nem akarom szolgálni ezt a sztárkultust, azt akarom, hogy az eszköze lehessen valaminek, és hogy eljusson az emberekhez a katarzis. Baján most a koncertemen egy idősebb nőnek a könnye kezdett potyogni, leveleket is küldtek nekem onnan. Győrben cseresznyét hoztak ajándékba, mert olyan fantasztikus volt nekik az ottani koncert. Ilyenkor azt érzem, hogy sikerült. Valamilyen módon a zene is lehetőség a gyógyításra, vagy hogy az emberek élete teljesebb legyen vele, vagy segítsen nekik az örömben, bánatban, fájdalmukban. Hihetetlen, micsoda mágia van a kezünkben.

G.: De fehér mágia. A művészetében egyértelműen központi kategória a szépség, persze nem valami-

féle klasszikus, antik felfogásban. Mit jelent Önnek a szépség?

H. E.: A szépség szubjektív dolog. Mi az, hogy szép fuvolahang? Mindig azt mondták, hogy mennyire szép fuvolahangom van, ez

mindig az erősségem volt. Szakmai szempontból úgy gondolom, hogy ez igaz, nem „szőrös” a tónus, ereje van, ugyanakkor melegsége is. Amikor tanítok, és a növendékek mondják, hogy olyan hangon akarnak játszani, mint én, erre mindig azt mondom, hogy neked a saját hangodat kell megtalálnod. A szép fuvolahang attól szép, hogy belülről jön. Az a fuvola szól szépen, amelyikbe a játékos képes belelehelni a lelkét. A fuvola az egyetlen olyan fúvós hangszer, amit nem vesz be a hangszeres a szájába, hanem az ajkához emeli, és tényleg csak lehelí, mint az éneknél, legbelülről engedí ki. Akkor lesz szép a hang, ha az ember egész belsőjét megjárja.

G.: A „Hazafelé” valóban igazi élményt ad ki-egyensúlyozottságával, sokszínűségével, és mutatja azt a szépségideált is, amiről beszélt, a közös alkotás örömevel együtt. Hogyan választotta Nagy Jánost, mint zeneszerzőt ehhez a lemezhez?

„A testem és a fuvola csak eszköz egy felsőbbrendű üzenet kifejezéséhez.”

oldal – a szerk.), és azon két számban játszottam. Nagy szorongásokkal mondtam igent, amikor felkért, de jól sikerült, és utána sokat beszélgettünk. Szellemileg, barátilag közel kerültünk egymáshoz, és felvettem neki, hogy volna-e kedve zenét írni erre a lemezre. Ezek a számok közös elgondolásból születtek, ő témákat mutatott, én is mutattam neki zenéket, sokat beszélgettünk.

Azért fantasztikus ez az anyag, mert tényleg az életéről szól. Én nem vagyok zeneszerző, és mégis úgy életem ezt meg, hogy együtt írtuk, mert minden gondolatom, minden érzésem lenyomata benne van. Az improvizációk pedig abszolút lehetőséget adnak arra, hogy az egyéniség legrejtettebb részei is szóhoz jussanak. Az, hogy a kilenc számban elfuvalázhatom az életemet, egy előadóművész számára hihetetlen élmény, amiben ráadásul közreműködik még 34 ember, mert ugye ott van még a kamarazenekar és a tíz jazz-szólista is. Nem kétséges most már szá-

H. E.: A történet oda nyúlik vissza, hogy amikor Vukánékkal elkezdtem dolgozni, sokan megkerestek, köztük Nagy János is. Éppen akkor készítette a saját lemezét (Gramofon 2001/1, 53.

oldal – a szerk.), és azon két számban játszottam. Nagy szorongásokkal mondtam igent, amikor felkért, de jól sikerült, és utána sokat beszélgettünk. Szellemileg, barátilag közel kerültünk egymáshoz, és felvettem neki, hogy volna-e kedve zenét írni erre a lemezre. Ezek a számok közös elgondolásból születtek, ő témákat mutatott, én is mutattam neki zenéket, sokat beszélgettünk.

G.: Mondana pár szót az olvasóknak az új lemez dalairól?

H. E.: Az egész anyag egyfajta meditáció, de abszolút mai, európai nyelven, amihez hozzátartozik az is, hogy az egyes számok sokszor egymástól eltérő világokat mutatnak be. A Nagypapa témája például altfuvolán szólal meg, nagyon lágy, lírai téma. Össze sem lehet hasonlítani ezt egy másik szám, az Eastern hangulatával. Ennek a felütése egy panasz, amit tárogatón adott elő Borbély Mihály. A zenekar kitűnően érzett rá a hangra, úgy szól a tárogató mellett, mint egy duda... Egész kelet-európai nyomorunk benne van, ennek a világnak minden fájdalomával, de erejével is. Amikor először hallottam ezt a témát, azt hittem, megfulladok, annyira katartikus a hatása. Aztán ott az Utazás című darab, ahol Tisza Bea éneke hangja tár fel számomra új és végtelenül tág világokat. Ezek óriási élmények voltak – remélem, hogy a koncerten is átjön a stúdióban eltöltött órák hangulata, és mindenki hozzátja majd igazi önmagát.

Zipernovszky Kornél

SZABÓ FERENC

LÍRAI SZVIT, A FARKASOK DALA, VONÓS-TRÍÓ, LUDAS MATYI SZVIT

HUNGAROTON CLASSIC

MAROS RUDOLF

SZIMFONIKUS ÉS KAMARAMŰVEK

HUNGAROTON CLASSIC

PONGRÁCZ ZOLTÁN,
PATATICH IVÁN

MAGYAR ELEKTROAKUSZTIKUS ZENE

HUNGAROTON CLASSIC

SZERVÁNSZKY ENDRE

SZERENÁD • FUVOLAVERSENY • VARIÁCIÓK • KLARINÉTVERSENY

HUNGAROTON CLASSIC

DÁVID GYULA,
SÁRAJ TIBOR,
MIHÁLY ANDRÁS

VERSENYMŰVEK

HUNGAROTON CLASSIC

VISKI JÁNOS

ENIGMA, HEGEDŰVERSENY, ZONGORAVERSENY

HUNGAROTON CLASSIC

A „Magyar Millennium 2000” sorozat mottója a „megszavazott bizalom” lehetne. Bízalom a 21 kiadványra tervezett sorozat összeállításainak anyagismeretére és értékrendjére vonatkozóan. De bármiképp is legyen, e folyamatosan bővülő kínálat egyértelműen nyereség, mert korábban nehezen elérhető, vagy szélesebb körben gyakorlatilag hozzáférhetetlen hangzó anyagot tesz közzé.

Bízalom jár az egykori előadóknak is, akik annak idején, a Hungaroton illetve a Magyar Rádió hangarchívumából előbányászott felvételek készítésekor aligha gondolhattak arra, hogy egy-egy kompozíció kizárólag általuk, az ő interpretációjukban fog továbbélni, szinte képzőművészeti alkotásokhoz hasonlítható befejezett-lezárt megjelenítéssel.

A nagy mennyiségű felfedezésre váró anyag lehetőséget kínál a műfajok szerinti zenehallgatásra; így élő valósággá válhat egy korszak szerenád-, szvít- vagy épp versenymű-termése. (Szervánszky Endre koncertjeiből a klarinétra írottan kívül megismerhetjük a fuvolaversenyt is.)

Az értékelésnek vannak időtálló szempontjai, míg vannak olyan kategóriák, amelyek átértékelődnek az idők folyamán. A távlat változásával más tűnik modernnek, vagy éppen a magyaros hangot halljuk ki más erővel egyik-másik darabból. (Hasznos Szervánszky szerenádjának ismerete, hogy tudjuk: az avantgárd törekvésekre utaló I. vonósnyegyes után honnan indulva jutott el a híres Hat zenekari darabhoz.)

A hazai zeneszerzés közelmúltját felelevenítő sorozat egyúttal betekintést nyújt előadóművészet-történetünkbe is. Ha úgy tetszik, reflektorfénybe kerülnek nemcsak szölistáink, kamaraegyütteseink, hanem zenekaraink, s így utólag messzemenő következtetéseket vonhatunk le (az egykori felvételek újrakhallgatásakor) több évtized zenekari játéktechnikájáról.

Hasznos dolog a „címkézés”, segít az eligazodásban, tájékozódásban. De kártékony a „beskatulyázás”, kiváltképp, ha csupán a feliratokat ismerjük, tényleges tartalom nélkül.

A szerzői műsorok lehetővé teszik, hogy több mű ismeretében megbízhatóbb képet alakítsunk ki magunknak az egyes komponistákról. (A három jelentős mű meghatározó a Viski-portréhoz.) Az általában részletező ismertetőszöveg információi hasznosak. Így a művek arról is tájékoztatják a hallgatót, hogy életkörülményeikből – lehetőségeikből, illetve lehetőségeik hiányából – mit tudtak zeneileg hasznosítani az alkotók. A megélhetéshez szükséges „haknik” tapasztalata a közérthető megfogalmazásra készítetett, a gyakorlati zenélés, a zenekari játék pedig hangszeresítésre sarkalt.

Szabó Ferenc filmzeneíró gyakorlatát kamatoztatta, Dávid Gyula brácsaversenye aligha született volna meg nem brácsás szerző tollából. Mihály András gondokaversenye is „nyilvánvalóan” csellista-szerző műve. Remélhetőleg Perényi Miklós kitűnő, briliáns előadása felkelti a mai csellisták érdeklődését e versenymű iránt. Az élőzenével való sokrétű kapcsolat gyümölcsöző hatását szemlélteti Maros Rudolf gazdag életműve – a gazdagság az alkotó tevékenység több aspektusára egyaránt vonatkozik. A kiválasztott hét mű átfogó képet ad jó két évtized szerzői terméséről, egyszersmind teljesebb tehetjük általa a közelmúltban megjelent másik szerzői korong alapján kialakult szerzői portrét. Nyilvánvalóvá válik: a modern széphangzás lehetőségeit nemcsak az Eufóniák sorozatában kutatta a szerző. Izgalmas az egyes tételtípusok megjelenése a legkülönbözőbb közegekben – például a *notturmo*-hang lehetőségeinek a körbejárása. A művek hallatán úgy érezzük: újrátjátszásuk és elemző megközelítésük egyaránt sok haszonnal járna a fel-növekvő muzikus-generációknak.

Körültekintésre vall, hogy a sorozatban helyet kapott egy elektroakusztikus műveket tartalmazó összeállítás is, a műfaj két jelentős hazai úttörőjének négy-négy kompozíciójával. Pongrácz Zoltán és Patachich Iván e darabjainak némelyike mindmáig őrzi üdőségét, de valamennyi méltó arra, hogy kordokumentumként szolgáljon a jövő nemzedékeinek.

Fittler Katalin

ANTONIN DVOŘÁK - FRICSAY FERENC, FISCHER IVÁN

DVOŘÁK: IX. SZIMFÓNIA „AZ ÚJVILÁGBÓL”, SMETANA: MOLDVÁ*, LISZT: LES PRÉLUDES**

*BERLINI FILHARMONIKUSOK, **A BERLINI RÁDIÓ SZIMFONIKUS ZENEKARA, VEZÉNYEL: FRICSAY FERENC

DEUTSCHE GRAMMOPHON – UNIVERSAL

Dvořák legnépszerűbb művének két új kiadása jelent meg egyszerre. A jócskán eltérő előadások között hasonlóságok is vannak. Fischer Ivántól alaposan átgondolt interpretációt hallunk. Semmi sincs a véletlenre bízva. A karmester igyekezett elkerülni a gyakran felcsendülő szimfónia megszokott megközelítését, a bevett hangsúlyozásokat, ugyanakkor feltűnően újszerű módon sem kívánta megformálni a darabot. Nincsenek olyan meghökkentő pillanatok, amikor teljes mértékben szokatlan megközelítés hallatán felkapná fejét a lemez hallgatója. Az előadás tempói általában gyorsak, igazán lassú löktetést egyetlen helyen enged csak meg a karmester, a szimfónia befejezése előtt. A felvétel alapvető jellemzője a kiegyensúlyozottság, hangzása nem túl súlyos, sőt inkább a könnyedség felé hajlik. Mint az előbb is hangsúlyoztam, a dirigens nem akarta feltűnően újszerű módon megformálni a darabot, mégis a részletek, a belső összefüggések terén szinte mindvégig törekedett az újszerűsége, abszolút váratlan megoldások helyett apró meglepetésekre. Fischer Ivánnak még

ebbe a – nem rossz értelemben véve – harsány műbe is sikerült belevinnie Schubert zeneiségét. A messziről merev formák közt szépen s szabadon játszanak egymással a szólamok.

A lemez nagy meglepetése a VIII. szimfónia. A karmesternek sikerült a mű mélyebb rétegeit megragadnia. Az interpretáció kedélyessége ezúttal nem felszínességet jelent, hanem a lényeg látását és láttatását. Ehhez a műhöz jobban illik mindaz, ami Fischer Iván mindkét bejátszását jellemzi: kívül óvatosság, kiszámítottság, szigorúság, belül bátorság, spontaneitás, lazaság. Karaján szép késői felvételével vetekszik ez a finoman kidolgozott, ugyanakkor kellőképpen spontán előadás.

Fricsay Ferenc olvasata Dvořák IX. szimfóniájáról annyiban hasonlít Fischeréhez, hogy ő is kerülte a harsányságot, a túlzott érzelmességet, s újszerű megközelítésre törekedett. Ez utóbbi azonban egészen mást jelentett nála. Ő bőven eszközölt erős, a mű alapvető külső megjelenését is nagymértékben befolyásoló változtatásokat. Tempói lassúak, néha már feltűnő mértékben is, s végig

DVOŘÁK: IX. SZIMFÓNIA „AZ ÚJVILÁGBÓL”, VIII. SZIMFÓNIA

BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR, VEZÉNYEL: FISCHER IVÁN

PHILIPS – UNIVERSAL

sokat és igen intenzíven élt az agogika nyújtotta lehetőségekkel. Túlzásoktól tartózkodó előadását kellemes hűvösség járja át, ám lépten-nyomon egészen szokatlan megoldások is hallhatók. A gyakori erős, hirtelen tempóváltások vagy a IV. tétel bevezetésének lassítása könnyen modorosságnak tűnne más összefüggésben. Jó példa ez a felvétel arra, miként lehet tartózkodó módon feltűnést kelteni, hogyan lehet alaposan, ugyanakkor minden erőszak és túlzás nélkül újjáformálni egy művet. Igazán nagy, maradandó értékű előadás ez, melyben az előadói szabadság nagyon magas foka valósul meg. Hasonlóképpen közelítette meg Fricsay a Moldvát és a Les Préludes-öt is, utóbbiban azonban, mikor úgy látta jónak, tempósabb tolmácsolást választott, s ezzel a szimfonikus költemény kiteljesedésének adott újszerű arculatot.

Zay Balázs

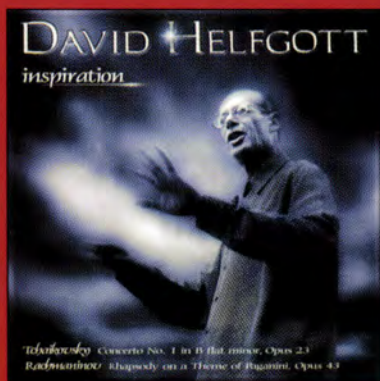
A BMG komolyzenei ajánlata

Franz Bartolomey
Madoka Inui

Brahms, Johann Strauss,
Richard Strauss

David
Helfgott

Inspiration (Csajkovszkij,
Rachmaninov)

Evgeny
Kissin

The Gift Of Music
(DVD)

HUNGAROTON CLASSIC

SZIGETI JÓZSEF ÉS BARTÓK BÉLA

FÖLDES ANDOR

CZIFFRA GYÖRGY

Elismerésre méltó az a kreativitás, amellyel a Hungaroton a lemezkiadás válsága idején az egyetlen jó megoldást választva előremenekül, folyvást újabb és újabb sorozatok egyedi vonzerejével keltve figyelmet mind a hazai, mind a nemzetközi piacon. A cég legfrissebb ciklusa előadó-művészetünk 20. századi nagyságait helyezi reflektorfénybe, archívumok kincsestárából válogatott különleges zenei produkcióik révén. Meggyőződéssel állítom, hogy a Great Hungarian Musicians szép logójával eddig megjelent négy CD külön-külön is kiemelkedő érték, együtt pedig jelentős dekóruma a millenniumi emlékévknek.

Már pusztán a névsor is magáért beszél, lévén hogy Szigeti és Bartók közös kamaramuzsikálását, Földes Andor illetve Cziffra György előadói karakterjegyeit, Székely Zoltán etalonként hitelesített Bartók-értelmezését rögzítik a korongok. Mindjárt

a sorozatindító darab szenzáció: a Szigeti-kiadvány a világjáró hegedűs és gyakori szonátapartnere, Bartók Béla 1940. április 13-án rendezett matinéjának helyszíni felvétele a washingtoni Kongresszusi Könyvtárban. Az intézmény egyik munkatársa csupán házi használatra készítette a felvételt – ahogy Dalos Anna kísérőtanulmányából kiderül –, meglehetősen kezdetleges technikával, viszont felbecsülhetetlen eredménnyel, hiszen e szerencsés magánakciónak köszönhetjük, hogy hatvanegy esztendő múltán, ma is közvetlen élvezői lehetünk két zseni megvilágító erejű interpretációjának a programjukon szereplő művek előadástörténetében. Beethoven Kreutzer szonátájával indul a lemez, olyan szuggesztív, felkavaró élményt szerezve a hallgatónak, amit sem korábban átélt csillagos órák, sem elkövetkezendő katartikus percek fénye nem homályosíthat el. Bartók dominanciája világosan érzékelhető a formálásban, a tempó és dinamika megválasztásában, ám ez a nemhogy nyomasztaná, sőt egyenesen inspirálja a játékoskóstársat; Szigeti József nevezetes Beethoven-elemzéseiben nem is mulasztja el, hogy megilletődött

szavakkal ne ecsetelje Bartók intuitív, művészi alázattól vezérelt toló-mácsolását.

Debussy zenéjének eleven báját, franciásan fűszeres eszritjét a kortársi közelség természetességével közvetíti a fenomenális páros (Szónáta hegedűre és zongorára), majd a második koncertfelidőben Bartók opusai következnek: az 1922-ben komponált 2. hegedű-zongorasónáta, s végül a Szigetinek ajánlott 1. rapszódia (1928). Az előbbiben a legendás Szigeti-tónus áradó melege, gazdagsága, a vonókezelés fölünyes eleganciája frappáns szimbiózist alkot Bartók kristályos szerkezetű zongorázásával; az utóbbiban a verbunkos apoteózisát (I. tétel) éljük át a forrásértékű, szívószerűen igaz és megfellebbezhetetlen megszólaltatásban. Nem hiszem, hogy ezt a CD-t bárki zenekedvelő képes az esztétikai élvezetet kísérő megrendültség nélkül végighallgatni; a szakmabelieknek feltehetően még ennél is többet nyújt, elvégre egy teljes koncert atmoszférájába belehelyezkedve figyelni a két mester hangszeres és szellemi korrespondenciáját – mindenképp felér egy posztgraduális kurzussal.

Kerényi Mária

GIACOMO PUCCINI – ALAGNA, HAMPSON, PAPPANO

A nagy operaszerzőknek a zenés színpadon kívüli alkotásairól az utókor hajlamos megfeledkezni. Vanak persze kivételek – mint Verdi Requiemje –, de összességében ezek a darabok mégis árnyékban maradtak, egészen a legutóbbi időig a hanglemezkidők sem figyeltek fel rájuk. Az elmúlt néhány évben azonban megváltozott a helyzet, s ez mindenképp előtt a hangmezziacot recesszióba sodró „ültértermelési válsággal” magyarázható. Amikor Rossini, Verdi vagy Puccini operáiból CD-n több száz verzió hozzáférhető, előtérbe kerülnek a ritások, a csemegének szánt különlegességek. Az EMI a Puccini rajongókat szeretné megszólítani azzal az albummal, amelyen a mester op. 1 jelzésű zenekari nyitánya (Preludio sinfonico), Messa di Gloria, valamint Krizantémok című vonózenekari darabja hallható. Bár

a mise és a Krizantémok nem teljesen ismeretlen alkotások, a szándék mégis nyilvánvaló: aki szereti a Pílangókisasszonyt és a Triptichont, de az operákból már legalább két-három különböző felvétele megvan, most gazdagíthatja Puccini-diszográfiáját, sőt világsztárokat hallgathat. A Londoni Szimfonikus Zenekart és Énekkart az olasz romantikus és verista repertoár szakértője, Antonio Pappano vezényli, a mise két énekes szolistája Roberto Alagna (tenor) és Thomas Hampson (bariton). A hatvanperces produkció – a részletek minden szépsége ellenére – mégsem igazán meggyőző, s ez annak köszönhető, hogy a szertárgárda nem tudta teljesen elkerülni az ilyenkor óhatatlanul felmerülő veszélyt: előadásuk túlságosan „operás” maradt. Pedig a Messa di Gloria nem a liturgiához igazított operaáriák és kórustételek sorozata,

hanem valódi egyházzene. Puccini stílusában megfigyelhetők azok az apró, de lényeges eltérések, amelyek megkülönböztetik a darabot zenés színházi termésétől. Puccini családja több generációra visszamenőleg egyházzenei szertartásból állt, s az ifjú Giacomo is hasonló zenei képzést kapott. Egy életre beléivódott tehát az egyházzene szabályrendszere, amitől utóbb, ünnepelt színpadi komponistaként könnyűszerrel megszabadult ugyan, de a misében még nem. Szép és szigorú szertartás-zene ez, amiből ugyan

nem hiányzik a pompás bel canto, de szó sincs színpadi dramaturgiáról és érzelmekről. A két szolista közül egyébként Hampsonnak sikerült jobban az alkalmazkodás, Alagnának viszont ezúttal, a felvétel tanúsága szerint, szinte mindegy volt, hogy milyen műfajban énekel. Intonációjával, tónusával természetesen nincs probléma, de nem foglalkozik mélyebb összefüggésekkel. A Preludio sinfonico is kissé „operanyitányosra” sikerült, a Krizantémok viszont Pappano keze alatt megrendítően szép és szomorú zene.

Retkes Attila

EDGAR VARÈSE – PIERRE BOULEZ

AMÉRIQUES • ARCANA • DÉSERTS • IONISATION

DEUTSCHE GRAMMOPHON – UNIVERSAL

CHICAGO SYMPHONY ORCHESTRA,
VEZÉNYEL: PIERRE BOULEZ

levez van jelen a partitúrákban. Varèse-nál a hangok önmagukban mit sem mondanak, mert mindig egy nagy összefüggés, az egész mű lényegét adó hangzási folyamat alkotóelemei csupán, szinte kétségbeesett kísérletek valami megfoghatatlannak a rögzítésére. Pusztán korrekt eljátszásuk alig ad vissza valamit az eredeti elképzelés merészségéből, nagyvonalúságából, érzékiségéből – ezért is oly bántóan szárazak, olykor csupán karakterisztikusak a Varèse-interpretációk; ha valaki nem keresi meg azt a fluidumot, ami a művek minden elemében jelen van, megreked azon a szinten, ahol e korszakos műalkotásoknak csupán másodlagos vonásai tűnnek elének – olyasmí, amit már másoknál is (persze a legnagyobb kortársaknál:

Stravinskynál, Debussynél, Bartóknál, Schoenbergnél) hallhattunk. A hanglemezkidás szerencsére enyhít valamennyit a koncertgyakorlat immár bepótolhatatlan Varèse-hiányán; legutóbb műveinek összkidását szemlézhettük, s most kezünkben Pierre Boulez újabb felvétele – tanulságok levonására, régi beidegződésekkel való szembenézésre. A lemezen hallható négy műből három már Boulez korábbi Varèse-lemeze is tartalmazott (SONY SMK 45844). Ehhez képest az újabb felvétel kíméletesebb, ám a hangzásigényt tekintve végtelenebb. Mintha Boulez több időt is hagyna mindenre (jóval többet, mint amit a nagyzenekari darabok két interpretációja közötti éppen percnyi különbség sejtetni enged); bár lehet, hogy ennek az érzésnek oka egyszerűen a zenekari virtuozitás magasabb fokában keresendő. Az Amériques és az Arcana esetében ez a legjobb felvétel, ami valaha készült. Az Ionisation előadása inkább korrekt, mint inspirált: józannak, hűvösnek hat, a mű kevesebbet

mutat önmagánál. Nagy nyereség a Déserts interpretáció-történeti szempontból is unikális felvétele. Bemutatójakor a mű legnagyobb újdonsága három – a hangszeres részek által megteremtett folyamatba illeszkedő, magnószalagról bejatszandó – konkrét zenei interpoláció volt. Varèse azonban lehetőséget adott arra, hogy e betétek nélkül is elhangozhassék a kompozíció – Boulez felvétele az első, ahol ezt a mű-alakot lehet hallani. Ha szokatlan is kissé ez a változat, az előadás igazolja életképességét. Megkockáztatnók, hogy folyamatosabb, egységesebb így a darab – még ha szegényebbek leszünk is Varèse valóságosnak hitt álmával, azzal az illúzióval, hogy már kora technológiai szintjén is megvalósítható volt egy homogén hangzásvilág, amelynek a hangszeres játék élő valósága csak egyik arculata, mert mögötte mintegy megnyílik a reprodukálható és megteremthető hangzások végtelen univerzuma.

Wilhelm András

JEAN-PHILIPPE RAMEAU – WILLIAM CHRISTIE

Jean-Philippe Rameau újabb két remekművével gazdagodott a lemezpiac; William Christie, aki konok következetességgel folytatja Rameau színpadi kompozícióinak előadását és felvételét, most két (az 1750-es években írott) *acte de ballet* CD-t jelentetett meg az Erato kiadónál. Az *acte de ballet* sajátos műfaj (Rameau-ra az 1748-as születésű – nem kevésbé zseniális – Pygmalion óta jellemző): egy órányi időtartamnál nem hosszabb kis opera, amelyben minimális cselekmény (némi bonyodalom, s annak megoldása) szolgál ürügyül egy maximális kidolgozottságú és terjedelmű *divertissement*-hoz. Ez utóbbiban – franciák esetében alig meglepő módon – az ének mellett természetesen a tánc dominál; Berlioz híres *bon mot*-ja (hogy ti. a franciák még az Utolsó Ítélet megjelenítését is táncsal oldanák meg) telitalálatnak tűnik. (Tegyük hozzá: Rameau – a biztonság kedvéért – rendre ennél jóval szelídőbb témákhoz nyúlt...) A jelen két mű cselekményét erős túlzás lenne izgalmasnak és eredetinek neveznünk – a Pygmalion jól ismert törté-

nete mindenképpen érdekesebb náluk – , ám ez az egyetlen bírálat, amely esetükben indokolt, ugyanis példátlan zsenialitású zenékről van szó. Régi rögeszmém, hogy Rameau az elmúlt 300 év európai zenéjének még mindig azon alakja, akinek műveit maig a legkevésbé játsszuk és értékeljük érdemük szerint; szerzőjük egyenesen földöntúli – csak a legnagyobbakhoz: Bach-hoz, Mozarthoz mérhető – tehetségének további bizonyítéka e két lemez. Lélegzetelállító, sőt egyenesen szívszorító az a hallatlanul sűrített és koncentrált szépség, amely e zene minden pillanatából árad; megkockáztatom annak kijelentését, hogy a 18. század leginkább szenzuális zenéjét – Bach ilyen sílusú, érzéki pillanataival mellett – Rameau komponálta. Szerzőnk minden zenei mondata tökéletes, ám ő nem éri be ennyivel; mindig új, soha előre meg nem jósolható módon bizonyul utólag annak – ez a világ talán legkevésbé determinált muzikájára, a legszebb zenei álmok földi megjelenése. Finom kidolgozottsága mellett ugyanakkor, ha kell, korlátlan erőt is sugároz – er-

LA GUIRLANDE ZÉPHYRE

ERATO – WARNER

Sophie Daneman, Paul Agnew,
François Bazola,
Gaelle Méchaly, Rebecca Ockenden,
Sophie Decaudaveine
Choeur des Arts Florissants
Capella Coloniensis des WDR
William Christie

ről árulkodnak mindig életteli, sokszor egyenesen groteszk táncjátékei – : mindent tud, amit zeneszerző valaha tudott. Mindehhez szerencsére méltó az előadás. Christie e vállalkozásában – legalábbis formailag – nem saját régi hangszeres együttesét dirigálja (ennek alighanem üzleti okai vannak), ám mindennek óvakodnék túlzott jelentőséget tulajdonítani: a zenészek névsorának felületes vizsgálata is meggyőző arról, hogy e zenekarban is – legalább is a Rameau-partitúra súlypontjain – kipróbált és jól ismert Les Arts Florissants-tagok játszanak. A bevallottan a Les Arts Florissants-márkanév alatt éneklő

kórus nem okoz csalódást, míg az énekesek közül elsősorban az első mű, a Guirlande szerelmespárját megjelenítő szoprán (Sophie Daneman) és magas tenor (Paul Agnew) emelném ki, míg a többi szereplő hangilag valamivel kevésbé emlékeztet módon nyújt zeneileg kifogástalan teljesítményt. Christie szokás szerint most is nagyszerűen zenél: újabb és újabb tündökletes kompozíciókat emel ki a feledés homályából és mutat fel méltó módon a mai közönségnek – ez talán a legnagyobb dolog, amit ma (historikus?) muzsikusként tehet. Szinte minden eddig megjelent Rameau-lemezéhez hasonlóan erről az albumról is nagy kár lenne lemondani.

Vashegyi György

THE LIGETI PROJECT I.

LIGETI GYÖRGY

MELODIEN, CHAMBER CONCERTO, ZONGORAVERSENY,

MYSTERIES OF THE MACABRE

PIERRE-LAURENT AIMARD – ZONGORA

PETER MASSEURS – TROMBITA

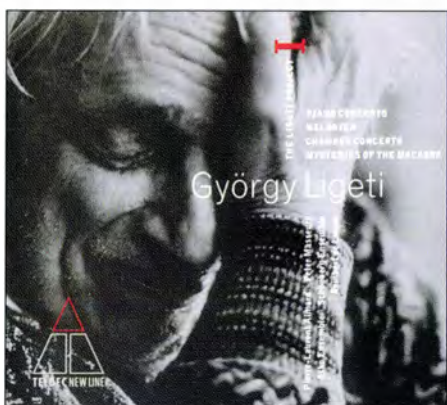
SCHÖNBERG ENSEMBLE, ASKO ENSEMBLE,

VEZÉNYEL: REINBERT DE LEEUW

TELDEC – WARNER

Ha a „Ligeti Project” olyan színvonalon folytatódik, mint amilyen ez az első lemez, akkor a Teldec bontakozó életműkiadása a Sony méltán sikeres sorozatának komoly vetélytársa lesz. Már a CD első érintésekor látszik, hogy a Sony kiadásának jó hagyományait a Teldec is folytatja. Stílusos, egységesnek ígérkező design, a kísértőfüzetben Ligeti saját műismeretivel. (Gondolom, sokan forgatták a Sony Ligeti CD-t pusztán ezekért a rövid műismeretőkért...) Amivel a Teldec versenyt akar nyerni, az első sorban az előadás színvonala lesz, ami ezúttal elsőrangú. Mindkét sorozat a szerző által autorizáltak, vagy legalábbis kontrolláltak tekinthető, így e két kiadás a Ligeti-kutatók számára akár összehasonlítás tárgya is lehetne. S ami szintén nem mellékes: ismerünk-e még egy kortárs zeneszerzőt, akit ennyire kényeztet saját kora? Ha lehet rangsorolni a CD felvételeit, akkor a Zongoraverseny valamivel a többi darab fölé magasodik. A '80-as évek második felében Ligeti stílusa radikálisan

megváltozott, az ő szavait idézve: zenei nyelve a korábbihoz képest „soft” lett. Nekem, hallgatónak mindenesre valamivel könnyebb ebben a „soft” zenében tájékozódni. De az is lehet, hogy Pierre-Laurent Aimard-nak van igaza, aki egyszerűen csak annyit mond: a Zongoraverseny egy mestermű. Liszt Ferenc óta elvárjuk, hogy zenészeink vigyék hírünket a nagyvilágba. Óhatatlanul ez jutott eszembe arról a facsimiléről, mely a Zongoraverseny vázlatának két lapjáról a kísértőfüzetben látható. A sok-sok kottafej, áthúzás, számok, nyilak tengerében néhány magyar szó is fel-felvilan, köztük egy már méretével is vonzza a tekintetet: NAGY DALLAM. Már régóta keresem az alkalmat, hogy megfogalmazhassam, úgy érzem most eljött az idő: a Teldec közép-európai lemezkiadó.

Molnár Szabolcs

EÖTVÖS PÉTER

BARTÓK: A CSODÁLATOS MANDARIN, CONCERTO

JUNGE DEUTSCHE PHILHARMONIE, GUSTAV MAHLER JUGENDORCHESTER,

VEZÉNYEL: EÖTVÖS PÉTER

EÖTVÖS: ZEROPOINTS, BEETHOVEN: V. SZIMFÓNIA,

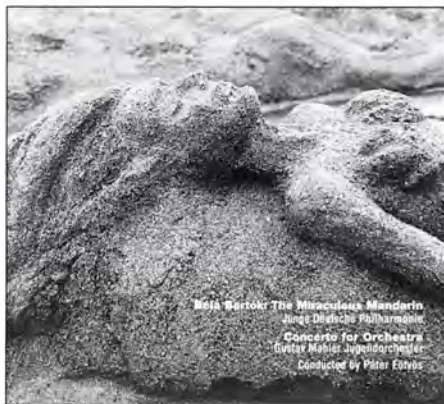
GÖTERBORGS SYMFONIKER, ENSEMBLE MODERN,

VEZÉNYEL: EÖTVÖS PÉTER

BMC RECORDS

Az a tény, hogy Eötvös Péter zeneszerzőként és karmesterként is magyar kiadású hanglemezeken szerepel, kisebb-fajta szenzáció. Ráadásul a két CD repertoárját, illetve elkészültének körülményeit tekintve is különleges. Az egyik Bartók kompozíciói hallhatók, Európa két legfontosabb ifjúsági szimfonikus zenekara közreműködésével. Eötvös Bartók-interpretációiban mindig megfigyelhető valamiféle őserő – Bartókhhoz hasonlóan az ő számára is az erdélyi népdalok jelentik az igazi zenei anyanyelvet. Sodró erejű, magával ragadó Mandarin és fiatalos Concerto felvételét hallhatjuk

most is, amelyből ugyanakkor az érzelmi-dramaturgiai mélységek sem hiányoznak. A másik CD Eötvös saját művét, a tavaly befejezett zeroPoints-t állítja párba Beethoven Sors-szimfóniájával. Mesterségesen létrehozott „szalagzajok”, fafüvös szignálok és mindenekelőtt számmisztika határozza meg Eötvös kompozícióját, amelynek egyes tételeit Eötvös tizedes törtekkel (0.1, 0.2 stb.) jelölte. A Beethoven-szimfónia az új Eötvös-CD-k talán legizgalmasabb része. Kis létszámú, kifejezetten kortárszenére szakosodott együttesrel reprodukálja a nagyzenekari hangzásképet – szokatlan, de stílusos és hiteles megoldásokkal.

Rea

ILŐS JANÁČEK

A RECOLLECTION

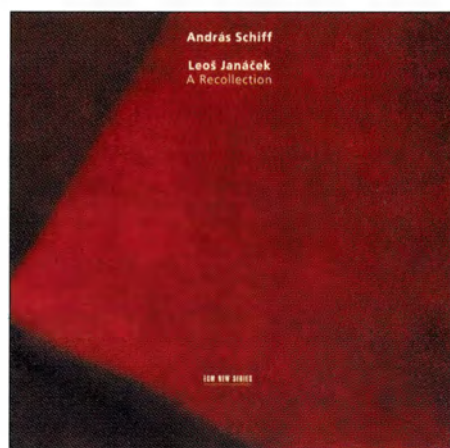
SCHIFF ANDRÁS – ZONGORA

ECM NEW SERIES

Ennél őszibb és őszintébb lemez még nem hallottam Schiff Andrásról. Bolyongása kiadótól kiadóiig oda vezetett, hogy rátalált a neki legmegfelelőbbre. A zeneileg és grafikaiul többnyire izléses kiadványokat megjelentető ECM-nél Schiff, úgy tűnik barátokat lelt. Olyanokat, akik után hiába kutatott a Deccánál, vagy a Teldec-nél. És most itt az eredmény: egy kiegyensúlyozott, szívet vidámitónak egyáltalán nem mondható gyűjtemény Janáček darabjaiból.

Mindegyik művet az ősz hűvös szele lengi át. (Egy hajdan volt tanárom szerint a századforduló művészei jó dolgukban nem tudták, mit csinálnak, hát szomorokodtak.) Bár néhány Janáček-darab pergőn nyílik, mégis lassan-lassan átcsap a melankóliába. Ehhez pedig Schiff nagyon ért. Finom billentésével, melyet néha már rajzolni is lehetne, érzékelteti mindazt a keserűséget, amire Janáček korában oly sokan voltak fogékonyak. Az 1905-ös szonáta „Halál” tétele például borzongató. Schiff a Schubert-tapasztalatait hívja segítségül, nem véletlenül, hiszen van lelki rokonság a két szerző között.

Vagy vegyük a Frydek-i Madonnát: nincs még egy ilyen festői muzsika, nem beszélve arról, ha ilyen avatott, hihetetlen imaginárius képességekkel megáldott zongorista játssza azt.

A lemez végén ott van egy különleges csemege, a Rekollektió, amely nem csak a címében szereplő programról szól. Inkább egy szenvedélyesen szenvedő muzsikuseletet, illetve egy borús jövőt festő alkotás, olyan, amelyben szerző, játékos és hallgató egyformán részt vehet, közösen meditatálhat egy sötét jövőről, felidézve addigi életének minden szép pillanatát. A darab persze félbe marad, vagy kérdőjel áll a végén (ahogyan az avatott zenetörténészek írják), ki-ki gondolja tovább. Schiff András új lemeze 18 éven felülieknek való, azon hallgatónak, akik már nem várnak meglepetésekre.

Böszé Ádám

CARL FRIEDRICH ABEL

HAT SZONÁTA OP. 2

SPÁNYI MIKLÓS – TANGENSZONGORA

PAULIK LÁSZLÓ – HEGEDŰ

MÁTÉ BALÁZS – GORDONKA

HUNGAROTON CLASSIC

Abelnek inkább a neve ismert, mintsem a művei: a Johann Christian Bach-hal közösen rendezett bérleti hangversenyek, a Bach-Abel Concerts révén maradt fenn. Ő volt a viola da gamba utolsó európai híru játékosa, s életrajza két ponton is találkozik Johann Sebastian Bachéval: Köthenben született 1723-ban, a János-passió keletkezésének évében, majd a Thomasschule növendéke volt, ahol talán maga az idős Bach is tanította. Johann Christianhoz hasonlóan Abelt is vállalkozó szelleme vezette Londonba, s csakhamar jelentős rangot vívott ki magának a korabeli koncertéletben. Op. 2-es hat szonátája korai mű, és annak a sajátos gáláns stílusnak a terméke, melyben a billentyűs hangszert a hegedű vagy fuvola obligát szólama egészíti ki, csellókísérettel. (Ennek az elsősorban házimuzikálásra szánt hangszerkombinációnak nevezetes darabjai Mozart szonátái, szintén hegedűkíséretes billentyűs hangszere írt alkotások.) A szonáták hangvétele hallatlanul kiegyensúlyozott, nyugalmat árasztó karakterű. Miként Spányi Miklós írja, „desszertek” e művek, nem zenei főétek: nem ismerik a meg-

MAURICE RAVEL – ARTHUR HONEGGER

RAVEL: BOLERO, SPANYOL RAPSZÓDIA,

DAPHNIS ÉS CHLOÉ SZVIT, NO. 2

HONEGGER: 2. SZIMFÓNIA

ORCHESTRE DE PARIS

VEZÉNYEL: CHARLES MUNCH

EMI CLASSICS

„Sok élvezetes pillanata van Munch Ravel-tolmácsolásának. A dirigens számára oly fontos Honegger-mű előadása pedig különösen fontos és autentikus” – írja az angol Gramophone magazin. Az angol ítések mindig is híresek voltak arról, hogy kritikájukat burkoltan fogalmazzák meg. Nem akarom kiforgatni mondataikat, de ha a sorok között olvasunk, érthetjük úgy is, hogy Charles Munch jelen felvétele igencsak közepesre sikeredett. Szerencsére nem kell egyetérteni a bírálóval, hiszen – pláne két mondatból – félreértésekre adhatna okot, ha szóról szóra követnénk a már megírt kritikát. A kiadvány elsősorban Munch-ról, másodsorban Ravelről, harmadsorban Honeggerről szól. Munch-ról azért, mert korának (igen lényeges zenetörténeti időszakról van szó) egyik legjelentősebb dirigense volt, s az e lemezen szereplő Honegger-felvétele valóban autentikusnak mondható. Mindössze két héttel a 2. szimfónia zürichi bemutatója után Munch is vezényelte azt Párizsban. Hogy a szerző hallotta-e ezt az előadást, vagy részt vett-e ugyanezen év októberében az első két tétel felvételén, nem tudom, az viszont kétsége-

vagy felrázó erejű hangot. Azt sugallják, hogy az élet se nem komédia, se nem tragédia, hanem románc. E románc a rokokó báj románca, semmi köze a romantika műfajjához avanszált románcához. Édes évődés, játékos galantéria. Spányi Miklós a tangenszongorát választotta a szonáták felvételéhez. Spányi kétségkívül rendkívül avatott játékos a hangszernek, melynek hangzása valahol a csembaló és a fortepiano között ragadható meg. Briliáns és elegáns, véletlenül sem követ el stílusterést, nem dramatizálja a zenei anyagot, játéka jólesően leggiero. Paulik László obligát „kísérete” túllép szerepkörén, s ez elsősorban a két hangszer nem kiegyenlíthető hangzásvilágának tudható be: nincs az a hegedűn játszott piano, amely a tangenszongora törékeny hangját eltérte engedné. Máté Balázs basszus-kísérete finoman támasztja alá a játékos duettet.

Pintér Tibor

len, hogy ez a tolmácsolás – az angol kollégát ismételve – történelmi jelentőségében különösen fontos, bár ez szerintem csak a Honegger-rajongókat és kutatókat érdekli igazán. A zenehallgatót lehet, hogy jobban vonzza a lemez majd' egy órányi Ravel-muzsikája. Nos, megítélesem szerint igen egyetlen művészi produkcióról van szó. Munch Raveljének „élvezetes pillanatait” nem a CD-t nyitó, vásárló-csalogató Boleróban találjuk. Ez ugyanis vérszegény. Állóvíz. Nehézkes verbunk, és nem tüzes spanyol tánc. A Spanyol rapszódia, még ha középső tételei kötöttek is, műfajából adódóan alkalmat teremt a dirigens szabadságnak. Munch-féle megfogalmazása azonban statikus, bár az éjszaka zenéjének hangszerelési szépségeit hallani engedi. Megszerettem viszont a Daphnis és Chloé szvitet, talán azért, mert itt mutatkozik meg először Munch igazi erénye: a színekkel való virtuóz bánásmód, a látás és látni hagyás.

Böszö Ádám

ECM NEW SERIES

KLASSZIKUS

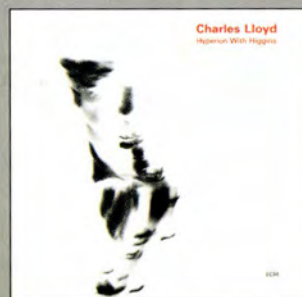

Rosamunde Quartett

JAZZ

CHARLIE HADEN
IN MONTREAL
EGBERTO GISMONTI

Haden – Gismonti

Charles Lloyd

Dave Holland Quintet

FORGALMAZZA A MUSICDOME
CÍM: BUDAPEST XIV.
FOGARASI ÚT 5.
TEL.: 273-2472

VLADIMIR HOROWITZ

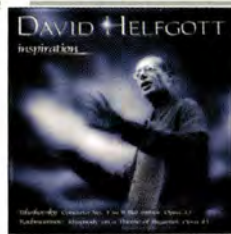
DAVID HELFGOTT

SZVIJATOSZLAV RICHTER

VÁLOGATÁS 1962 ÉS 1972
KÖZÖTTI FELVÉTELEKBŐL

SONY CLASSICAL

CSAJKOVSKIJ
ÉS RACHMANINOV MŰVEI

BMG

MOZART ÉS BEETHOVEN MŰVEI
VARSÓI FILHARMONIKUSOK,
STANISLAW WISLOCKI,
BÉCSI SZIMFONIKUSOK,
KURT SANDERLING

DEUTSCHE GRAMMOPHON
- UNIVERSAL

Az épp csak magunk mögött hagyott XX. század egyik legnagyobb zongoristájának, Vladimir Horowitznak állít szép és méltó emléket a Sony Classical új, 20 bites technológiával digitalizált albuma, amely 1962 és '72 között készült felvételekből válogat. A Horowitz egykori hanglemez-producere, Thomas Frost nevével fémjelzett kompiláció legfőbb szerkesztési elve az volt, hogy a CD-re Horowitz kedvenc (s így leggyakrabban játszott) kompozitáinak alkotásai kerüljenek, illetve olyan művek, amelyeket a korabeli kritikák szerint a közönség a legjobban szeretett a Kijevből származó, világutazó művész tolmácsolásában. Poétikusan érzékeny Schubert-impromptu és utánozhatatlanul elegáns Chopin-karakterdarabok váltakoznak itt egy Scarlatti-sonáta letisztult egyszerűségével vagy Beethoven Holdfény-sonátája nyitótételének megkapó őszinteségével. Nem maradhattak ki az orosz zeneköltők sem: a titokzatos és misztikus Szkrjabin vagy a bámulatos stílusérzékű Rachmaninov. És akkor még nem beszéltünk Bachról, Lisztről, Schumannról és Debussyról...

Az ötvennégy esztendő ausztrál zongoraművész, David Helfgott a világ koncertéletének egyik legkülönösebb figurája – korántsem véletlen, hogy személyiségét és élettörténetét néhány éve még játékfilmben is feldolgozták. Mint a filmből sokan emlékezhetnek rá, Helfgott csodagyerekként tűnt fel szülővárosában, Melbourne-ben, majd a londoni Royal College of Music „Horowitz utódának” kikiáltott növendéke volt. Súlyos idegi problémái a hetvenes évek elején kezdődtek, éveket töltött szanatóriumban, s úgy tűnt, karrierjének örökre befellegzett. A nyolcvanas évek közepén azonban egy szerelem (majd házasság) visszahozta az egészséges életbe, s azóta hatalmas energiával, lelkesedéssel koncertezik őt kontinensen (Európában a hírek szerint 2002-ben láthatjuk legközelebb). Most egy 1987-ben készült koncertfelvételét adták ki CD-n: az Elizabethan Trust Orchestrával, John Hopkins vezényletével Csajkovszkij b-moll zongoraversenyét és Rachmaninov Paganini-témára írt rapszódiját játssza – elsősor szenedéssel és vitalitással.

Szviatoszlav Richterrel nehéz újat mondani, s legalább ilyen nehéz nyomon követni digitálisan korszerűsítve újra kiadott hanglemezfelvételeit. Egy páratlanul gazdag, sokrétű és szertágazó előadóművészi életmű rajzolódik ki ezekből a CD-ekből, de azt is sejtethetjük, hogy a tekintélyt parancsoló diszkográfia csak a felszín. Richter ugyanis igazi koncertzongorista volt, s a hanglemez csupán töredékét adhatja vissza annak az élménynek, amit egy-egy élő fellépése jelenthetett. Mozart K. 466-os d-moll zongoraversenyét 1959 áprilisában, a lengyel fővárosban, a Varsói Filharmonikusokkal, Stanislaw Wislocki vezényletével rögzítette, s a lemez 1960-ban elnyerte a párizsi Grand Prix du Disque-et. Beethoven c-moll zongoraversenyének és B-dúr rondójának felvétele 1962-ben, a Bécsi Szimfonikusokkal készült. E produkció érdekessége, hogy a dirigens, a Richternél három évvel idősebb Kurt Sanderling még ma is vezényel: alighanem ő az európai karmester-társadalom doyenje. A két felvétel most a Deutsche Grammophon The Originals című retrospektív sorozatában látott napvilágot.

KRZYSZTOF
PENDERECKIJOHANN SEBASTIAN
BACH ÖSSZES
ORGONAMŰVEI

JOSEPH HAYDN

ZENEKARI MŰVEK A SZERZŐ
VEZÉNYLETÉVEL

EMI CLASSICS

WOLFGANG STOCKMEIER
- ORGONA

ART & MUSIC - H & H '92

NAP-KVARTETEK OP. 20 (ÁTI-
RATOK FUVOLNÉGYESRE)
ENSEMBLE CAMPANILE

HUNGAROTON CLASSIC

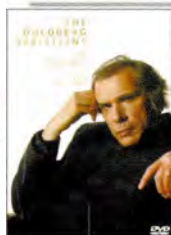

Az egyik legnagyobb hatású kortárs zeneszerző, az idén hatvannyolc éves Krzysztof Penderecki oeuvre-jéből ad keresztmetszetet az EMI dupla CD-je, amelynek hangfelvételei 1973-ban, illetve '76-ban készültek, a digitalizált újrakiadások pedig – akkor még két külön CD-n – a kilencvenes évek közepén jelentek meg. A Penderecki-album most a Double Fforte (sic!) elnevezésű, kifejezetten dupla CD-kre specializálódott sorozatban látott ismét napvilágot. A darabokat – brit és lengyel zenekarok közreműködésével – kivétel nélkül maga a szerző vezényli. Közel három évtized elteltével érdekes megfigyelni, hogyan is „klasszicizálódtak a maguk idejében forradalmian újszerűnek számító darabok: a Hirosima áldozataira emlékező Threnos, a hegedűre és zenekarra írt Capriccio, a csembalóra és nagyzeneikarra komponált Partita vagy a Csellóverseny. Mostanra ezek a kompozíciók beépültek a modern európai zenetörténetbe, a fiatalabb zeneszerzők közül sokak számára irányt mutattak, míg mások részéről markáns elutasításra találtak.

Értékes portékát kínál hozzáférhető áron a hamburgi Art & Music kiadó: Johann Sebastian Bach összes orgonaműve szólal meg a húsz CD-t tartalmazó albumon, Wolfgang Stockmeier előadásában. A felvételek 1977 és 1981 között, különböző német templomi orgonákon készültek, az utómunka viszont minden esetben egy kifejezetten egyházzeneré specializálódott hangstúdióban, az észak-németországi Warmenben zajlott. Feltehetően ennek köszönhető a húsz CD egységes, kiforrott, plasztikus hangzásképe, a különböző regiszterek kiegyenlítettége. Stockmeier előadása egyébként a „semmi különös” kategóriába tartozik. Technikai szempontból nem kifogásolható, korrekt interpretáció ez, világos frazeálással és artikulációval, ugyanakkor hiányoljuk a bachi orgonaművészet elementáris erejének, életigenlőségének, érzelemgazdagságának bemutatását. Ezzel együtt, aki szereti a barokk hangszeres zenét, rendszeresen jár templomi koncertekre és a tavalyi Bach-összkiadást túlságosan drágának találta, most jó vásárt csinálhat ezzel a kiegyensúlyozott és higgadt produkciót tartalmazó gyűjteménnyel.

„Őbor új palackban” – hirdeti a lemez kísérőfüzete, bár túlzás lenne azt állítani, hogy Haydn 1772-ben komponált, op. 20 jelzésű vonósnégyeseinek (az úgynevezett Napkvartetteknek) egészen új arculatot kölcsönözne az előadói apparátus megváltoztatása. Fuvolán, hegedűn, brácsán és csellón szólal meg a sorozat három kvartettje. Ezt a verziót 1779-ben, hét évvel a komponálás után jelentette meg a párizsi Pleyel kiadó – hogy ki készítette az átdolgozást, mindmáig homály fedi. Felmerül a kérdés, miért is kellett „átvariálni” Haydn remekműveit? Nos, természetesen kereskedelmi okokból: hogy a kottakiadás valamiért újszerű, izgalmas legyen, s hogy az amatőr fuvolisták százaival „ráharapjanak” a csemegére. Élhetünk a gyanúperrel: a CD-megjelenését is hasonló okok vezérelték. Mert Haydn-kvartettekkel rögzíteni a századik verziót nem túl kecsegtető vállalkozás, így viszont a korhű hangszeren játszó Ensemble Campanile (Kertész Ildikó – fuvola, Isabel Schau – hegedű, Thomas Irvine – brácsa, Martin Fritz – cselló) felvétele világpremiernek tekinthető.

GLENN GOULD

J. S. BACH: GOLDBERG-VARIÁCIÓK
GLENN GOULD (ZONGORA)
BESZÉLGETÉS BRUNO MONSAINGEON-NAL

DVD

SONY CLASSICAL

JEVGENYIJ KISZIN

THE GIFT OF MUSIC

DVD

RCA RED SEAL – BMG

Glenn Gould, a kanadai zongorista-legenda neve örökre összeforrott Johann Sebastian Bach remekművével, a Goldberg-variációkkal. Egészen fiatalon, 1955-ben készíttette az első felvételt a variációsorozatból, s ez egy csapásra ismertté tette nevét. Később, amikor már teljesen visszavonult a koncertezéstől, több alkalommal is rögzítette a Goldberg-variációkat, s előadásáról mindmáig vitatkoznak a rajongók és a kritikusok. Vannak, akik Gould Bach-játékát tekintik etalonnak, mások szerint viszont interpretációja modoros, mesterkél, semmi köze a szerzői szándékhoz. A Goldberg-variációk központi szerepet kapott a Glenn Gould Plays Bach című, 1976 és 1981 között készült, háromrészes televíziósorozatban is. E sorozat rendezője és riportere az egykor Szvjatoszlav Richterrel is szoros kapcsolatban álló Bruno Monsaingeon volt. A DVD-t nézve és hallgatva egyértelmű, hogy Gould nem volt a szavak embere, az interjúban megfogalmazódó gondolataiban azonban ma is tanulságosak, Bach-játéka pedig immár visszavonhatatlanul hozzátartozik a XX. századi zenei előadóművészet történetéhez.

Szinte hihetetlen, de igaz: október 10-én már harmincadik születésnapját ünnepli Jevgenyij Kiszin zongoraművész, akit nem is olyan régen még csodagyerekként köszöntött a világ nagy hangversenytermeinek (köztük a budapesti Zeneakadémiának) közönsége. A kétéves kora óta zongorázó, szüntelenül utazó, tipikus „sztáréletet” élő orosz fiatalemberről az a Christopher Nupen készített portréfilmet, aki korábban a többi között a tragikus sorsú Jacqueline du Pré csellóművésznő életét feldolgozó filmmel bizonyította a klasszikus zene iránti érzékenységét. A film alapján kiadott, száznegy perces DVD-t interaktív menüprogramok, életrajz és diszkográfia mellett természetesen Kiszin zongorajátéka is gazdagítja. Liszt, Gluck, Haydn, Beethoven, Schubert, Paganini és Chopin alkotásainak részletei mellett a zeneszerzőkkel egyelőre csupán „hobbiszinten” foglalkozó Jevgenyij egyik saját darabja is felcsendül. A DVD azoknak is ajánlható, akik szeretik a legendás londoni Promenád-koncertek hangulatát: Kiszin 1997-ben adott felettes sikerű szólókoncertet a Royal Albert Hall-ban, hatezer néző jelenlétében.

FUVOLA-
GYÖNGYSZEMEK

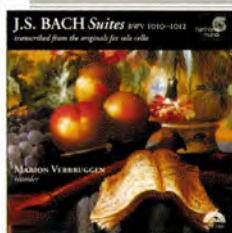
BÁLINT JÁNOS (FUVOLA)

HUNGAROTON CLASSIC

Bálint János, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar külföldön is gyakran koncertező szólófuvolistája az elmúlt időszakban jelentős eredményeket ért el hangszere népszerűsítésében. Átiratokat készített ismert, virtuóz kompozíciókból, s ezáltal olyan közönségréteget is meg tud nyerni, amely egyébként aligha érdeklődne a klasszikus fuvolairodalom iránt. „Fuvola-gyöngyszemek” című új albumán (amely címét a művész Pearl Handmade Maesta aranyfuvolájáról kapta) is ezt a populáris irányt követi: Paganini 24. capricciójától Rimszkij-Korszakov Arab dalán át Csajkovszkij Scherzójáig és Massenet közismert operajelenete, a Meditáció (Thais) átiratáig ível a jórészt ráadás-számokból álló paletta. Vannak azért kifejezetten fuvolára készült darabok is, így a francia Jules Demersseman koncertszólója vagy az osztrák (és „tiszteletbeli” magyar) romantikus szerző, Doppler Ferenc zsánerképe, az Andante és Rondo. Bálint János mellett a Doppler-műben Kramarics Katalin fuvolajátéka is hallható, míg a zongorakíséretet Kurucz Tünde látja el.

MARION VERBRUGGEN

JOHANN SEBASTIAN BACH:
CSELLÓ SZÓLÓSZVITEK BWV
1010-1012
ÁTÍRAT BLOCKFLÖTÉRE

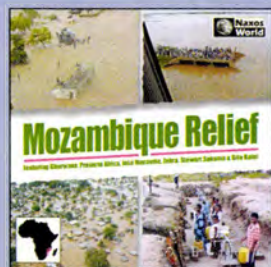
HARMONIA MUNDI
– KARSAY ÉS TSA.

Marion Verbruggen blockflöteművész a világhírű németalföldi régizene-iskola közvetlen élvonalába tartozik. Frans Brügggen egykori tanítványa, a hágai királyi konzervatórium professzora olyan művészekkel játszik együtt rendszeresen, mint a Kuijken-fivérek vagy Ton Koopman, és világszerte tart mesterkurzusokat. Három éve nagy vállalkozásba fogott: átirta saját hangszere a barokk instrumentális zene egyik legcsodálatosabb (és legnehezebb) ciklusát, Johann Sebastian Bach cselló szólószvitjeit. A Harmonia Mundinál most megjelent CD-n a negyedik, ötödik és hatodik szvit, több mint hetvenöt perc zene kapott helyet. Egy és negyed órán át blockflöte-szólót hallgatni bizony kissé fáradtságos elfoglaltság, de megéri. Verbruggen pompásan érzékelteti az egyes táncjátékok karakterét, és ami talán a legfontosabb: fúvós instrumentumán is precízen vissza tudja adni azt a jellegzetes bachi vonós artikulációt, ami a csellószvitnek sajátja. Lenyűgözően virtuóz courante-ok és gigue-ek, érzelmegzadag sarabande-ok, keccses gavotte-ok jelzik tökéletes felkészültségét, muzikalitását.

Újdonság: NAXOS WORLD

KAPHATÓ
A NAGYOBB CD BOLTOKBAN,
VALAMINT MEGRENDELHETŐ
AZ INTERNETEN
www.cd-city.hu

A NAXOS kizárólagos terjesztője
Magyarországon a
B and T PHOENIX STUDIO
2049 Diósd, Kőbányai út 1387/2
Tel.: (23)381-965, fax: (23)380-856
e-mail: phoenixst@matavnet.hu

Komlós Péter hegedűművész

és Szalai Antal

a Zeneakadémia
hegedű szakos hallgatója

Fotók: Gramofon-archív

Gramofon: Szerencsés csillagzat alatt született, hiszen szeptembertől állítólag az Amerikában élő izraeli hegedűművész, Pinchas Zukerman tanítványa lesz. Igaz a hír?

Szalai Antal: Valóban, két évre szóló meghívást kaptam tőle New Yorkba, a Manhattan School of Musicba. A pesti Zeneakadémián most fejeztem be a második évet, odakint a harmadikban folytatom, és a negyedik esztendő végén kapnék egy diplomát. Úgy tervezem, hogy utána visszajönnék és itthon is befejezném a tanulmányaimat, hogy meglegyen a magyarországi diplomám is.

G: Elárulná, hogyan került a világhírű művész-pedagógus látókörébe?

Sz. A.: Még az év elején megkérdeztem Komlós tanár urat, mit szólna ahhoz, ha küldenék Zukermannak egy felvételt magamról? Megjegyzem, már volt alkalmam nemcsak lemezekről, hanem hangversenyen is hallani őt, aki Jascha Heifetz mellett az egyik példaképem. A válasz támogató volt. Miután megszereztem a címet, a tanár úr írt még néhány sor ajánlást, csatoltam egy önéletrajzot, és két CD-t. Az egyikben Weiner Leó fizs-moll hegedűversenyét játszom, a másik pedig élő koncertfelvételeimet tartalmazta. Miután feladtam, el is felejtettem, mert biztos voltam benne, hogy választ sem kapok. Egyik nap szólt a telefon, a vonal végén a művész titkára. Elmondta, hogy Zukerman meghallgatta mind a két CD teljes anyagát, s szeretne meghívni idén nyáron egy kanadai fesztiválra, ahol más fiatalok társaságában koncertezhetnék, és kurzusokon vehetnék részt. Kiutaztam, és július elején jöttem vissza. Ottawában beszélünk meg mindent.

G: Komlós Péter, az ugyancsak világhírű Bartók Vonósnégyes primáriusa, vajon hogyan fogadta növendéke meghívását?

Komlós Péter: Nagy örömmel, hiszen ez korlátlan lehetőséget jelent a számára. Óriási a „túltermelés” a művészpiacon, így bármilyen tehetséges is egy fiatal, nehéz érvényesülnie. De ha valaki mögé olyan kiemelkedő művész sorakozik fel, mint Zukerman, akkor ez biztosíthatja számára a továbblépéshez szükséges lehetőségeket. Ha ugyanis Zukerman beajánlja bármelyik nagy ügynökségnek Amerikában, akkor az máris háromnegyed siker – ha eltekintünk a meghívás szakmai oldalától, hogy két éven át ő tanítja.

G: Honnan jött, milyen családba született ön, a Komlós-, és immáron leendő Zukerman-tanítvány?

Sz. A.: Édesapám ismert cigánymuzsikus, kiváló hegedűs, kézenfekvő volt, hogy nekem is hegedűt adnak a kezembe. Bár általában az a szokás, hogy az apa kezdi tanítani a gyermekét, nálunk másként történt. Édesapám ugyanis alig négy éves koromban beíratott egy zeneiskolába. 14-15 évesen kerültem Komlós tanár úrhoz, mondanom sem kell, hogy az itt eltöltött hat esztendő alatt mentem át zeneileg, és technikailag a legnagyobb fejlődésen.

G: Ön mikor hallotta Antalt először hegedülni? És hogyan lett végül az ön tanítványa?

K. P.: Először kollégám és jóbarátom, Dénes László mesélt róla, mondván, van egy rendkívül tehetséges tanítványa, szeretné, ha meghallgatnám. Kérdeztem, hány éves? Tizenegy. Nocsak, nyomban kíváncsi lettem rá. Hamarosan hallhatam is tőle a Román táncokat, és meg voltam győződve arról, hogy nagyszerű jövő várhat rá, ha meg lehet nyitni őt a külvilág felé. Antalt – ennek immáron hetedik éve – felvették a különleges tehetségek osztályába, nekem pedig éppen volt egy szabad helyem. Vannak tanárok, akik maguk köré gyűjtenek húsz növendéket is, de nekem – tudatosan – soha nem volt több négynél. Sokat utaztam és utazom ma is, egy tehetséget viszont bűn volna úgy tanítani, hogy most itt vagyok, aztán három hónapig nem, majd ismét igen. Egy kiemelkedő képességű fiatal művésznövendék sorsát a tenyerünkön tartani óriási felelősség. Antal szerintem amúgy is az utóbbi évtizedek egyik legnagyobb magyar hegedűs tehetsége. Ezt persze nemcsak én, mások is felismerték. Ahhoz képest, hogy még csak a második évet végezte el az Akadémián, tavaly már a Filharmónia szólistája volt, szép koncertek, és hanglemezek vannak a háta mögött.

G: Miképpen tanította? Sokszor előjátszott neki?

K. P.: Ez utóbbit egyre kevésbé, ugyanis már sok mindent jobban játszik, mint én. Nekem inkább az a módszerem, hogy hagyom kibontakozni a tanítványt, előbb hadd játssza végig az adott művet. Csak utána vágunk bele a részletek aprólékosabb előadói elemzésébe...

Sz. A.: ... amit én kifejezetten szeretek. Sajnos vannak tanárok, akik már két ütem után leállítanak. Pedig akkor a tanítvány úgy érzi, nincs ideje megmutatni, mire gondol.

G: Előfordulhat, hogy egy növendék – például Antal – győzi meg önt az interpretációjával?

K. P.: Egy tanárnak fölül kell emelkednie azon, hogy amit ő gondol, amit ő tud, az csalhatatlan, az kizárólag úgy jó. Éppen az a gyönyörű ezen a pályán, hogy annyiféleképpen lehet valamit meggyőzően eljátszani. Amikor javasolok egy újajazatot, egy bizonyos vonást, az csupán javaslat a részemről. Tessék kipróbálni. Ha jó, lehet használni, ha nem, kérem elfelejteni. Nincs ugyanis két egyforma kéz.

G: Ön mi alapján fedezi fel egy fiatal növendékben a különös tehetséget?

K. P.: Egy felvételi vizsgán már öt perc után meg tudom ítélni, hogy az illető tehetséges-e. Döntő, hogy miképpen kezeli a hangszert, milyen a bal, és a jobb kéz eszköztára, és milyen a két kéz szinkronja. Még lényegesebb, miként képes a fiatal közvetíteni felém az adott darabról való mondandóját. Engem ez érdek. A „véleményére” vagyok kíváncsi, persze ha van neki. Egy példával élve: egy slágernek számító versenymű, a Mendelssohn-hegedűverseny esetében például nyomban azt figyelem, mi-

hez kezd a téma első nyolc taktusával, vagy – ez az egyik vesszőparipám – miképpen tolmácsolja az első tétel melléktémáját. Ez persze még mindig csupán a tehetség egyik része, lényeges az is, hogyan tud felkészülni egy-egy mű előadására. Ezt viszont néhány perc alatt lehetlenség megállapítani. Ehhez alaposabban meg kell ismerni az illetőt, ideértve az emberi tulajdonságainak feltérképezését is. Azután viszont már az következik, amit felejtethetetlen tanárom, Mihály András fogalmazott meg talán a legszebben: „a tanárnak az a felelőssége, a feladata, hogy feleslegessé tegye önmagát.” Úgy kell megtanítani egy fiatalat arra, hogy mit kezdjen az új darabbal, hogy idővel felesleges legyen a tanári segítség.

G: Ön is annak a világhírű magyar hegedűiskolának a leszármazottja, amit Hubay Jenő, Flesch Károly, Szigeti József, Garay György, illetve Zathureczky Ede neve fémjelez. Vajon tetten érhető-e tanítási módszereiben e nemes tradíció szellemisége?

K. P.: Minden bizonnyal. Saját tanítási módszerrel ugyanakkor nem rendelkezem. Ami van, az a Hubay-iskola továbbfejlesztése. Nekem ugyanis nagyobb kitekintésem lehetett a világra, mint akár Hubaynak, akár Zathureczkynek. Többet utaztam, és tapasztaltam, több stílussal, és előadási móddal tudtam összevetni elképzeléseimet. A Bartók Vonósnégyessel eddig mintegy négyezer koncertet adtam, és a pódiumi tapasztalatot semmi sem pótolhatja. Vannak kottáim, amelyek már harmadik, sőt negyedik példányok, mert az eredeti annyira „átalakult”, hogy nem volt kedvem radirozgatni, helyette ártírtam egy újba. Megjegyzem, a Zathureczky-módszert például abban „fejlesztettem tovább”, hogy amíg egykori tanárom ragasz-

kodott ahhoz, hogy a növendék másolja le a kottából az ő vonásait, és annak alapján kezdjen dolgozni, én soha nem gondoltam erre. Ellenkezőleg: azt vallottam, hogy a hallgatónak mindenkor legyen meg a saját elképzelése arról, mit és hogyan szeretne játszani. Hozza el, mutassa meg, és utána együtt megbeszéljük.

G: Eljutottunk a repertoárhoz. Vajon mennyiben igyekezett e tekintetben „kézben tartani”, netán irányítani Antalt?

K. P.: Az ő esete annyiban is egyedi, hogy mint Filharmónia-szólistát, megkeresik, és felkéri bizonyos fellépésekre, amikor megmondják, mit játsszon el. Egy fiatal művésznek a legtöbb esetben igent kell mondania. Így aztán megesett, hogy az ő esetében egy-egy darabbal bizony még vártam volna, de nem lehetett. Érték azonban kellemes meglepetések is, meglepően éretlen tolmácsolta például Bartók fiatalkori hegedűversenyét. A második hegedűversennyel viszont szerintem még várnia kell. És ugyancsak várhat a Beethoven-koncerttel, ami talán a legnagyobb feladat egy hegedűművész számára. Antal

„Ha valaki mögé olyan kiemelkedő művész sorakozik fel, mint Pinchas Zukerman, akkor ez biztosíthatja számára a továbblépéshez szükséges lehetőségeket.”

A SIONI VARGA TIBOR HEGEDŰVERSENY ESÉLYESE

Szalai Antalnak a közelmúltban jelent meg a BMC Records kiadásában új szólólemez, amelyen Bach-, Kreisler-, Ysaÿe-, és Petrovics-művek hallhatók (Gramofon 2001/1, 35. oldal). A fiatal művész most augusztus közepén a svájci Sionban vett részt a Varga Tibor Nemzetközi Hegedűversenyen, melynek eredménye lapzártánkig nem született meg. Az esetleges sikerekről klasszikus és jazz portálunkon, a Gramofon.hu hírharang rovatában számolunk majd be. Szalai Antal miközben a tervek szerint ösztöl az USA-ban tanul tovább, szakít időt itthoni fellépésekre is: október 25-én a Matáv Zenekarral Bruch Skót fantáziáját adja elő a Zeneakadémián.

romantikus alapkarakter, könnyebben közelít például a Mendelssohn-hegedűversenyhez, mint Bach szólószonátáihoz. Ez persze változhat. Emlékszem, hogy amikor én voltam ebben a korban, nekem nem volt senki és semmi Brahms-on kívül. De aztán jött Mozart...

G: És a kamaraművek... Ifjabb Szalai Antalt is szívesen kamarázzik?

Sz. A.: Igyekszem egyre több kamarakonzertet is adni, vagy szólóestjeim programjába kamarazenét vinni. Most éppen Mendelssohn d-moll triójára készülök.

G: Volt, hogy együtt is felléptek már?

K. P.: Ez eddig még nem adatott meg. Szó volt arról, hogy előadjuk Bach d-moll kettősversenyét. De valami közbejött...

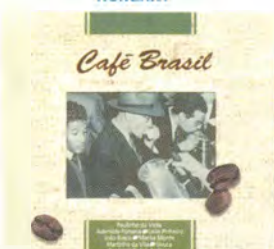
Lindner András

WARNER CLASSICS HUNGARY

TRACING ASTOR / GIDON KREMER

CAFÉ BRASIL

ALBÉNIZ - BARENBOIM

további információk: www.warner-classics.com

HANGKELTÉS ÉS VIHAR ELŐTTI CSEND

Frankfurti Zenei Vásár 2001

Fordulópontjához érkezett Németország évek óta egyik legsikeresebb eseménye, a Frankfurti Zenei Vásár. Az idén első alkalommal ugyanis a tavaszi eseményt egy második is követte a nyáron: a szervezők az oroszországi Szentpéterváron tartottak zenei vásárt június 20. és 23. között. A terjeszkedés mellett azonban vesztesei is vannak a legújabb technikát és különleges hangszereket is bemutató eseménynek...

A hangkeltés hatalmas sereg-szemléje – így jellemezhetjük a Frankfurti Zenei Vásárt, amely idén márciusban is összegyűjtött 1446 kiállítót (611-et Németországból, 835-öt pedig a világ más tájairól). Magyarország nem szégyenkezhet: nem a 158 kiállítót felvonultató Egyesült Államokhoz kell viszonyítania magát, nem is a 125 résztvevős Olaszországhoz. A maga 7 cégével Finnország, Belgium és Lengyelország nagyságrendjében foglal helyet. Az szemet szúrhat, hogy Oroszországot is mindössze heten képviselték. Sebaj, ők kapnak saját vásárt: Frankfurt a fehér éjszakák idején Szentpétervárra „költözött”, házhoz megy a piacul óhajtott keleti óriáshoz. Nekünk persze, hazai kiállítóknak és látogatóknak, el kell zárándokolnunk a Majna partjára. Az utóbbiból már ma is sok van: egyre több magyar szót hallani a kiállítási csarnokokban, köszönet a Frankfurt Kft. sikeres propagandájának. A hangkeltés sereg-szemléje a Musikmesse, hiszen a zajtömegből csak itt-ott hallható ki egy-két értelmes zenei egység. A zene lehetősége

– érzi a látogató. S immár karaokézhat, nem csak popszámokkal, hanem operával is. Aligha hiányzott ez a lehetőség annak, aki a 25 000 márkával járó Frankfurti Zenei Díjat kapta az idén: Dietrich Fischer-Dieskaunak. Versenyt ugyan csak német hangszereknek rendeznek – ezúttal egy tenorharsona és egy hegedű kapott díjat –, a magyar kiállítók is sikert arattak. Így a Xylo-Ton „Studio marimba extrá”-jával, ezzel az öt és fél oktávos, két tagból összeszerelhető, magyar alkatrészekből konstruált, állítható magasságú vibrafonjával és egy másik érdekességgel, a VibrasPerg nevű, Perger István által a vibraslap nyomán létrehozott instrumentummal. A kecskeméti Legator dorombjait eztán Dél-Európa is importálja. Nem ilyen zavartalan a zeneműkiadás piaca. Nagy nyugati cégek mennek csődbe, mások elhúzódo tulajdonosváltással küszködnek, s akadt, aki takarékoságból maradt távol a vásártól. A viharok nem kímélték az Editio Musica partneri körét, ezáltal magát a legnagyobb

HANGOK KARNEVÁLJA

A frankfurti zenei vásár hatalmas depóiban felsorakoztatott hangszerek arzenálján bárki zenélhet, akinek csak kedve van, és bár egyre nagyobb a kereslet a csak fülhallgatóval élvezhető néma instrumentumok iránt is, sokan még mindig csak hatalmas „zajvásárként” emlékeznek az eseményre. Egészen máshogy vélekednek a szervezők, akik évek óta tartó sikerszeriáról számolnak be: a Frankfurti Zenei Vásáron túlzás nélkül a világ valamennyi hangszere megtalálható, gyártóikkal pedig akár helyben lehet üzletet kötni.

A tavaszi, hagyományosan frankfurti helyszínű vásár után idén nyáron először rendezték meg az eseményt Németországon kívül. Az új helyszín, az oroszországi Szentpétervár a szervezők szerint zöldült a hatalmas orosz piac felé.

A vérmes reményeket a június 20. és 23. között megtartott vásár igazolta: a kiállítók felsőfokban nyilatkoztak az eredményekről, a látogatók érdeklődéséről és a potenciális orosz zenész vásárlóerőről.

A következő év zenei vására 2002. március 13-a és 17-e között lesz a frankfurti vásárosban. Szentpétervárott legközelebb 2003-ban várható hasonló rendezvény.

magyar zeneműkiadót sem. Németországi könyves anyacégének nehézségei miatt az elmúlt években nagy léptekkel feltörekedett Köne-mann kiadó sem érezhette magát problémamentesnek. Még ma sem drága kottáik mellett néhány rendkívül szép könyvük érdemelt figyelmet: az egyik a Bach-családról szól, a másik operalexikon. Mindkettő Batta András keze nyomát viseli és a magyar zenetudomány hírére öreg-bíti. A kisebb

magyar zeneműkiadók közül a frankfurti színtéren egyedül maradt Akkord ugyancsak érzi a nemzetközi pangást. Viszonylagos tömegcikké csak az alacsony fokig terjedő zene-pedagógiai és a popularizált kiadványok válhatnak. A fénymásolástól megroggyantott, az internet veszélyeitől remegő ipar vihar előtti csendje ez? Marad a hangkeltés?

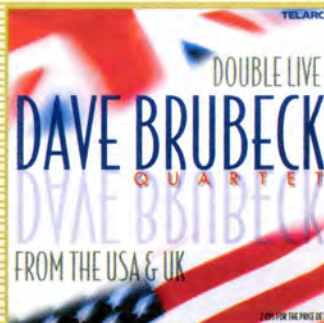
Hollós Máté

A CONCORD, A TELARC ÉS A CHESKY JAZZÚJDONSÁGAI

Chick Corea New Trio

Dave Brubeck Quartet

Lee Konitz

FORGALMAZZA A KARSAY ÉS TSA.

Megoldás

Az **ÁB-AEGON Általános Biztosító Rt.**

biztosítási és befektetési igényeire élet-, nyugdíj- és vagyonbiztosítások széles skálájával kínál megoldást.

Személyesen

Üzletkötőink, tanácsadóink

készséggel adnak felvilágosítást minden biztosítást érintő kérdésben.

Telefonon

A hét minden napján várjuk hívását információs vonalunkon a **06/40-204-204** telefonszámon.

Interneten

Látogassa meg naponta friss információkat nyújtó honlapunkat a **www.aegon.hu** címen.

ÁB-AEGON Általános Biztosító Rt.
Az **AEGON** csoport tagja.

X. Zempléni Művészeti Napok

Büszkék vagyunk arra, hogy immár 10 éve támogatjuk
a nyár egyik kiemelkedő eseményét.
Várjuk Önöket 2002 augusztusában
a XI. Zempléni Művészeti Napokon.

antenna hungária

VILÁGGAZDASÁG

ÜZLETI NAPILAP ♦ MEGJELENIK ÖTSZÖR EGY HÉTEN

Zöld út a pénzhez.

MEXICO
17.00

NEW YORK
18.00

SANTIAGO
19.00

RIO DE JANEIRO
20.00

AMMASSIVIK
21.00

AZORI-SZK.
22.00

LONDON
23.00

BUDAPEST
24.00/00.00

CAPE TOWN
01.00

MUQDISHO
02.00

MASZKAT
03.00

ISLAN
04

AZ 1969-BEN ALAPÍTOTT VILÁGGAZDASÁG az üzleti, gazdasági élet egyik legfontosabb hírforrása. A Zöld Újság Rt. kiadásában hétfőtől péntekig megjelenő napilap a hazai és külföldi gazdasági hírek, elemzések, kommentárok mellett naponta több oldalon közöl pénzügyi, árupiaci és tőzsdei információkat, magyar és külföldi vállalatokról szóló híreket.

A LAP RENDSZERES heti és havi, valamint eseményekhez kapcsolódó tematikus MELLÉKLETEKKEL bővítve, 18 000–20 000 közötti példányban jelenik meg. Az országos terjesztésű napilap átlagosan 24 oldalon, B/3-as formátumban jut el az olvasókhoz.

Megújult formában, többlétszolgáltatásokkal bővített honlapunkon a főlapban és a mellékletekben közölt szerkesztőségi anyagok folyamatosan elérhetők.

Címünk: www.vilaggazdasag.hu

Kiadó:
Zöld Újság Rt.

1016 Budapest,
Naphegy tér 8.

Telefon: 375-6722/2007
Fax: 375-4191

Előfizethető:

- a Kiadónál:
telefon: 375-6722/2047
- Budapesten az LHI
ügyfélszolgálati irodáinál
és a kézbesítőknél
- Vidéken a területileg illetékes
helyi Postahivatalokban és a kézbesítőknél

Amikor hatévesen Tonino Baliardo elkezdett gitározni, még nem sejtette, milyen gyorsan fog fejlődni. Családja gyerekkorában vitte őt Montpellierbe, ott nőtt fel, és ott hallotta Paco de Lucía, és nem mulasztotta el méltatni az akkor tizenöt éves fiú tudását. 1979-ben unokatestvéreivel alapította meg a Gipsy Kings együttest, amelyben először ízelhetette meg a világhírnevet. Nemrég próbára tette magát, és kiadta első szólólemezét *Essences* címmel (Gramofon 2001/2, 43. oldal). A remek CD valószínűleg tartósan megőrzi a sikert, amire szüksége is van egy ilyen fiatal korától elhivatott muzikusnak. Tonino Baliardónak 12 gitárja van.

ROMAI ZENE INDIÁTÓL, ANDALÚZIÁIG

Kevés olyan ember van, akinek ne pezsdítené fel vérkeringését a hagyományos róma zene bármelyik formája. A magyar cigányság zenéje összetéveszthetetlen karakterrel rendelkezik, mégis akár felületes összehasonlítás után is sok közös vonásra találunk benne a spanyol flamencóval, a manapság több mint divatos balkáni rézfúvós vagy éppen a pakisztáni qawwali zenével. Homályos mítoszok keringenek a zenekedvelők köreiben a cigány nép és a cigány zene indiai eredetéről. Mik a közös pontok, mik az eltérések, és vajon hol helyezkedik el ezen a nagyívű zenei térképen a Kárpát-medence romáinak tradíciója?

Nusrat Fateh Ali Khan: *The Final Studio Recordings* (Columbia – Sony). A legendás qawwali énekes tolmácsolásában az iszlám misztikus hagyományának, a szufizmusnak zenei világa tárul a hallgató elé. Istent és Profétáját dicséző recitálás hármónium és tabla kíséretében – egy másik fajta zenei áldozat.

Cigány zenészek Európában és Indiában

A cigányok hatása az európai zenére megkérdőjelezhetetlen. Gondoljunk az andalúziái flamencóra, vagy a francia jazzre, amit Django Reinhardt óta tartunk számon, vagy éppen a magyar cigányzenére, mind a kifinomultabb városi, vendéglői, mind a rurálisabb, mondjuk így: autentikusabb, „kannás” zenére, de nem veszíthetjük szem elől az egyre népszerűbb balkáni cigány zenét sem. Brahms, Liszt, Albéniz művészete nyíltan használ cigány elemeket, ugyanúgy mint Lorca költészete, vagy Gaudí építészete.

Honnan jön mindez? Számomra meglehetősen nyilvánvaló az európai cigányok és a hindu népek rokonsága. Még a laikus számára is feltűnik a magyarországi romungrok (rom-ungro = magyar cigány) által használt cigány szavak és a hindí nyelv közötti átfedés. A népszerű klasszikus indiai hangszernek, a *szanturnak* Európában csak a cigányoknál van megfelelője: a cimbalom. Az Európában egzotikusnak tartott cigány skálát (más néven kétszeresen harmonikus mollt) az észak indiai klasszikus zene Bhairavi néven a tíz kanonizált skála között tartja számon. Az indiai zeneoktatásban használt „ból”-oknak (speciális szótagok az ütőhangszeres zene memorizálására) kísértetiesen hasonlít a hangzása a szájbőgőzésre.

A fentiekből az következne, hogy az átfedés teljes – valójában azonban korántsem az. Régen a cigányokról úgy tartották, hogy Egyiptomból származnak, erre legnyilvánvalóbb bizonyosság az angol Gipsy – Egyptian szavak etimológiai rokonsága. Egyébként

a magyarországi cigány tradíció is őrzi ezt a nézetet. Persze az sem kizárt, hogy a cigányok számos törzsének némelyike Egyiptomon keresztül, vagy éppen Egyiptomból érkezett Európába.

Egy európai cimbalmos és egy indiai szanturos csak hosszú előtanulmányok után és komoly kompromisszumok árán tudna egymással zenélni, ami persze igaz minden európai, illetve indiai zenészre. Ez azzal magyarázható, hogy a cigány zenészek Európa harmóniai bonyolultságát vették át és fejlesztették tovább, míg az indiai zenészek a skálászerű (mondjuk így: modális) zenében és a hosszú, összetett ritmikai ciklusok kibontásában jutottak el az emberi felfoghatóság határainak a közelébe.

Az indiaiak magukat nem tartják cigánynak. Úgy tartják, hogy a Radzsasztánban élő, színes ruhákba öltöző, nomád, zeneileg kifinomult nép India cigánysága. Lehet, hogy ez a vélemény pusztán az európai cigányokról élő sztereotípiák hasonlósága miatt alakult ki, de az sem elképzelhetetlen, hogy a cigányok valóban onnan indultak keserű, de zeneileg mindenképpen dicsőséges útjukra. Mindenesetre érdemes egy kicsit görcső alá venni Radzsasztán zenéjét. Radzsasztán legnépszerűbb hangszere, az észak indiai zenében korábban kissé lenézett, főként vokális kíséretre használt, de ma már teljes jogú klasszikus zenei hangszernek elismert *sáarangí*, India legfontosabb vonós hangszere. Ustad Sultan Khan, az isteni adottságokkal megáldott világhírű (már majdnem annyira elismert, mint amennyire csodálatos) szá-

rangimester legtöbb koncertjén előad egy-egy radzsasztáni dalt, közülük jópárat rögzítettek lemezre is. Ezek a dalok európai fül számára kellemes hét-fokú skálában vannak, hat-, vagy nyolcnegyedesek (tehát számunkra érthetőek), és általában mellőzik a szekvenciákat. A dalok első hallásra nem tűnnek cigánysónak, de a gazdag díszítettség és az erős glisszandók megfelelnek az európai cigány előadói gyakorlatnak.

Pakisztán és Andalusia hihetetlen távol van egymástól. Amikor az egyik helyen felkel a nap, a másikon lenyugszik, mégis, ha valaki hallotta már egymás mellett Camaron De La Isla, a hagyományörző flamencoénekes és Ustad Nusrat Fateh Ali Khan, a szintén hagyományörző pakisztáni qawwaliénekes lemezét, nem kerülhette el a felismerést, hogy ez a két csoda majdnem ugyanaz. Vagy egy töről fakadnak, vagy rendkívül erős közvetítőerő van közöttük, márpedig ez a közvetítőerő valószínűleg nem más, mint az évszázadokon át vándorló cigányok.

Juhász Gábor

ÚT KÖZBEN

Pillanatfelvétel a hazai cigány népzeneiről

A minap merő kíváncsiságból utánanéztem, mit is jelent a „cigányozás”. A következő definíciót találtam az Értelmező Kéziszótárban: „cigányozik úgy mulat, hogy húzatja magának a cigánnyal”. Nos, némileg tudományosabb és szélesebb értelemben vizsgálva a romák zenei működését, semmiképpen sem elégedhetünk meg e leegyszerűsítő és idejétmúlt megközelítéssel, miszerint ezen etnikum zenéje kizárólag a külső,

nem cigány hallgatóság számára szolgáltatott (bármilyen stílusú) zenét jelentené.

Ilyesmit utoljára talán Liszt Ferenc hihetett, midőn 1861-ben A cigányokról

és a cigány zenéről Magyarországon című könyvét írta. Ő még – önhibáján kívül –

az asztal melletti zenehúzással (verbunkos, magyar nóta stb.) azonosította a cigány

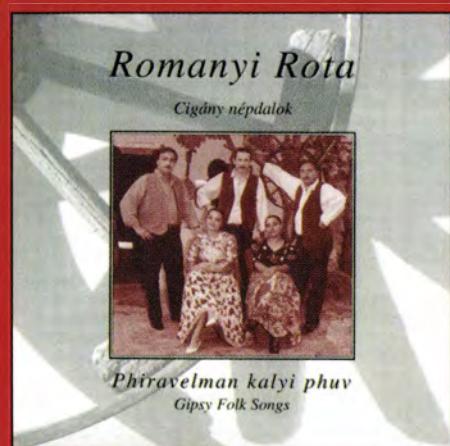
népzeneét. Hála a 20. századi széles körű népzeneutatásnak (amelyből napjainkban

kiemelkedő Kovalcsik Katalin munkássága), mára teljesen tájékozottak lehetünk

afelől, mit hallunk éppen, ha cigányok muzsikálnak. A legfontosabb, hogy

megkülönböztessük az előbbieken említett cigányzenét és a cigány közösségek

eredeti népzenejét. Most az utóbbiról szólnék dióhéjban.

Romanyi Rota: a Kalyi Jag „műhelyéből” kikerült termékeny és ugyancsak népszerű formációk egyike (Fonó Records)

A rendszerváltozással, amikor is „roma” néven megszületett a nemzeti kisebbség, a legkülönbözőbb önazonosság-kereső folyamatok indultak útra. Elemzések szerint három fő tendencia látszik kibontakozódni. A szigorúan vett hagyományőrző mozgalmat, a legkevesebb populáris elemet alkalmazó stílust az 1978 óta töretlenül működő Kalyi Jag együttes képviseli. Ők az észak-kelet-magyarországi oláh cigány népdalkincset dolgozták fel, és hagyományos előadásmódban, hagyományos hangszerelésben viszik tovább. (Ha már szóba került, nem árt megemlíteni azt a tényt, hogy a három nagy nyelvi csoport – a magyar, az oláh és a beás cigányok – zenekultúrája közül ma az oláh cigány repertoár dominál.) A nyolcvanas évek legnépszerűbb zenekarának, a Kalyi Jagnak a „műhelyéből” olyan hiteles, termékeny és ugyancsak népszerű formációk kerültek ki, mint például a Ternipe vagy a Romanyi Rota. A beás néphagyomány legismertebb életre hívója a fiatalokból álló Kanizsa Csillagai. A kíméletlen piaci feltételek azonban – mint bármely más népzeneinél – itt is éreztetik negatív hatásukat. A kilencvenes évek második felében tetőző „eldíszkósodási” hullám a cigány népzeneiséket is válaszút elé állította, sok előadó (például a Nagyecsed Fekete Szemek) cserélte a kannát szintetizátorra. Ez a gépesített, balkáni típusú lakodalmas zene, a „roma-pop” ma a magyarországi falusi roma közönség körében hallhatatlanul népszerű. A „harmadik út” mutatkozik számomra a leginkább előremutatónak, amelyet 1993–94 óta a fővárosi Ando Drom együttes képvisel. Az 1985-ben alakult, értelmiségi beállítottságú zenekar az általa újrafogalmazott magyarországi cigány népzeneik és egyes nyugat-európai, amerikai hatásoknak az ötvözésével egyfajta modern világzenét hozott létre. Transznacionális, internacionális cigányzenei repertoárjuk, amely mindig nyitott az új hatásokra, jól alkalmazkodik mind a nyugat-európai, mind a magyar városi ízlésvilághoz. Népdalfeldolgozásaik hangszerelése nem hagyó-

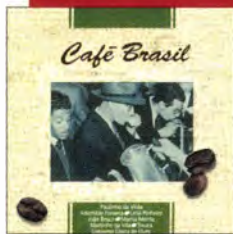

Vissza a gyökerekhez? A „Ki mit tud?”-nyertes Szilvási Gipsy Folk Band cigány repertoárját csárdás- és magyarnóta-motívumok díszítik. Újra régi becsületét élvezzi a cigányzenében mostanában hanyagolt hegedű és klarinét ezen a remek új lemezen (Fonó Records)

mányos ugyan, sőt merőben egyedi, de bölcsen kerülnek az elektromos hangszereket. Állandó koncertkörútjaik és felvételezési lehetőségeik birtokában képesek az aktuális világzenei trendhez igazítani mondanivalójukat, amelyet mindig következetes igényességgel tárnak széles közönségük elé. Az eddig elmondottakból kitűnik, hogy az a folyamat, amely egy egységes, közös, önálló roma kultúra megteremtésére törekszik (erre nemcsak belülről fakadó igények, hanem bizonyos politikai várakozások is késztetnek) még a kezdeti stádiumában van, és gyakran inkább a szétaprózódás, mint az integrálás, integrálódás jeleit mutatja.

Pödör Bálint

CAFÉ BRASIL

TELDEC – WARNER

Nemrég jelent meg, de már most csak úgy emlegetik ennek a lemeznek

a zenéjét, mint a Buena Vista Social Club brazil megfelelőjét. A Choro Brazília egyik legnépszerűbb műfaja, amely ötvözi a brazil városi zenei szubkultúrát az európai szalonzene hagyományaival. A műfaj hivatalosan 1902-ben született meg, egy időben a brazil hanglemez-ípar megindulásával. Nem is igazán műfajról van itt szó: a gyűjtőnév szinte minden zenét magában foglal, ami csak hallható Brazília városaiban. Így kerülhetett a lemezre keringővariáció fuvalóra és zongorára, párizsi (és nem csak brazil) kávéházat idéző harmonikaszólamok – és persze mindezt jellegzetes és vérpezsdítő riói ritmusú számok keretezik. A choro legnagyobb szerzője és előadója a Pixinguinha művésznévre hallgató, néhai Alfredo Da Rocha (1898-1973), akinek rajongói közé tartozott Brazília világhírű komponistája, Heitor Villa-Lobos is – szintén számos choro-téma szerzője. A choro máig nem veszített népszerűségéből, egy brazil város sem teljes az utcai és színpadi choro-zenészek nélkül. Kitűnő érzékkel megszerkesztett válogatás, remek zenészek: a Café Brasil ötven perc remek szórakozás igényeseknek és színpánopera-rajongóknak egyaránt.

TRIO YENGBIBARJAN

TANGO PASSION

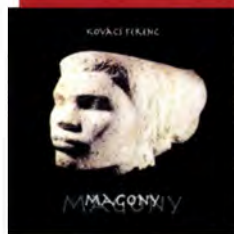
BMC RECORDS

Ez a zene tangó is meg nem is, ami talán az előadók szándéka sze-

rint való. A kilenc darab közül csak három őrzi az argentin mester témáit. A jereváni születésű akkordionos, David Yengibarjan élete első húsz évét töltötte Örményországban, és hazája zenei hagyományai markánsan megjelennek ezen az albumon is. Persze mi mást tehetne egy művész Piazzolla bűvöletében, aki Schönberg és Stravinsky ösvényeiről tért vissza saját zenéjéhez. A lemezen a tangó szenvedélye, szomorúsága és reménye jelenik meg az örmény népdal-feldolgozásban (Ver Veri) és Yengibarjan saját szerzeményeiben, de nem nehéz felismerni a kelet-európai zenei hatásokat (főleg a Körtánokban). A harmonika fegyelmezett szenvedélyvel, kiegyensúlyozott ritmikái pontozással szólal meg a művész kezében, a dallamok mégis szármalyoak. Jó választás a két kísérőpartner: Barcza Horváth József egy generáció Yengibarjannal, bőgőjátéka technikailag ugyanúgy felkészült, saját stílusa, hangjának egyéni színei még nem érvényesülnek tehetségével egyenlő arányban. Juhász Gábor a sokadik meglepetést okozza közreműködésével. Remek arányérzékkel rendelkező előadóművész, és született kamarapartner, akinek lételeme a társas zenélés.

KOVÁCS FERENC

MAGONY

GRAMY RECORDS

Áhítat kell Kovács Ferenc zenéjének meghallgatásához, és ez jó. Többször

kell végighallgatni, és ez is jó. Kovácsban – aki többek között a legnagyobb mai cimbalomművész, Balogh Kálmán mellett szerzett életre szóló útravalót – a legjobb az a hagyománytisztelő, amivel az elődök hagyatékát kezeli. Ennyire hű ragaszkodást Bartók Béla népzeneelfogásához mai zenében már nagyon régen nem hallottam. Magyar népzenei ihletésű hegedűmuzsikáról van szó, amelyet itt-ott ütőhangszeres kíséret, nem egyszer a hegedű perkusszív alkalmazása szegélyez (szarvaspata-dobogás), de a népdal immár csupán közvetett forrás. Kovács hangszerkezése ennek megfelelően alakult: a rusztikus, népies vitalitást és nyersséget, a vonó gesztuskezelését sokszor megindító, pedánsan intonált szerenádok árnyalják, és ritmusai is pontosan kimértek, ami a népzeneiségre szintén kevésbé jellemző. Az itt-ott folyó darszerűen egymást átölő szólamokat Kovács többsávos technikával játszotta fel. A honi piacon egyre markánsabban megjelenő Gramy Records – az üzleti szempontból biztos befutók megjelentetése mellett – egyre inkább áldoz a zeneileg gondolatébresztő alkotások kiadására is.

ALI HASSAN KUBAN

REAL NUBIAN

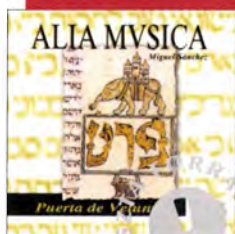
PIRANHA – VARGA

A núbiai soul keresztapja visszatért – hirdeti a lemez kísérőszövege. Ali Hassan

Kuban a hetvenes évek hippihullámaiból szűrte le a rhythm & bluesnak azokat az elemeit, amelyek Egyiptomban is hasznosíthatók. Az eredmény még ma is meglepő és zseniális: tradicionális pentaton hangsorú núbiai dalok funky basszussal, wau-pedálos torzított gitárral, dia-tonikus szájharmonikával, Hammond orgonával, Fender zongorával és persze az elmaradhatatlan egyiptomi perkásokkal. Aki tehát azt gondolta, hogy az Osibisa után nem terem új Afrika ege alatt, az nagyon téved: az énekes egyiptomi soulikirály Hassan Kuban zenéjének elengedhetetlen kelléke az említett basszuszgitáros és billentyűs, Bibi Hammond, aki a nem mindennapi groove-okat kitalálja. A mostani lemez, melyet a kilencvenes évek favorítja, a Walk Like A Nubian előzött meg, tradicionális kairói esküvői dalokat tartalmaz. Egyetlen ének nélküli szám a kilenc-es (Kobana), amelyből kiderül, hogyan szólnak Kairóban a Blood, Sweat & Tears rézfúvósai. Megnyugodhatunk tehát, a lakodalmas rock nem magyar találmány, és kerte-lés nélkül állíthatom: en ezúttal is az eredetire szavazok.

ALIA MVSICA

PUERTA DE VELLINTAD

HARMONIA MUNDI – KARSAY ÉS TSA.

Kadosh, kadosh, kadosh Adonay Sebaoth – a keresztény liturgia Sanctus

témája így zengett egy régebbi hagyomány, a spanyol szefárd zsidók ajkán. Egyre kevésbé van a köztudatban az a tény, milyen óriási mértékben járult hozzá az európai kultúra kialakulásához a középkori Spanyolországban megtelepedett arab kalifátusok hatása. A mörök közigazgatása alatt a 12-13. században még a spanyol zsidó közösségek is virágzásnak indultak. Ennek hű lenyomata ez a lemez, amely a kor két legnagyobb szefárd költőjének, Jehuda Halevinek és Salomón aben Gabirolnak a dalait, illetve őszövétségi liturgiaszövegeket, köztük az idillien erotikus Énekek éneke megzenésítését tartalmazza. Aranykor zenéjét hallgatja, aki megveszi ezt a lemezt, amely meglepő módon sokszor a pravoszláv kereszténység dallamvilágára emlékeztet. Hangszertára persze nem nélkülözi a jellegzetes közel-keleti hangszereket, köztük az oudot sem. A Miguel Sánchez vezette Alia Mvsica kamaracsoport remek félkészültséggel és méltó áhítattal tolmácsolja a repertoárt.

MUSIC FROM GREECE

AZZURRA MUSIC – H&H '92

Kellemes, kék színharmonia- niával, egy nagyobb világ- zenei sorozat részeként

jelent meg a Görögország zenéjét összefoglaló lemez. Az anyag nyitányként – semmi meglepetés – a Zorba tánca hallható. Ezt követően a hangulat süllyedő tendenciákat mutat. A dalok címei mellett a borító nem tartalmazza előadók adatait, talán nem véletlenül: a hangszerelés egyetlen, közepminőségű szintetizátor teljesítménye. A minden eredetiség híján álló válogatás tizennégy dalt tartalmaz – műbuzukival, dobgéppel. A CD-sorozat rengeteg ország zenéjét bemutatja, latin-amerikai és ázsiai válogatás mellett sok európai ország dalaival is megismerkedhetünk. Vannak elnagyolt próbálkozások is: a katalógusban található darabokat például Music from Africa és Music from Hungary & Romania címmel. Mindkettővel nehezen lehet azonosulni... Az olasz Azzurra Music kiadó kékszíni CD-in minden jóval egyszerűbb a valóságnál. A szuperolcsó kiadványok zenéje szórakoztató lehet búfelejtő társas összejöveteleken. A gyermekem zenei művelését valószínűleg nem ebből a sorozatból kezdem.

VILÁGJAZZ ANGOL SZTÁRVENDEGGEL

Nagysikerű nyári turné után ráadáskonzertet tart a Djabe zenekar szeptember 14-én a Pesti Vigadóban. Az új lemez, az Update egyik kuriózuma, hogy az állandó tagokhoz (Barabás Tamás – basszusgitár, Égerházi Attila – gitár, Sípós András – ének, ütőhangszerek) három új zenész is csatlakozott, Kovács Ferenc (hegedű, trombita), Kovács Zoltán (billentyűs hangszerek) és egy fiatal dobos tehetség, Banai Szilárd személyében. A lemezen és a koncerteken is közreműködött az angol jazzélet egyik legújabb felfedezése. Ben Castle szaxofonos-klarinétes pályája nehezen indult, de azt mondja: ma már azért kell mentetgetőnie, mert egy percre sem tud megválni hangszerétől.

Ben Castle: Olaszországban turnéztam a múlt nyáron Steve Hackettel, a Genesis egykori tagjával, amikor Attilával megismerkedtem. Megmutatta a Djabe régebbi lemezeit, és felajánlotta a közreműködést az új albumon és a bemutató koncerteken. Elég jó ötletnek tartottam, mivel már volt dolgom világzenei produkciókban, és ezek mindig kihívást jelentenek a számomra.

Gramofon: Magyarországon a Djabe zenéjét elsődlegesen világzenének tekintik. Az ön jelenléte most inkább a jazz felé orientál?

B. C.: Amit a Djabe csinál, azt én fúziós zenének mondanám, hiszen

a jazz hagyományos eszköztárát összekapcsolja néhány etnikus motívummal.

G: Az angol klubélet híres arról, hogy rengeteg bevándorló nemzet saját dialektusa is fellelhető benne. Milyen kapcsolata volt már a világzenével, mielőtt a Djabéban részt vett?

B. C.: Épp most szeptemberben koncertezem egy ír-bolgár zenei csoporttal, ahol csak klarinétozom, és nagyon-nagyon nehéz feladatam van. A zenekarvezető bandoneónon játszik, és hihetetlenül intenzív zenei világot képes teremteni ezen az egy hangszeren. A Riverdance zenekarának volt a tagja. Elfogad-

tam a stúdiófelkérésüket is, bár ez volt életem eddigi legnehezebb feladata, hiszen mind a bolgár mind az ír zenei stílus nagyon virtuóz hangszerkezelést igényel.

G: Állítólag eleinte a szigorú szülői irányítás hatására gyakorolt. Talán más hangszer iránt érdeklődött?

B. C.: A zeneiskolában kezdtem hétévesen klarinéton, szaxofonon és

zongorán tanulni. Egyszerűen utáltam a skálákat és hármashangzatokat. Egyszer odamentem apámhoz, aki szintén zenész – trombitán játszott és énekelt –, és azt mondtam, hogy nem bírom tovább. Azt válaszolta, abba hagyhatom, de később hálás leszek neki, amiért mégis kitartott voltam. Akkor kezdtem igazán komolyan venni a zenét, amikor le tudtam játszani dallamokat. Tizenhárom éves koromban jutott eszembe először, hogy eldobom a kottát, és magamtól játszom valamit.

G: Milyen tapasztalatokat szerzett a Djabe-turnén a közönségről?

B. C.: Rendkívül széles látókörűek a magyar zenehallgatók, érett módon képesek befogadni a jazz legkülönbözőbb árnyalatait, beleértve az avantgárd vonalat is. A debreceni jazzfesztiválon voltak a legjobb benyomásaink, hallatlan beleéléssel fogadtak mindent, és azt hiszem, a mi zenénknek is nagyon kedvező volt a fogadtatása.

H. Magyar Kornél

avalanche

Hamarosan a boltokban!

FONO
Records

1116 Budapest, Sztregova u. 3.
Tel./Fax: 203 1751, 203 1752
www.fonorecords.hu

Új rovatcímünk talán vita forrása lehet, de mielőtt bárki pellengérező szándékra gyanakodna az itt szemlézett lemezek kapcsán, nem késlekedünk leszögezni: az elnevezéssel nem az alább felsorolt lemezeket szeretnénk minősíteni, beskatulyázni. Manapság, amikor egyre több szállal kötődnek a hagyományos műfajok a könnyebb stílushoz, akkor a Gramofon sem mehet el szó nélkül a crossover populárisabb rétegei – sok komoly újítás forrásai – mellett. Alább bemutatunk néhányat azon művészek közül, akik megítélésünk szerint fontosak. A Buborék tehát egyfajta szemüveg: felvesszük ezt a „buborékszemüveget”, és rajta keresztül mutatunk be lemezeket – könnyebb zenét, könnyedebb hangvételtben.

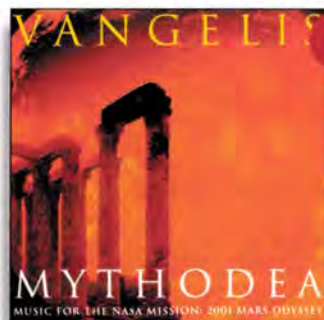
A majmok bolygója – filmzene

SONY CLASSICAL

Danny Elfman Hollywood egyik legfoglalkoztatottabb zeneszerzője, akinek erőteljes, nagyszabású zenekari stílusa mindig magában hordozza a film dinamizmusát. Elfman több évtizede sikerrel foglalkoztatott figura a filmzeneszakmában. Körültekintően kidolgozott eszközei már több alkalommal érdemelték Grammy-díjat;

szinte emblémaszerűen jelennek meg a Majmok bolygója filmzenéjében is – a mozifilmekben jártasabbak sok azóta slágerré vált filmzenére ismerhetnek rá a hallgatása közben (csak segítség képpen Elfman korábbi munkái például: Batman. Mission: Impossible. Man in Black. Good Will Hunting.). A francia író, Pierre Boule klasszikus regényének legújabb filmváltozatához rendkívül erőteljes, plasztikus soundtrack született, harsány, katonazenére emlékeztető rézfúvósszekcióval, és nyugtalanító, szüntelen a háttérben lüktető ütősökkel. Elfman a nagyszabású szimfonikus apparátust jó érzékkel lazította fel hatalmas üstdobok és különleges etnikus hangszerek segítségével, amelyek közül legfeltűnőbb az indonéz bambuszeretnek, az *angklungnak* ütemet folyton megszakító kerepelése. Nem lehet nem odafigyelni rá! Mozgalmas, átgondolt zene remek hangulatfestő elemekkel.

Vangelis: Mythodea

SONY CLASSICAL

Mítosz és óda, emlékezet és hősköltemény. Ezek a kulcsszavak ahhoz a hatalmas ívű programhoz, amelynek csak egy része Vangelis alkalmazott zenéje. A 2001 Mars Odyssey az amerikai űrkutatási központ, a NASA Marskutató expedíciójának az elnevezése. Az idén áprilisban indult program célja a víz és nyomában az élet jeleinek felkutatása a Marson – fellőtt labor eszközök segítségével. A görög

származású szintetizátormágus Vangelis, saját megvallása szerint, mindig is rendkívüli vonzalmat érzett a görög mitológia és a tudomány iránt. Vonzalmának legújabb eredménye a Mythodea, az új zene, amelynek bemutatója nagyszabású kulisszák előtt, az athéni Zeus templom ódon romjainál zajlott le idén nyáron. Vangelis elképzeléseit szintetizátorai mel-

Anne Sofie von Otter meets Elvis Costello: For the Stars

DEUTSCHE GRAMMOPHON – UNIVERSAL

Elvis Costello és Anne Sofie von Otter – egy furcsa és lebilincselő találkozás, melynek eredménye ez a klasszikus kategóriák között is figyelemre méltó album. Elvis Costello nevével ritkán a zenei tévéadóknézői is találkozhatnak, mégis láthatóan jobban érzi magát, ha szokatlan kihívásokat állít maga elé. A Gramofon kritika

méltató sorokban említette azokat a bravúrokat, melyeket egy ír a capella énekegyüttes művelt középkori feldolgozások címén – a szerző és énekes szólista Elvis Costello (Anuna: Deep Dead Blue Gramofon 1999. 10., 31. oldal). Mostani újabb kizemelt áldozati nem kisebb egyéniség, mint Anne Sofie von Otter. Saját bevallása szerint először egy színpadi előadáson figyelt fel hangjára, ahol a Faust elkárhozásában nyújtott alakítása és énekteljesítménye megbabonázta Costellót. Ez a lemez ugyan nem céloz meg ekkora drámai feszültséget, mint Berlioz operája, Otter mégis hallhatóan remekül érzi magát az új, vérbeli crossover zenei környezetben. A dalok és szövegek többsége Costello szerzeménye, amelyek akusztikus kamaragyüttes kíséretében csendülnek fel. A szövegek költőisége Joni Mitchell stílusára emlékeztet, sőt Otter fátyolos, mégis telt hangja is az amerikai énekesnőre hasonlít a felvételeken, ami a német operaénekesnő bravúros alkalmazkodó-képességét dicséri. A felvétel külön pikantériája, hogy akkordionon közreműködik a legendás ABBA együttes hajdani zongoristája, Benny Andersson (szakállas, kedves mackós).

Celtic Spirit

WARNER

Az ír zene kitaró trónkövetelő az európai zenei palettán. Milyen furcsa jelenség, hogy eleven és lélegző tud lenni egy olyan szegmense a popzenének, amelyben alig-alig találtak inspirációt a műfaj amúgy szinte egyeduralgoló irányítói: a sokszor semmit mondó nevű DJ-k és MC-k... Akí találkoztak már mondjuk a Belfast Child remixével, világoftsítsa fel a Gramofon szerkesztőségét (e-mail címünk az impresszumban). Ennek a zenének alapjellemzője az a hihetetlen dinamika és vitalitás, aminek nincs szüksége turbózásra. További előnyei közé tartozik, hogy az ír énekesek rendkívül szuggesztív egyéniségek: Bono, Kate Bush, Sinéad O'Connor – nem lehet nem odafigyelni színpadi megjelenésükre, na és a hangjuk... nos, az sem rossz.

Mind a három előadó szerepel egy-egy szám erejéig, és rajtuk kívül még tizenhatan (a többi mellett Mike Oldfield, Sarah Brightman és a Simple Minds). És bár sok számot alig két-három éve már hallhatunk, az egyszerű kiadói fogás talán senkit se gerjeszt haragra. Ezerszer inkább ilyen zenét hallgatok újra meg újra, mint hogy a Pump up the Jam x-edik változata verje a cölöpöt a fülemből!

Mind a három előadó szerepel egy-egy szám erejéig, és rajtuk kívül még tizenhatan (a többi mellett Mike Oldfield, Sarah Brightman és a Simple Minds). És bár sok számot alig két-három éve már hallhatunk, az egyszerű kiadói fogás talán senkit se gerjeszt haragra. Ezerszer inkább ilyen zenét hallgatok újra meg újra, mint hogy a Pump up the Jam x-edik változata verje a cölöpöt a fülemből!

lett 120 tagú vegyeskórus, szimfonikus zenekar és két világhírű énekművész, Kathleen Battle és Jessye Norman igyekszik valóra váltani. A tizenegy tételből álló kompozíciót egy egyszerűsített boleritmusra felcsendülő, carmina buranás kórustéma zárja keretbe, mely a nyitányt és a zárótételt is képezi. Vangelis vallomása szerint a tanult tudásnál fontosabb számára az emlékezés, az emberek kollektív ismerete – utalva ismét a mitológia iránti rajongására. Ez az elv itt-ott a zenében is megvalósulni látszik: sok motívum ugyanis mintha hangról hangra térne vissza Vangelis legnagyobb sikereiből: rögtön az említett kórusnyitány összetéveszthetetlenül a Columbus-főtémát idézi, a dallamok megtörése, félhangos „fékezése” az El Greco tisztelére írott zene újítása, és még jónéhány pillanat úgy szólván egy az egyben hozza a régi sikertémákat a Voicesból, a Szárnyas fejedelemségből és sok más előző albumról. Van, aki örül, ha újra meg újra felötlenek a slágerek dallamai. Az eredetiséggel együtt azonban lassacskán a régi Vangelis-hangzás intimitása, egyszerűségében rejli varázsa is egyre inkább háttérbe szorul – reméljük, nem egyszer és mindenkorra.

Luciano Pavarotti: Amore

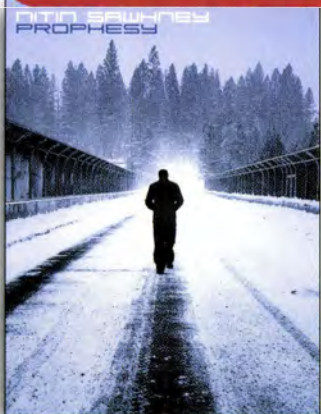

DECCA – UNIVERSAL

A crossover egyre növekvő térhódítását tekintve szinte egyértelmű, hogy a divatos stílus emblematikus alakja, Luciano Pavarotti nélkül a zene ma egészen másmilyen lenne. Pavarotti hatása immár a popzenében is legalább annyira jelentős, mint a zeneszínház gyakorlatában. A világhírű tenor tolmácsolásában szinte mindenféle

zenét hallhatott már a lelkes közönség: váratlanul színpadra pattanó popsztárok elektromos gitárral a kezükben kísérik a bel cantót – ami elől eddig sokan a fülüket tapasztolták be, az most az első számú zenei divatok között foglal helyet... A fanyalgók kedvére tesz a Decca új, kétlemez válogatása, amelyben Pavarotti szerelmes dalok sorát tolmácsolja. A The Essential Romantic Collection alcímet viselő album első része olasz műdalokat – köztük Pavarotti saját szerzeményét a svájci jazzhárfa, Andreas Vollenweider közreműködésével –, második korongja pedig az operairódalom húsz legszebb tenoráriáját tartalmazza. Ízléses, szolid borító, megszokottan kitűnő zenei teljesítmény jellemzi az 1971 és 2001 között készült felvételeken a mestert. És bár apró betűkkel a közreműködő zenekar és karmester neve is rendre fel van tüntetve, mégsem valószínű, hogy a kiadvány az igényes operarajongók polcán találja meg a helyét. Az sem valószínű, hogy valaki ennek a lemeznek a hatására szeret bele Massenet ritkán hallható operáinak rejtett szépségeibe. Sebaj, azért vannak még másféle zenehallgatók is, akiknek a vásárlóereje bizony nem csekély...

Nitin Sawhney: Prophecy

V2 Music – BMG

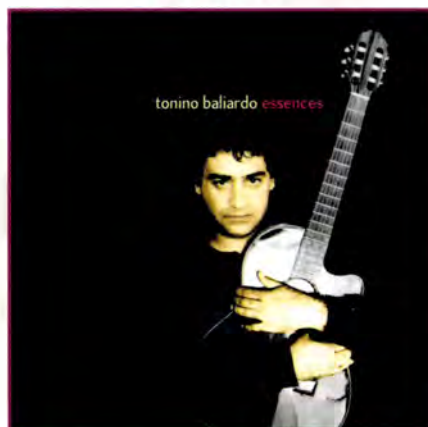
Az indiai bevándorló szülőktől származó, Angliában felnőtt Nitin Sawhney többedik lemeze újabb tanúbizonyság a hindusztáni származású zenészek rendkívüli adottságaira. Nitin a lemez készítése közben bejárta a világot, és flamenco-gitárral éppúgy készített felvételt, mint dél-afrikai iskolai kórusal, indiai filmzenét idéző vonószerekkel, amerikai rapperrel vagy latin ütősökkel.

Az egész anyagot átlengeti a fiatal zenész humanizmusa, személyes élményekre alapuló érzékenysége a világ dolgai iránt. A füzetben

szereplő gondolatébresztő sorai a kapitalista techno-civilizáció kábító hatását a sowedói gyerekek reménytelen mosolyával helyezi szembe. Sawhney álma egy borszínek nélküli világ, ahol nincs nemzetiség, és az ember mindenütt otthon érzi magát. Ennek megfelelően a zene is sokszínű és izgalmas (az előadók között olyan nevek is szerepelnek, mint a jemeni énekes Natacha Atlas, spanyol gitáros Miguel Carmona, az algériai énekes Cheb Mami, az indiai ütős Trilok Gurtu); kritikusai szerint globális, ami igaz is, ha a szerteágazó hangszerezést nézzük, amely szintén Sawhney szervező képességeinek lenyomata. Azt azonban tudomásul kell venni, hogy ez a lemez csak számunkra annyira élvezetes, itt Európában népszerű az etnikus elemekkel kevert drum & bass, nem érdekli a braziliai városiakat, az ausztrál őslakókat, a pakisztáni szufikat, akiknek a felvételei mintaként szerepelnek a jól remixelt számokon.

Egyes itthoni zenészek felháborodva ítélik el az öreg kontinens hagyományos felsőbbrendűségét, miközben természetesnek tartják, hogy mindenkinek azt a zenét kell hallgatni, amit nekünk. Mások ámulnak például egy afrikai zenész láttán, és azt kívánják, bárcsak olyan duzzadt ajkuk lenne, mint nekik, mert akkor talán a ritmusérzék is jönne. Szimpatikusabb ez utóbbi szemlélet, amelyik tiszteli a másságot ahelyett, hogy a faji tolerancia nevében mindenféle szint gőrcsösen takar és sematizál. Mellesleg Sawhney nem utazhatott volna ennyit, nem találkozhatott volna ilyen sokféle emberrel, és nem készíthetett volna ilyen pazar CD-t, ha nem lett volna rá nagyon sok pénze. Ugyanaz az átkozott tőke adta meg neki a lehetőséget, amelyről neki magának nincs túl jó véleménye. Persze ezeket az ellentmondásokat nehéz feloldani, amíg egy tehetséges indiai művész adottságait, széleskörű érdeklődését európai diszkók elvárásainak a szolgálatába állítja.

TONINO BALIARDO Essences

CD+MC 501763 2/4

COLA MIRA

A Gipsy Kings szólógitárosának első szólóalbuma, mely egyesíti a flamenco, a cigányzene és a klasszikus gitármusika erőit.

A MAJMKOK BOLYGÓJA filmzenealbum

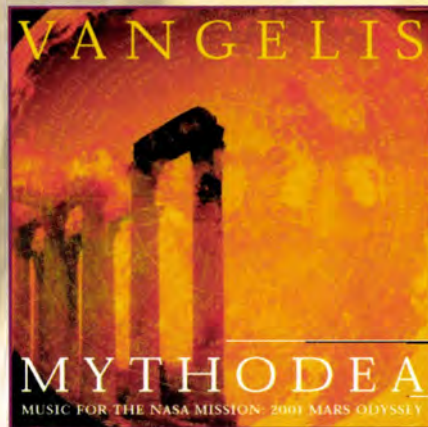

CD+MC 089666 2/4

Az 1968-as filmklasszikus szeptemberben bemutatásra kerülő modern remake-jének fantasztikus filmzeneje, melyet a Grammy-díjas Danny Elfman szerzett.

VANGELIS Mythodea

CD+MC 089191 2/4

A legendás komponista, szintetizátormágus új albuma egy lélegzetelállító nagyzenei mű, melyben Kathleen Battle és Jessye Norman működik közre.

VUKÁN GYÖRGY

**Vukán Györgyről szinte a Gramofon mind-
egyik eddigi évfolyamában olvashattak,
de ez nem elfogultság a szerkesztő részé-**

**ről. Egyszerűen megkerülhetetlen,
nagyhatású, óriási termékenységű
zongorista-zeneszerzőről van szó.**

1998-as interjúnkban – soha fel-

nem adott fogorvosi praxisára is utalva –

így nyilatkozott: „Mi mást tehetnék?”

Amikor hazajövök az SZTK-ból, alig várom,

hogy leülhessek a zongorához, és ott

folytassam, ahol előző nap abbahagytam.”

Fotó: Kriskó Zoltán

Vukán hétéves korában lépett először színpadra, és augusztusban, amikor betöltötte hatvanadik életévét, túl van ötvenedik saját CD-jén – nem számítva az LP-eket, amelyek egy része 140(!) filmzenéjét adja közre. Már 1968-ban díjat kapott a Montreux-i Jazzfesztiválon, később a Super Trióval aratott nemzetközi sikereket, övé az első egész estés jazzbalett a magyar operában, de írt más műfajú színpadi zenéket, valamint misét és zsoltárokat is. 1986 óta működteti a Creative Art Ensemble műhelyt, mellyel a crossover hazai úttörőjévé vált. A Köztársasági érdemrend, az Erkel- és a Balázs Béla- és a Szabó Gábor-díj kitüntettékje.

Z. K.

Thomas Lakatos Interjú

tulajdonképpen többek között én hoztam haza (Amerikából – a szerk.). Dezsőtől egyszer kaptam egy Bibliát, Rómában a reptéren. Azt írta bele, hogy „Testvérem Jézus Krisztusban, remélem nála is együtt leszünk”. Nagyszerű zenész volt és nagyon jó ember.

Ellis Marsalisszal a NOCCA épülete előtt

Egy hónapig voltam Amerikában, sok helyen jártam, a New Orleans Center for Creative Artsban is. Ellis Marsalis, az iskola művészeti vezetője, rendkívül kedves ember. Nem kellett hosszan elmesélni egymásnak, hogy mit gondolunk a zenéről azután, amit ő hallott tőlem egy óra alatt, és én is hallottam, amikor ő tanított. Bevitt még az igazgatóhoz is, és nagyon kedvesen invitált, hogy nem jönnék-e oda tanítani. Bár ez jelképesnek tekinthető gesztus volt, de akkor is nagyon kedves. Azt hiszem, a fiai nagyon sokat köszönhetnek az apjuk zenei tudásának és irányításának, hiszen játszottak is vele.

1984-ben történt mindez, az első amerikai utamon, rengeteg koncertem volt különböző városokban, mindenhol nagy nevekkel kellett játszani, mindenhol nagy nevekkel kellett játszani, Philly Joe Jonestól Charlie Hadenig, így szervezték meg az utat. A szervezés volt óriási, nem én. Akkor találkoztam Willis Conoverrel is, akinek a műsorából az én generációm először hallott jazzt. Ott ültem a stúdióban Conoverrel, egy egész vasárnapon át. Ez egy apró stúdió, egy ember épp elfér benne, és az ablak mögött egy kicsi technikai helység. Szinte remegtem, annyira meg voltam hatva. Conover egy nap alatt megcsinálta velem az egyhetes műsort, egy héti rölam szólt a Music USA.

FÁBRY ZOLTÁNNAL

Nagyon szerettem Fábry Zolit, az egyik legnagyobb fomátumú művész volt az életemben. Ilyen komplex, átfogó tehetségű emberrel, aki legalább tíz területen otthon van, még nem találkoztam. Abban nagyon megerősített, hogy az ember állandóan improvizáljon. Ha magamra vonatkoztatom az ő munkamódszerét, akkor az a jó, ha az ember mindent eltervez, legfeljebb utána lemond róla. Viszont lemondani is meg kell tanulni, nem szabad ragaszkodni hozzá, de min-

dent előre ki kell találni. Improvizálva lehet talán egyszer egy jó filmet csinálni, de többet nem. Zoli bácsinak egyszer azt mondtam, ha itt bejön egy szimfonikus zenekar, akkor az olyan lesz, mint egy zongoraverseny. Erre azt válaszolta: „Ez a te magánügyed, inkább füttyöld le a témát, és megmondom, arról szól-e. A többi a te dolgod.” Ez magyarul annyit jelent, hogy nincs melledumálás. Az a tény, hogy belép egy szimfonikus zenekar, az semmit nem helyettesít.

Keith Jarrett

Ismertem Jarrettet korábban is. Amikor itt találkoztam vele Magyarországon, ő nem akart interjút adni, de akkor valahogy szóba kerültem, és végül én csináltam vele egy interjút a Vinkó József-féle Stúdió '89-be. Nagyon jó beszélgetés volt, amikor zenész barátaim jönnek hozzám, akkor sokszor kéri, hogy tegyem be a kazettát. Úgy beszélgettünk, mint két zenész, kötöttség nélkül, így hozta a véletlen. Olyan kérdés nem volt, amit egy riportert fel kellett volna tennie. Azt is megkérdeztem tőle, hogy mit érzett a Zenekadémián, amikor Bartókot játszott. Rám nézett és azt mondta: „ugyanazt éreztem, mint amikor te először játszottál Amerikában”. Szellemes volt, de nem tagadta le, hogy bizony azért meghatottan játszotta ezeket a darabokat Bartók szülőházájában.

Fotó: Gáti György

Szakcsi Lakatos Bélával, négykezes

Szakcsi Lakatos Bélával már az iskolában is együtt tanítottunk, nehéz nekem erről beszélni. Azt mondom inkább, hogy aki hallott bennünket együtt, azt mondta, hogy ilyen még nem volt, hogy két zongorista ennyire megértse egymást. Sok világnagyság zongorista együtt nagyon jó, de talán mégis rivalizálnak közben. Mi nem rivalizálunk, másrészt abszolút hallása van mind a két tónknak, tehát semmi akadályt nem érzünk, egyszerűen leülünk, és zongorázunk. Mi sem értjük, hogy ez hogy működik, a Bélát is meg lehet erről kérdezni, ez egy véletlen. Négyen kezdtünk annak idején Gonda Jánossal és Csík Gusztival, és amikor felvetődött, hogy ki játsszon párban, teljesen önkéntelenül hangolódtunk egymásra. Ilyen apróságokon múlik néha sok minden. A mai napig zenélünk együtt. Meg kell mondjam, hogy nagyon jó volt a művet előadni a Los Angeles-i szimfonikusokkal és Milcso Levjevvel Amerikában, de mégis más az az önfelelt és meghitt muzsikálás, amit a Bélával tudunk. A legmélyén a dolgoknak az van, hogy Bélával ennyire ismerjük egymást. Ezt nem tudtam volna pótolni Amerikában.

Fotó: Siklósi Péter

A CREATIVE ART ENSEMBLE

...úgy kezdődött, hogy engem a klasszikus zenészek kerestek meg, nem fordítva, ez hetvenegyben, tehát 30 éve volt, még a Tomsits-kvartett idején történt. Mi voltunk az elsők, akik a Rádió szimfonikus zenekarával a Zeneakadémián saját darabot adtunk elő. Nem csak vonósok voltak, hanem teljes szimfonikus zenekar. Ez talán az egyetlen dolog, ami velem kapcsolatban nem kerülhető meg: itthon én voltam az első, aki bevittem ezt a műfajt az operába és a filmbe. 140 filmzeném van, amiben rengeteg új elem volt. Koncertpódium, szimfonikus, kamarazene, minden felállásban, ez egészen a mai napig tart, ilyen a Class Jazz Band is és több más crossover felállítás. Ez egy folyamat. Ebben nagyon sok munkám volt, ezt csinálta más is, de utánam. A lényeg az, hogy kikel a mag.

A Super Trió gyerekkori képei

Vukán Gyunka

Berkes Balázska

Kőszegi Imike

A trióról sokat kellene beszéljek, de eléggé köztudott, hogy milyen kapcsolat van köztünk. Nélkülözhetetlen az életemben, olyan, mint a betevő falat. Balázssal negyven éve játszom, Elemérrel amióta a rövidnadrágot levetette. Meg lehet kérdezni bármelyiküket, hogy mi az, amiről semmiképp sem mondana le.

Balázs Elemérrel Szolnokon

Berkes Balázs bőgőzik

Fotó: Kriskó Zoltán

Fotó: Kriskó Zoltán

A Raiffeisen Bank mosolya a **szakértelem** mosolya.
Folyamatosan fejlesztjük termékeinket és önmagunkat. Tudjuk, hogy ügyfeleink mit akarnak tőlünk és hogyan akarják azt. Szünet nélkül kutatjuk igényeiket, hogy olyan szolgáltatásokat kínálhassunk, melyekre leginkább szükségük van.

A Raiffeisen Bank mosolya a **kényelem** mosolya.
Mindent megteszünk, hogy ügyfeleink igényeire odafigyelve érthető és gyors banki szolgáltatásokat nyújtsunk. Egyre szaporodó fiókjaink és önkiszolgáló banktermináljaink mellett otthonuk kényelméből a 24 órás telefonos ügyfélszolgálaton és a www.raiffeisen.hu honlapunkon is elérhetnek bennünket.

Mosolyunkban az is benne van, hogy a Raiffeisen Bank egymás után többször nyerte el a Euromoney **legjobb bankoknak** járó díját.

**Hívja a 06 40 48 48 48 Raiffeisen Direkt szolgáltatásunkat,
vagy keressen fel bennünket a www.raiffeisen.hu honlapon!**

VELÜNK KÖNNYEBB

**Raiffeisen
BANK**

magánszemélyeknek | vállalatoknak | önkormányzatoknak

ÁRPÁTIA

ÉTTEREM ÉS SÖRÖZŐ

Egy hely a Belváros szívében, ahol Mózes Péter konyhafőnök alkotókedve és gondos szakértelme által új életre kelnek a hagyományos magyar ételek. A fogásokkal legjobban harmonizáló, legszebb borokat Magyarország történelmi borvidékeiről Bíró István bormester válogatta össze. A Kárpátia Étterem és Söröző tökéletes harmóniába olvasztja a századforduló patinás hangulatát és az ezredforduló friss ízeit. Ebben a környezetben a kézzel festett falak arról árulkodnak, hogy itt 120 éve csak egy királyt ismernek, kinek vendég a neve.

H-1053 Budapest, Ferenciek tere 7-8.

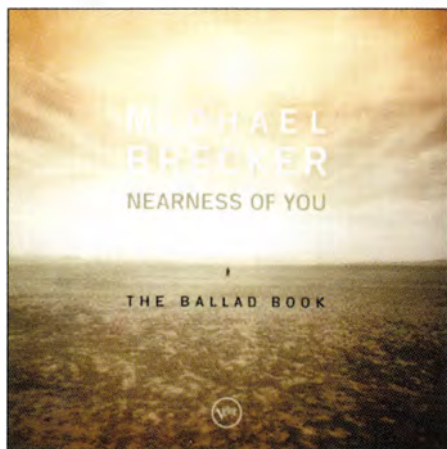
Telephone: (36-1) 317-3596

Telefax: (36-1) 318-0591

E-mail: restaurant@karpattia.hu

Weboldal: www.karpattia.hu

Ezeket a hasábokon már egyszer leszögeztük, hogy a ballada mint szakszó közvetlen átvétele a jazz angol szókincséből a magyarba erősen félrevezető, többet is, kevesebbet is jelent annál. A „book” sem fordítható szó szerint, a zenészek ezt a kottára mondják a tengerentúlon. Az alcím – a borítóképpel ellenpontozott főcímmel együtt ez is telitalálat – tehát azt jelöli, hogy ezúttal Breckerék csak lassabb, érzelmesebb, melodikusabb témákat választottak. Ez példa – de nem előzmény – nélküli vállalkozás az elképesztően dinamikus (sokaknak pedig a világon a legjobb aktív) szaxofonos pályáján.

MICHAEL BRECKER THE NEARNESS OF YOU – THE BALLAD BOOK

VERVE – UNIVERSAL

Michael Brecker – tenorszaxofon,

Herbie Hancock – zongora, Pat Metheny – gitár,

Charlie Haden – bőgő, Jack DeJohnette – dob,

km.: James Taylor – ének

Az előzmények közül itt van mindjárt a most is jelenlévő Methenyvel közös (épp húszéves) 80-81 című dupla album, amelyben Brecker mutatott már ilyen mélységet, ahogy a Tales from the Hudson című korábbi szólólemeze is elbeszélő kvalitásokat. A Hancock vezette supercsapat New Standards lemeze intimitásában lehetett előtanulmány,

és ugyanilyen egységes a Claus Ogermannal készült 88-89-es albuma is, de a felsorolást itt abba is kell hagyni, mert Brecker közel 300 (sic!) kisebb-nagyobb vendégszereplése a legnagyobb rajongóinak is tartogat meglepetéseket (ld.: internetes honlapunkat).

A hetedik te magad légy – mondhatnánk szólólemezeinek számára utalva, és arra, hogy kedvenc (mellesleg szupersztár) zenésztársaival Brecker azért mégis valami egészen új dolgot tett le az asztalra. Tökéletességét sosem vitatva Breckerről néhány jazzista úgy vélekedik, hogy „egy gép” – a Gramofon egyik legtekintélyesebb kritikusanak megfogalmazásában – amiért mindig minden „tekerése” eléri a csúcspontot. Mintha csak ezt akarta volna cáfolni, Brecker a jelen felvételek reggelén új fúvókával kezdett kísérletezni, és úgy találta – ahogy egy interjúban megvallja – hogy az sötétebb és melegebb hangot ad. Talán új nádat is használt Brecker, és mivel ezzel nem volt képes

JIM HALL & BASSES

TELARC – KARSAY ÉS TSA.

Jim Hall – gitár, Scott Colley,

Charlie Haden, Dave Holland,

Christian McBride, George Mraz – nagybőgő

(akusztikus és elektromos gitárt, illetve elektromos effektet), másrészt azzal, hogy a világon található legjobb jazz bőgősök játszanak az albumon. Márpedig a világon található legjobb nagybőgősöknek értelemszerűen saját stílusuk van. A lemezborító tanúsága szerint Hall akkor tud komponálni, ha közben egy konkrét zenészpárterre gondol, talán ezért tudott törésmentesen azonosulni az egymástól erősen különböző stílusú bőgősökkel. Egyébként ritkán lehet találkozni ennyire informatív lemezborítóval. Bob Blumenthal, a híres jazz-újságíró érzi, hogy minek van jazztörténeti jelentősége, és azt örömmel,

RON CARTER – JIM HALL TELEPATHY

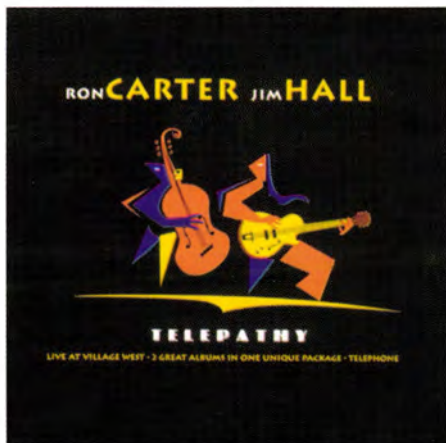
Természetesen nem arról van szó, hogy Hall hetvenegy éves korára elérkezettnek érezte az időt, hogy öt bőgőssel játsszon egyszerre. Tíz duót és három triót játszanak a lemezen, főként Jim Hall – helyenként kortárs zenei eszköztár – kompozícióit. Hallt, az igazi kockázatokat vállaló zenészt, a modern jazzgitározás atyjának tartják, de ugyanúgy szülöttje is annak. Nem csak inspirálja a nála két-három évtizeddel fiatalabb zenészeket, hanem inspirációt is merít a játéukból. Zeneszerzést tanult ifjú korában, így az újszerű zenei tendenciákat könnyen megérti és be is építi munkáiba. Leginkább lírikusságát szokták kiemelni

CONCORD – KARSAY ÉS TSA.

Jim Hall – gitár, Ron Carter – nagybőgő

a Hallt méltatók, joggal. Mivel ez a lemez kizárólag duókból és triókból áll, a lírikus hangvétel adott. A kamara felállások dacára a lemez igen sokszínű, ez egyrészt azzal magyarázható, hogy Hall tőle szokatlanul sokféle hangszínt használ

THE CANNONBALL ADDERLEY QUINTET AT THE LIGHTHOUSE

CAPITOL – EMI

Cannonball Adderley – altszaxofon,

Nat Adderley – trombita,

Victor Feldman – zongora,

Sam Jones – bőgő,

Louis Hayes – dob

a tőle megszokott nyaktörő tempókra, elképesztő futamokra és lélegzetelállító akkordfelbontásokra, jobban koncentrált a hangzásra, egyszerűen csak a dallamra. A különleges soundhoz persze több más elem is hozzájárul: nemcsak a más tempó, hanem a *time* is, amiben Hancock, és Haden is hihetetlen dolgokat produkálnak. A dallamokat így már nem előadja, hanem szétszedés nélkül is szétfeszíti a csapat, valahogy úgy, mint amikor a perspektíva ábrázolásába ívet, görbét kell tenni, hogy egyenesnek látszon. A szupercsapat elképesztően olajozott, empátiával telt és spontán, az anyag iránti alázat pedig szintén óriási bennük. James Taylor szerepeltetése is meglepő valamennyire, de annál inkább, a szerénység, gondolatlenség nála is tapintható, tenorja üde változatosság.

Brecker magaslatokban járó pályáján ez a lemez nem egyszerű mérföldkő, hanem egy új világlátás meghatározó pillanata. Mire képes még?

Zipernovszky Kornél

THE CANNONBALL ADDERLEY QUINTET AT THE LIGHTHOUSE

olvasmányosan megosztja velünk, levéve rólam, a recenzensről, azt a terhet, hogy részletesen elemezzem a lemezt, hiszen aki megveszi a CD-t egy rövid, de alapos elemzést is kap.

Nilván nem véletlen, hogy a fenti lemezzel egy időben adták ki újra az 1985-ös Telepathy című lemezt. Elkerülhetetlen az összehasonlítás és bizony, ez a tizenhat éves felvétel nekem jobban tetszik. Egy Village West-beli koncert felvétele ez a dupla CD, ahol a mesterek főként standardecket játszottak, mindössze három Jim Hall és két Ron Carter kompozíciót hallhatunk a tizennyolc dalból, de az előadásra bátran mondhatom, hogy a kamarajazz-muzsikálás csimborasszója, két egyenrangúan inventív géniusz magasröptű párbeszéde. Hallatszanak időnként összecsendülni az evőeszközök, még a pénztárgép is meg-megszólal, mégsem esnek ki egy pillanatra sem a feszültségteli, mélyen koncentrált zenélésből. Mondják persze, hogy a Village-ben kultúrája van a jazzklublétnek, a közönség nem veszi el a fejét és nem kezd el hangoskodni, pusztán azért, mert asztal mögött ül.

Jim Hall vonzódása a bőgőhöz nyilvánvaló. Gyerekkorában maga is nagybőgőn kezdett játszani, és elmondása szerint a bőgőt úgy hallja, mintha a gitár kitérítése volna a mély regiszterek felé, sokszor attól függően harmonizál, hogy mit hall a basszusvezetésben. Mostanában nyilván azért is vetül kicsit több fény Hall munkásságára, mert ő az utolsó mohikánok egyike, ennek dacára Hallban mégsem az utolsó konzerváló készsége csodálandó, hanem az első frissessége.

Juhász Gábor

A floridai Tampa testméreteiben és zenei képességeiben egyaránt nagy szülöttjének élettörténete nem az afro-amerikai polgárjogi küzdelmek típusesete. Cannonball Adderley zenéje nem reflektált közvetlenül a rabszolga-múltra, a gettóra és a feketéket sújtó megkülönböztetésekre; sokkal inkább az életöröm jegyében fogant, amit az is bizonyított, hogy a valamikor 1959-ben alapított „klasszikus” quintettjét már kezdettől óriási közönségsiker fogadta. A közepgenerációs altszaxofonos (néha a divatos szoprán-szaxofont is kézbe vette) szembefordult a Paul Desmond fémjelezte kristálytisza, bár fátyolos sounddal, és tempós hard bop darabokat játszott együttese élén. A keleti parti muzsikusok Kaliforniában készítették első – élő – albumukat (The Cannonball Adderley Quintet In San Francisco), óriási lelkesedés fogadta őket a nyugati part olyan nagyhírű jazzklubjaiban, mint a The Jazz Workshop, vagy éppen a Lighthouse Hermosa Beachben, Los Angeles egyik külvárosában. A néhány éve még Miles Davis zenekarában fontos szerepet betöltő altszaxofonos nem tartozott a hangszer nagy megújítói közé, történeti jelentőségét inkább abban látják a műfaj szakértői, hogy öttagú zenekara élén a soul jazz-nek nevezett stíl megalkotója lett, s bár zenéje nem rendelkezett azokkal a gondolati mélységekkel, mint a 60-as évek fordulójának több más kimagasló jazz-teljesítménye, mégis, sőt, talán épp ezért, rengeteg új hívet toborzott a feketék zenéjének. Az Adderley-féle muzsika sodró lendülete és expresszív őszintesége okán kiválóan alkalmas lett az élő megszólaltatásra: a csupán negyvenhét évet élt muzsikus életművében jelentős hely illeti meg a koncertlemezeket. A mostani

CD-n szereplő nevezetes quintett első három LP-je közül kettő készült élőben, a későbbi Adderley-együttesek felvételei közül pedig kiemelkednek a Japánban adott hangversenyek. A fentiekben emlegetett elmélyültség-hiány egyébként korántsem jelentette zenészeinek alulképzettségét. A szaxofonos és testvére, a kornettes Nat Adderley mellett működő, az angol származású, vibrafonon-zongorán egyaránt kitűnően játszó Victor Feldmannal kiegészített kísérek (Louis Hayes – dob, Sam Jones – bőgő) alighanem a korszak egyik legjobb ritmusszekciójának számítottak. A jöltáplált főnök gondosan válogatta a zenekar koncert-repertoárját, a hangversenyek anyaga tele volt a szölisták számára kiváló improvizációs lehetőségeket nyújtó, s a közönségnek pedig könnyen megjegyezhető melódiájú témákat nyújtó darabokkal. Ennek jegyében szólalt meg a Lighthouse-ban a zenekarvezető Sack O'Woe-ja vagy Jimmy Heath Big „P”-je, egy Cole Porter-standard és a Frank Rosolino-írta Blue Daniel című valcer (mi más?). Feldman, akit Adderley a The Poll Winners szupereggyüttesel készített közös lemeze felvételein ismert meg, rögtön két számmal mutatkozott be Hermosa Beachben (Exodus című száma nem azonos az Eddie Harris által sikerre vitt „jazz-slággerrel”: amaz Ernest Gold szerzeménye volt). S ahogy az album első CD-nyomatának Orrin Keepnews producer által írt kísérő szövegéből megtudjuk, a lemezt záró Tadd Dameron-szereményt (Our Delight) ő csempészte fel a CD-re az 1960. október 16-i koncert délutáni műsorából. Ez a darab soha máskor nem hangzott el az altszaxofonos lemezein.

Máté J. György

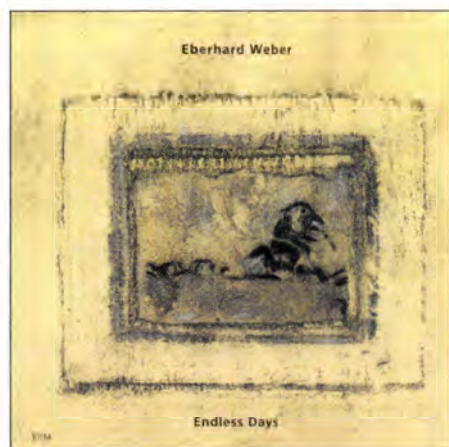
EBERHARD WEBER ENDLESS DAYS

ECM – MusicDome

Szerző, Eberhard Weber magyar tisztelőinek egyike, először örömmel állapítja meg, hogy megint minden együtt van ahhoz, hogy a bőgős jó lemezt készítsen: a különleges alakú basszushangszer varázslatos, szinte beszélő tónusa, a régi barátok és zenésztársak – a szó századvégi értelmében artisztikusan fújó Paul McCandless, az akusztikus hangzást szintetizátor-effektekkel mixelő, sajnos továbbra is személytelen Rainer Brüninghaus és a festői zenéhez méltó lehetfinom cinzümögést szolgáltató Michael DiPasqua –, valamint az ECM német-norvég atmoszférája, amelyről már közhely lenne hosszabban szólni. A szöke mester sok éve nem adott ki zenekari anyagot, az utolsó 1988-ban jelent meg, és vagy nyolc fűvóst vonultatott fel a bőgős mellett (Orchestra).

Ezután Weber unikális szólóprodukcióval állt elő (Pendulum), majd elhallgatott. Az azóta honoló csend okát előbb a formakeresésben, majd a keresés sikertelenségében láttuk. Az Endless Days igazolja gyanúinkat: amit itt hallunk, az első-sorban az 1973-1984-ig ívelő korai pályaszakaszt

folytatja, ugyanakkor tükrözi Weber mind mélyebb érdeklődését a klasszikus formák iránt is (a magyar közönség is hallhatta néhány éve vonósokkal a Budai Parkszínpadon). Weber ma is nagyszerű komponista, aki tökéletesen balanszíroz a pasztellszerű zenekari részek és a lágyan hajlított szólók között, de nem lepi meg hallgatóit újszerű invenciókkal. Szép és blazírt, amit a quartett játszik. Vajon érdemes jelképes értelmet tulajdonítanunk a lemezt záró hosszú darab címének: The Last Stage Of A Long Journey?

Máté J. György

GRENCSÓ KOLLEKTÍVA PLUSZ 7 ÉNEK AZ UTOLSÓ MOHIKÁNOKNAK

BAHIA

Minden más lett. És valami nagyon eltűnt. Nyomában hidegség, közöny, érdektelenség. Nincsenek többé találkozások, beszélgetések, összenévetések, séták a Dunaparton, hangulatos vendéglők, igazi ünnepek, és nincs már jazzklub az I. kerületi Művelődési Házban. Egy-egy pillanatra lehet talán visszazökkenni abba a létbe, melynek még volt minősége, melynek még volt súlya, ha egymásra találnak, akik még emlékeznek arra a világra – úgy Mobil előtt tízben. Grencsó István is emlékszik, és ő sem derülátó. Viszont ezen a lemezen kevésbé tekint hátra, inkább rétegfelvételt készít a mostról, melyben persze feltűnik egykor volt idők harmóniája – a gregorián énekhagyomány, vagy a Sôhajkeserű-féle lamentáló ének. A free játékmód, Grencsó „második anyanyelve”, a fő megnyilatkozási mód a lemezen, mögé hol a progresszív rockra jellemző – pl. a King Crimson idéző – lüktetést, hol a hardbop ritmikáját helyezi a bőgős, Benkő Róbert, a dobos, Jeszenszky György, a gitáros, Hajnóczy Csaba és a hegedűs Kenderesi Gabi, aki egyéb vokális hanghatásokat is kelt. S hogy élethű legyen a jelen-

ről készült hangfestmény, DJ Mangó és DJ Shuriken állítanak elő szintetikus zenei képződményeket a Negyedik és a Hetedik énekben. Igen, szám-címek helyett sorszámozott énekek vannak, összesen hét, így tudósít Grencsó, a modern kor krónikása. Itt-ott meglepő, elidegenítő hatású elemek: női hang sikongat, valami idióta showműsor közönsége vihogva tapsol, valaki egy újságpapírt tépked feckre. Mindez csak első hallásra tűnik egymás mellé hajigált ötletek sorozatának. A káosz megszerkesztett, a konfúzió szándékos – ezt látja az utolsó mohikán, ahogy még utoljára visszapillant a kietlen tájra.

Bércesi Barbara

ROSARIO GIULIANI QUARTET LUGGAGE

DREYFUS – MusicDome

Bajban lennék, ha hirtelen fel kellene sorolnom három híres olasz jazzmuzsikust... Itália valahogy kiesik körünkől ezen a vonalon, de talán nem csak mi magyarok vagyunk ezzel így. Pedig az olaszok híresek zenei tehetségükről, operáikról, énekesükről, könnyűzenéjükről. Miért ne lennének kiváló jazzmuzsikusaik is?

Íme a pozitív válasz a feltett kérdésre: a Giuliani-kvartett új CD-je, amelynek felvétele nem egészen egy éve készült Párizsban. A kisördög persze rögtön megszólal: miért nem Olaszországban? De inkább hagyjuk ezt, a Dreyfus mára az egyik legkomolyabban veendő európai lemezéggé lett. Sohasem hallottam korábban Giulianiról (a Gramofonban is csak egyszer esett szó róla az 1988-as Liège-i Jazzfesztivál kapcsán) így annál nagyobb volt a meglepetésem, amikor hallgatni kezdtem a lemezt. Fereteges, elemi erejű kemény jazz, ami már az első másodperctől kezdve megszólal. Egy nem mindennapi altzaxofonos hangja dominál a zenében, aki félelmetes virtuozitással és meggyőző erővel rendelkezik. Nem csak a gyors számokat játssza rendkívül

hatásosan, hanem a lírai oldalát is bemutatja a balladákban, szintén elismerésre méltóan. Giuliani köszönetet mond a lemezborítón az inspirációért, amelyet Cotlrane, Parker, Henderson, Adderley, Shorter, Stitt és Grossman jelentett neki. Szép névsor, valóban hallani is a nagy mesterek hatását játékaiban. Az együttes többi három tagja is profi muzsikus, bár teljeseitményük nem olyan rendkívüli, mint a vezetőjüké. Elsősztályú európai ritmuszekció, ilyen azonban sok van. A még csak 34 éves, de kiemelkedő tudású Giulianiról biztosan fogunk még hallani, különösen most, hogy ilyen szinten tette le névjegyét.

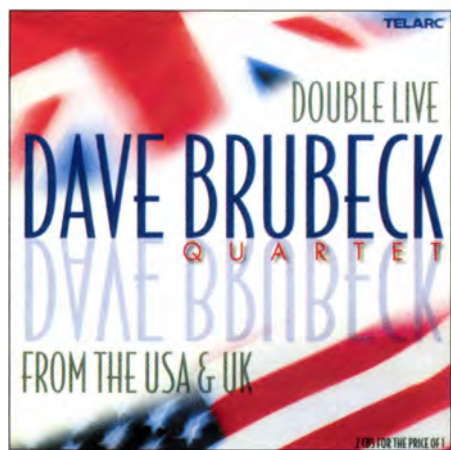
Deseő Csaba

DAVE BRUBECK QUARTET DOUBLE LIVE FROM THE USA AND UK

TELARC – KARSAY ÉS TSA.

Idősebb jazzkedvelők jól emlékeznek arra az időre, amikor az ötvenes évek elejétől a hatvanas évek közepéig három rendkívüli egyéniség uralta Amerika, de alighanem az egész világ népszerűségi listáit a zongora kategóriában: Oscar Peterson, Erroll Garner és Dave Brubeck. Később sokan mások is bekerültek az élvonalba, de a három óriás máig őrzi nagy hírét, pedig Garner rég nincs az élők sorában. Peterson betegségekkel küzdve csak árnyéka régi önmagának, Brubeck viszont 80 évesen is bāmulatra méltó produkciókkal lép a közönség elé, amit most megjelent új CD-je is ékesen bizonyít. Az első korong egy 1995-ös washingtoni koncert felvétele, a másik válogatás különböző 1998-as nagy-britanniai felvételekből. Sok év után Brubeck visszatért élete legsikeresebb formációjához, zongora, altszaxofon, bőgő, dob összeállítású kvartettel játszik. Bobby Militello személyében rendkívüli tehetséges és tudású altóst mutat be, akivel alapvetően a régi utakon jár, mégis merőben más zenét hallunk, mint a régi felvételein. Militello még véletlenül sem akar emlékeztetni a hajdan megha-

tározó Desmond soundra, inkább a bopos hagyományhoz kötődik, ezt azonban nagy szabadsággal kezeli, emellett virtuozitása is elkápráztató. Jóízű, életvidám muzsikát hallunk mindkét korongon, a tempós számok remekül lüktetnek, a lassúakban pedig nem a szomorúság dominál, hanem a szépség. Brubeck szólói kiemelkedően magas színvonalúak, stílusa immár időtlennek, klasszikusnak is nevezhető. A műsor közismert jazz-standardokból áll, és elhangzik néhány elmaradhatatlan szám a régi Brubeck-repertoárból is: Three To Get Ready, Take Five. Aki Brubecket valaha is szerette, nem fog csalódni az új lemez hallatán.

Desző Csaba

LEE KONITZ PARALLELS

CHESKY – KARSAY ÉS TSA.

„How deep is the ocean, how high is the sky” – éneke Konitz bevezetésekként, és ezt a kozmikus tágasságot érzem mindig zenéjében. A 74 éves muzsik generációjának egyetlen élő és alkotó képviselője a maga klasszisában, és bár 52 éve jelennek meg rendszeresen lemezei, mégis minden újabb opusz szenzációt jelent. Az ötvenes évek óta nem vezet saját együttest, egyedül járja a világot, és igyekszik eleget tenni a számtalan koncert és lemez-meghívásnak. Ezúttal a Phil Woods együtteseiből ismert Steve Gilmore bőgős és Bill Goodwin állítottak össze egy csapatot, és erre a projectre hívták el Konitzot. A Chesky fivérek nagyszerű környezetben, egy New York-i templomban biztosították a lehető legjobb technikai körülményeket. Peter Bernstein, a gitáros ugyanabban a házban nőtt fel (zeneileg is!), ahol Konitz – persze sok évvel később – ami nagyon inspiratív érzés volt Konitznak. Mark Turner-ről pedig kiderült, hogy Konitz minden kompozícióját és kedvenc Tristano darabjait kívülről tudja. Minden adott volt egy ötcsillagos lemez születéséhez. Az eredmény pedig Tristano-iskola, Konitz-Marsh világ XXI. századi felfogásban! A Parallels nem csupán egy

újabb zseniális Konitz-lemez a sorban, amit a gyűjtők feltehetnek a polcra, hanem összefoglalás. Lee Konitz, a „man in the middle”, Tristano, Brubeck, Mulligan, Baker, Davis, John Lewis, Giuffrè, Bley, Mingus, Mangelsdorff, Zoller Attila, Motian, Bill Frisell és még sok mindenki partnere, és akit példaképének vagy inspirációjának jelölt meg Cecil Taylor, Ornette Coleman, Archie Shepp, John Tchicai vagy Jan Garbarek, hihetetlen feyelemmel köti zenei asszociációnak párhuzamosan hőmpölygő folyamait egyetlen logikusan kiegyensúlyozott entitássá. Aszkézis és elegancia. Erre lett volna szüksége jelen sorok szerencsétlen írójának is, hogy e recenzió keretei közé szorítsa gondolatzuhatagát. A szelíd extázis élménye legyen a hallgatóé.

Szigeti Péter

JAZZRAJONGÓK FIGYELEM!

Megjelent a
„PAST PERFECT”
Silver Line sorozat

Több mint
100 féle kiadvány (CD, LP).

Kiváló minőség
Exkluzív csomagolás

Keresse az áruházláncokban
és a szakboltokban!

Magyarországon
forgalmazza a H & H '92

DIANA KRALL SZERELMES TEKINTETE

Lapunk megjelenése után három héttel már a boltokban lesz a (lemezeladásait tekintve) jelenleg legsikeresebb jazz-előadó, a kanadai Diana Krall énekes-zongorista új albuma. A *Look of Love* (Verve-Universal) című lemezre következő számunkban visszatérünk, most csak annyit mondunk el a kíváncsiaknak, hogy a többnyire lassú, latin ízekben is bővelkedő számokban Krall leginkább érzelmes, de cseppet sem szentimentális oldalát mutatja meg. Erre a jazz-szólísták parádéja a garancia, de az alaphangot az Oscar Peterson, Michael Brecker, és mások kíséretében év-tizedek óta jeleskedő Claus Ogerman és stúdiózenekara adja meg.

SIMON GÉZA GÁBOR [SZERK]:

ELJÁZDUNK A MAGYAR JAZZ TÖRTÉNETÉHEZ 1967-IG

Bár nagy remények fűződtek a CD-ROM-hoz, mint olyan kiadványok hordozójához, amelyek multimédiális jellegüknél fogva sokkal többet adhatnak egy könyvnél, ezek csak részben váltak valóra, talán a számítógép elidegenítő hatása miatt. Valószínűleg ez is indíthatta Simon Géza Gábort, hogy a Magyar Jazzkutató Társaság (MJKT) CD-ROM sorozata után újra kötetben szedett tanulmánygyűjteményt adjon ki, CD-melléklettel. Az utóbbin kivételesen izgalmas,

főleg negyvenes évekbeli vokális magyar szvingfelvételek találhatóak. A lemezre lehet leginkább igaz a szerkesztő előszavában olvasható kíváncsian, miszerint elsősorban a nagyközönségnek szánják. Ez a mára nagyrészt feledésbe merült jazzkorszak mindenkinek ad valamilyen különleges élményt. Ha külön is kiadnák a CD-t, bizonyára nagyobb példányszámban fogyna el, mint a könyv. Kapitány Anna felvételei fenomenálisak, külön CD-t érdemelnek. Sajnos a kísérszöveg nem hibátlan, bár ebben is sok kutatómunka van. Például egy muzsikus vagy zenekar nem „ismeretlen”, hanem azonosítatlan, Ella Fitzgerald híres számának címe sem „I'll found (sic!) My Yellow Basket”. Többségükben a szakmának szólnak a kötetben olvasható jazztörténeti tanulmányok, de a cím annyiban félrevezető, hogy inkább mozaikról, és nem egymásra épülő történeti korszakokról van bennük szó, ellentétben az éppen a szerkesztő által nemrégiben magyarra fordított, hasonló című egyetemes jazztörténeti áttekintéssel. Údító kivétel ebből a szempotból Pál Sándornak egy 1947-es kalendárium-ban megjelent néhány oldalas összefoglalója az (akkor) legnagyobb nevekről Armstrongtól Teddy Wilsonig. Két úttörő, monografikus tanulmányt feltétlenül ki kell emelni: Ittész Tamás (díjnyertes) tanulmányát Liszt Ferenc hatása a ragtime- és szvingkorszakra címmel, valamint Nemes Nagy Péter Martiny Lajosról írt tanulmányát. Értékes anyagot közöl a kötet Zoller Attiláról, a szovjet állampolgárrá lett monarchia-szülött Oláh Laciról, Kodály Zoltán és a könnyűzene viszonyáról, a jazz és a magyar irodalom néhány érintkezési pontjáról, valamint újabb diszkográfiákat ad a ragtime történetéből.

JAZZCSEMÉGÉK ÉLŐBEN

A koncertszezon kezdete mindjárt a múlté, de csak részben. Orszáczky nagymester (képünkön) itthon portyázik ausztrál zenésztársaival, a Margitsziget szabadtéri színpadát **szeptember 7-én** veszi be (este hét óra, esőnap nyolcadika). Tátrai Tiborral közös lemezüket mutatják be, a második részben a Sirius is fellép a következő fellállással: Jackie

Orszáczky – basszusgitár, ének, Ráduly Mihály (!!!) – fuvola, Pataki László – hammond orgona, Veszelinov András – dobok, Tátrai Tibor – gitár. Jackie Tátraiékkal külön is játszik az Alcatrazban, **12-én és 14-én**.

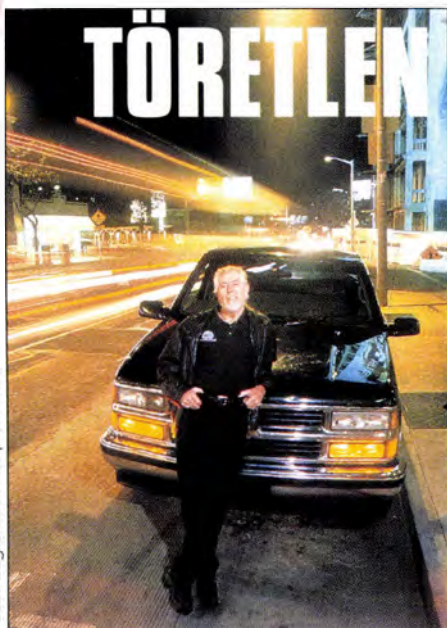
A Nagykanizsai, lassan az utolsó mohikán a régi fesztiválok közül, idén **(október 12-13.)** David Liebman tervezi meghirdetni fő közönségszolgálatként. A Budapesti Őszi Fesztivál keretében Grencsó István az ebben a számunkban ismertetett új lemezét mutatja be a Városi Színházban (a volt Tivoli moziban) **november 3-án**. A Fonó Budai Zeneház szokásos, három napos etno-fesztiváljának dátuma pedig idén **október 26-28**. A Jazz Garden őszi kínálatából kiemelkedik Kyle Gregory kvartettjének koncertje **szeptember 17-18-án, 20-án** pedig Narem Gallagher rendkívül tehetséges amerikai énekesnő mutatja be *Remembering Bill Evans* című új programját. A Dózsa Művelődési Ház (Pesti út) őszi sorozatának egyik fénypontja a **november 11-iki** ESP koncert, Erdélyiek új lemezéről előző számunkban olvashattak méltatást. **November 17-én** ismét a Benkó Dixieland Band veszi birtokba a Budapesti Kongresszusi Központot, ismerte a zenekarvezető szervező-készségét, a meglepetést mindenki biztosra veheti.

Ugyanezen a napon a Zeneakadémián is jazz szól, Tony Lakatos ezúttal az Arnie Somogyi, egy magyar származású angol bőgős vezette zenekarban lesz hallható. Az első részben a nagyhírű Borbély-Binder duó lép fel. A program valószínűleg Budapesten kívülre is eljut, csak Szolnokon lép fel viszont az előzetes hírek szerint a brit gitáros, Martin Taylor (vö.: 49. old), **november 30-án**.

ITTZÉSNÉ KÖVENDI KATA:

ANGOL-MAGYAR/MAGYAR-ANGOL ZENEI SZAKTÖRTÉNETI NYELV

Ittészné Kövendi Kata angol-magyar és magyar-angol egykötetes zenei szakszótára (szintén a Simon-vezette Jazzkutatói és Kutatói Alapítvány kiadásában) nyilvánvaló hiányt pótol, biztosan kelendő lesz. Zenei szakemberek sem lehetnek meg ma már angol kommunikáció nélkül, ez a szótár nekik készült, tágan felfogva a zenei szaknyelvet. Így például a lutheránus-tól a svindlifogásig megtaláljuk az angol megfelelőket benne, az angol szavakat pedig többnyire alapszó szerinti bokrokba csoportosítva kereshetjük. Reméljük általa a magyar CD-borítók (és minden zenei kiadvány) angol-sága mihamarabb jelentős fejlődést fog majd mutatni.

Fotó: Eagle Records promóció

TÖRETLEN LENDÜLETTEL

John Mayall Budapest

John Mayall, az angol blues Amerikában élő és ott is igen tisztelt mestere újra Budapestre látogatott a nyár elején, új lemezének bemutatója alkalmából. A Friends című CD-n sok régi Bluesbreakers-tag is felbukkan, a lemez mégsem a legendás együttes aktuális megmozdulása, hanem egy jó hangulatú, változatos egyéniségeket felmutató újabb állomás a hatvannyolc éves művész töretlen pályáján.

Gramofon: A Friends több korábbi lemezéhez hasonlítható. Egyrészt visszatérés a gyökerekhez (Back To the

egy történetet kell elmesélnem. Meg kell adják a dal hangulatát, és el kell beszélnem a történetet, ami a zenében is megszólal.

G.: Először 1985-ben járt Magyarországon, akkor áttörést jelentett a koncertje az itteni közönségnek. Ezt fel is vették, nem?

J. M.: Ennek a koncertfelvételnek az lett a címe, hogy Behind the Iron Curtain. Azóta Magyarországon és a világ sok más részében kitértek azok a határok, ahol megértik a bluesot. Ennek nagyon örülök, mert akárhová megyünk a világban, ezt átélhetjük. Viszont sohasem voltunk még Oroszországban, de tudom, például a weboldalunkra (www.johnmayall.com) érkező levelekből is, hogy nagyon boldogan jönnek el egy ottani koncertünkre. Eddig még nem kaptunk onnan meghívást, pedig azt is szívesen vennénk. Ettől függetlenül, a blues olyan univerzális nyelvvé vált, amelyet mindenki megért.

G.: Rengeteg turnézik mostanában, most éppen három hónapig folyamatosan, nem fárasztó minden nap más városban játszani?

J. M.: Ezt mindig így tervezzük meg, ez így működik ideálisan. Ha megvan a lendület, akkor nem szeretünk egy napos pihenőket beiktatni, ha játszunk, akkor úgy őrizzük meg a lendületet, hogy minden este fellépünk. Arról nem is beszélve, hogyha egyszerre lezajlik a turné, és nincs időben szétterítve, akkor több idő jut arra, hogy otthon, a családdal is lehessünk. Nekem mindegy, hogy koncert, fesztivál, vagy egy kis klub, ahol játszunk, ha egyszer megfelelő a hangtechnika ahhoz, hogy kommunikálhassunk a hallgatósággal. Legalább 120 koncertet minden évben játszunk, az év kétharmadában viszont kipihenhetjük magunkat, így a legjobb.

Zipernovszky Kornél

Roots), másrészt igazi sztárparádét vonultat fel (Lots of People).

John Mayall: Az ötlet az Eagle Recordstól származott. Azt mondták, hogy pályafutásom negyvenedik évfordulójára valami különleges projektet szeretnének létrehozni. Ez volt a kiindulópont, a többit lényegében rám bízta. Én választottam ki a vendégeket, zenészbartáimat. Ők viszont a háttér adták ehhez, anyagilag és a szervezésben is, így született meg a lemez. Nagyon sikeresen sült el a dolog, nyugodtan mondhatom, mert nagy öröm volt azokkal zenélni, akikkel régebben sohasem dolgoztam, és természetesen azokkal is, akiket régóta ismerek és szeretek velük fellépni.

G.: A jelenlegi Bluesbreakers-felállás minden tagja szerepel a lemezen, de azért ez mégsem kimondott Bluesbreakers-lemez. A lemezen hallható társainak köszönhetően pedig nem is generációs lemez.

J. M.: Elégé különleges, hogy Red Holloway a legidősebb, 72 éves, Shannon Curfman viszont 15 éves, ez talán a legnagyobb korkülönbség, ami valaha képviselve volt a lemezeimen. A Bluesbreakers többször felújított együttműködés, amelyet bizonyára folytatunk majd ezután is, ahogy a turnézó zenekar is rájuk épül.

G.: Volt-e bármilyen nehézség abban, hogy ezek a zeneileg sokszor különböző muzsikusok megtalálják a közös hangot?

J. M.: A lemezen hallható lenyomat az első reakciókat mutatja, ugyanazt a nyelvet beszéljük. Senkit sem választottam volna, ha bármilyen szempontból nem illett volna bele a koncepcióba. A zene mindenkit összekötött, minden egyes szám első felvétel, tehát elejétől a végéig azt hallhatják, ahogyan a megbeszélte számokat először eljátszottuk a stúdióban. Ez mindig így van, ha a megfelelő embereket hozzák össze: az első reakció a legérdekesebb. Ha közben megáll az ember, és elkezd törni a fejét, akkor túlságosan megtervezetté válik a zene, és a spontaneitás odavész. Végig ragaszkodtunk az első felvételekhez.

G.: Tehát a baráti kör, amelyik a lemezen is hallható, inkább gyarapszik, de össze tud-e állni koncerten is?

J. M.: Ezt erősen kétem. Nevetséges volna megpróbálni a színpadon megismételni, hiszen mindenkinek megvan a maga pályafutása, időbeosztása, és akkor még nem is beszélünk az egyes muzsikusok szerződéseiről, gázsijáróról. Tehát ez a kör csak ennek az egy lemeznek az erejéig állhatott össze, de ha például bármelyikük ugyanazon a koncertturnén szerepel a saját együttesével, amelyiken mi, esetleg néhány számba szívesen beállnánk egymáshoz, de más formában ez elképzelhetetlen.

G.: Hogyan választották ki a klasszikus és újabb számokra egyaránt támaszkodó repertoárt?

J. M.: A lemeztársaság állt elő egy nagyobb csokor számmal és olyan barátaim, akik zenészként vagy más formában közreműködtek. Amelyeknél végül kikötöttünk, azokról egytől-egyig kiderült, hogy valóban el is kellett őket ebben a formában játszani. Nagy anyagból választottunk, de gyorsan tudtunk dönteni. A dalok szövegei nagyon fontosak számomra, mert

A Gramofon magazinban szereplő CD-k megvásárolhatók, megrendelhetők az

MADEUS Zeneszalomban

(V. Szende Pál u.1. tel: 318 66 91),

ahol kiemelt klasszikus és jazz választékkal

várjuk kedves Vásárlóinkat.

Az **MADEUS** üzletlánc további CD boltjai:

MADEUS ZENEÁRUHÁZ, VI. Jókai u. 40.

MADEUS ZENESZALON, V. Vörösmarty tér 1.

MADEUS ZENESAROK, József körút és Baross u. sarok

MADEUS CAMPONA, XXII. Nagytétényi út 35-37.

DJANGO REINHARDT MINOR SWING

PAST PERFECT/TIM – H&H '92

Úgynevezett PR-cikkekben is gyakran találunk utalást bizonyos „nagy elődökre”, kiket leginkább a „legendás” jelzővel illetnek a jól felfogott érdek motiválta szerzők. Nos, valódi legendák is léteznek – legfeljebb töredék annyi, mint jelentős muzikus. Utóbbiakat illetően Django Reinhardt azon kevesek egyike, akire mindkét jelző, a jelentős és a legendás egyaránt igaz.

A frankofón nomád cigányok közül egészen a világhírnévig emelkedő gitáros életművét rengeteg hangfelvétel őrzi. Halála után ('53-tól) pedig megszámlálhatatlanul sok antológia, illetve válogatás látott napvilágot, melyek között a legújabb a Past Perfect sorozat része. A lemez tizenhat, többnyire a Hot Club-korszakból származó, igazi gyöngyszemet csillogtat meg. Így, ha életének filmbeillő története lassan homályba is merül, senki máséval össze nem téveszthető muzsikálása már az egyetemes zenetörténet része.

Magamfajta, a zenét verbalizálni próbáló tollforgatók gyakorta mániásan iparkodunk, hogy ebbe a bizonyos „nagy történetbe” valamiféle puzzle-

elemként illesszünk be egy megfoghatatlan zenei hagyatékat. Reinhardtot illetően ez értelmetlennek tűnik (még az állampolgársága sem egyértelmű; a család éppen Belgiumban vándorolt, amikor megszületett). Egy ifjúkori baleset után a balkezén megmaradt három használható ujj, a mind ezek dacára is rendkívül dinamikus, dallamos gitározás, zenéjének szikrázó vitalitása nem kordivat-, vagy stíluskérdés. Egy titokzatos, tehát valószínűleg legenda élményszerű emléke.

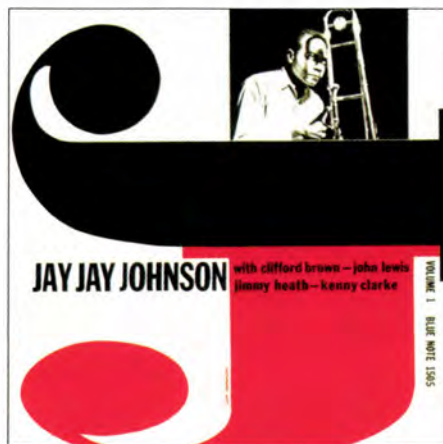
Matisz László

J. J. JOHNSON THE EMINENT J. J. JOHNSON VOL. 1 & 2

BLUE NOTE – EMI

J. J. Johnson a jazztrombon bizonyára legismertebb figurája. Ez év februárjában bekövetkezett haláláig 40 esztendőn keresztül a népszerűségi listák élén tanyázott. A most tárgyalt két CD zenei anyaga akkoriban készült, amikor Johnson már néhány éves jelenlét után megalapozta vezető helyét az amerikai jazzélet szakmai köreiben, de az általános elismertség még nem érkezett el. Alfred Lion, a Blue Note alapító menedzsere Johnson három, 25-30 percnyi időtartamú LP-re szerződtette leaderként. A mostani két CD-n e három LP anyaga hallható a fennmaradt alternate take-ekkel egyetemben. Mindhárom ízben más, pusz-

tán az alkalomra verbuvált zenészek hallhatóak. Johnsont tökéletes technika, korában kirívó virtuozitás és nagyon melodikus játék jellemzi. Zenéjében minden hallgatás után újabb és újabb remekléseket lehet felfedezni. Itt a korszak minden erénye és problémája, a bebop utáni útkeresés nehézségei, vagy a cool kísérletek néha már lombikyszerű sterilitása jelen van. A főszereplők: Clifford Brown, Wynton Kelly, Horace Silver játéka is felejthetetlen.

Friedrich Károly

CHUCHO VALDÉS LIVE IN NEW YORK

BLUE NOTE – EMI

Chucho Valdés érkezése előtt egyszer a közönséget hurrikánveszélyre figyelmeztették. Valóban viharos jelenség a kubai zongorista, én mégis azt tanácsolom, hogy fejhallgatóval tessék nekilátni a Lincoln Center „Jazz in the Penthouse” sorozatában három éve rögzített szólókoncertnek, mert a mennydörgő és villámló szenvedélyek, leginkább pedig a mesélő magával sodró lendülete így érvényesül majd igazán. Cukott szemmel és nyitott füllel ezt a zenét könnyű vizuális élményekkel társítani. Az Oscar Peterson, Cecil Taylor és Bill Evans, még talán Tyner nyomdokait is végigjárt, az Irakerét sikerre vivő és a Hargrove-féle Crisolt gazdagító Valdés sok bravúros, ugyanakkor jazzszempontból primitív, népzenei szempontból autentikus stíuselemet megenged magának, amit európai kollégái nem. De a (megint csak) látványos lassítások, indulós zárlatok, fortissimók és vízcsöppfutatok elképzelhetetlen pluszt adnak a Besame muchónak és az Őz főcímenjének, az eredeti kubai témákról nem is beszélve, azokhoz még jobban hozzá tartoznak. A zongo-

rista minden kirobbanó energiájával együtt bölcs, és ezt nem csak a fényképe sugallja – kora pedig egyenesen a legnagyobb hatású, és mindig fiatalos Hancockkal és Coreával teszi kortársá, ő is idén hatvan. Ha meg kellene alkotni – például szoborból – a forró intellektust, a hűvös mintájára, biztosan ő volna a modell. A koncert végére Valdés – történeteinek keresztül – a hallgató személyes ismerőse lesz. Lehet utánacsinnálni.

Z. K.

MARTIN TAYLOR NITELIFE

COLUMBIA – SONY

Ha lehet a smooth jazz, a mainstream és a jazzrock hármas határán egyensúlyozni, akkor Martin Taylor ennek az iskola-

példája. Zenéje elsősorban rendkívül ötletes hátterével, és persze az angol gitáros igényes soundjával hívja fel magára a figyelmet. Taylor teljesen autodidakta módon alakította ki saját hangját, amely egyéni és mégis heterogén. Maga egyébként Grappellit tartja példaképei közül a legfontosabbnak – a francia hegedűvirtuózzal közös felvételek is őrzik kapcsolatuk emlékét. A lemez hangulata nem lenne teljes Kirk Whalum közreműködése nélkül: ez a különleges figura majd két évtizede közreműködik szaxofonosként különböző projektejében, ezen az anyagon azonban hangszerelő készségét is megcsillogtatja. Martin Taylor pedig hoz egy kicsit George Bensonból, Pat Methenyből, Christian Escoudéból is, és mindebből ügyesen képes valami újat gyúrni.

hMK

MELISSA WALKER I SAW THE SKY

ENJA – VARGA

Ez a lemez egyértelműen fejlődést mutat a Gramofonon is méltott korábbi két lemezhez képest (Moment Of Truth,

May I Feel), Melissa Walker kiforrott énekesnő. Az alaptrióban maradt Kiyoshi Kitagawa (bőgő) és Clarence Penn (dob), de most már nem George Colligan, hanem Chedrick Mitchell zongorázik, amikor éppen át nem adja a helyét Kenny Barronnak, vagy Makoto Ozonénak. Walker nem kirobanó egyéniség, de csupa ízlés és finomság, anyanyelvi szinten ad elő mainstream slágereket, vagyis már a dallamot sem csak elénekeli, hanem az első hangtól variál és egyénit, és a repertoár is valamennyivel jobban válogatott a fenti temezekhez képest, különösebb „üzenet” nélkül is sokatmondó. Csak dicsérhető a lassú és gyorsabb számok aránya is. A három zongorista váltogatása szintén szerencsés kézzel történt, Ozonéval különösen jól megértik egymást. Walkert a világ bármelyik klubja szívesen látja majd, ha ezt a lemezt meghallgatják.

Z.K.

BENOIT SOURISSE- ANDRÉ CHARLIER GEMINI

DREYFUS – MUSICDOME

A francia hegedős fenomén, Didier Lockwood nevével indított új sorozatot a Dreyfus, a multikkal vetekedő francia

lemezcég. A Lockwood selection a parádés francia jazzkínálatból mutatja be Benoit Sourisse billentyűst, aki a hammondot és zongorát egyes számokon belül is váltogatja, és André Charlier dobost, aki úgy énekel hangszerén, mint DeJohnette. A tandemhez Jerry Bergonzi és Stéphane Guillaume szaxofonon csatlakozott, hogy (poszt-)modern mainstream témákat keltsenek életre. Olivier Ker Ourio, egy Thielemans nyomdokán elindult harmonikás a harmadik szólólista, ő inkább szvingesebb irányt ad a daloknak. Bergonzi jelenléte nagyban emeli a produkció értékét, de a két „főnök” lendületével, intelligens témáival a kortárs európai jazz igazi élvonalához csatlakozott. A lemez középső, magával ragadó balladája egyébként a Dolce Vita címet viseli: Bergonzi az ilyen című magyar film bemutatóján játszott először Magyarországon.

Z.K.

EMI
CLASSICS

Klasszikus

Brahms Violin Concerto
Mozart Sinfonia concertante

David Oistrakh
Igor Oistrakh
Orchestre National de la Radiodiffusion Française
Berliner Philharmoniker
Otto Klemperer

újdonságok!

CHARLIE HADEN
NOCTURNE

VERVE – UNIVERSAL

A kilencvenes évek végét, kétezresek elejét valószínűleg a kuba

banásának fogják hívni a jövő jazzlemezői, ahhoz hasonló módon, ahogy a brazil bossa nova robbanást a hatvanas évekre tesszük. Az afro-cuban és salsa ihletésű lemezek már erősen jelen vannak a jazz piacon, Haden viszont most megajándékozott minket, jazzhallgatókat a bolero mágiájával. A bolerót úgy képzeljük el, mint egy rendkívül finom harmóniailag sokrétű, halk éjszakai zenét. Nem is gondolnánk, hány nagyszerű észak-amerikai standard kezdte lánykorában boleróként. Haden lemezeire az elmúlt években ugyanaz a nyugalom jellemző, mint ami bőgőjátékának mindig is sajátja volt. Rubalcaba Haden pártfogásával került a nyugati jazz valhállájába, így nem meglepő, hogy Kuba nyugalomát együtt, Ignacio Berroa dobos társaságában (Joe Lovano, Pat Metheny és David Sanchez közreműködésével) tárják a világ elé.

J. G.

CALLE 54

CHRYSALIS – EMI

Nyugaton már legalább akkora kultuszfilm a Calle 54, mint a m e k k o r a

nálunk volt mondjuk a Latcho Drom vagy a Buena Vista Social Club. A magyar nézők is kíváncsiak lennének erre a mozira, amely négy kontinensen átutazva kutatja a „Latino” érzés lelkét és zenéjét. A dupla album tehát hasonló a már említett Buena Vista... kiadványokhoz, annyiban filmzene, amennyiben erre a zenére épült a film. A latin jazz krémje vonul fel az impresszumban, akiknek méltatásához csupán egy-egy jelzőre futja két elakadó lélegzetvételünk között, a lemez hallgatása közben: Paquito D’Rivera (szaxofon) nagyvonalú, Eliane Eliás (zongora) meztőláb is ellenállhatatlan, Michel Camilo (zongora) elképesztő, Gato Barbieri (szaxofon) kivételes, Tito Puente (timbales) fölényes, Chucho Valdés (zongora) briliáns. A kedvencem eme gyöngyök között is igazi csemege: a spanyol származású Chano Domínguez egy tradicionális flamenco-dallamot (Blas Córdoba – ének) kísér, mégpedig a gitár szólamát átveve, elképesztő zongorafutamokkal és fajsúlyos hard bop szólóval. Ha a fenti szűkített lista nevei közül netalán mindegyik antipatikus az olvasónak, ezért az egy számért érdemes beszerezni a lemezt.

hMK

BILL FRISELL
BLUES DREAM

NONESUCH – WARNER

A blues minden jazzmuzikus számára kötelező. Csakhogy ez nem az a blues... Sem a

köztudatban „élő” pub-rock, sem pedig a mainstream jazzben szokásos relax-műfaj. Frisell ugyanis túlnőtt a műfajjal behatárolt zenész-státuson: ő muzikus, akit már régóta nem tart fogva semmilyen iskola, aki már az álmok megvalósításánál tart. Új lemezét illetően a fogalom duplán érvényes: a tudathatáron kívül lebegő, és valami eszményire törekvő zene. A Blues Dream – más, rendhagyó blues-lemezekhez hasonlóan (M. Davis, W. Marsalis) – nem rutinból lejátszható hangszeres szóló, hanem különleges hangszerelése által egyedi; vagyis igazi Frisell.

M. L.

PAT MARTINO
LIVE AT YOSHI'S

BLUE NOTE – EMI

Martinóról először olvashatnak a Gramofonban. Az 56 éves mainstream gitáros Amerikában

ugyan nagy tekintélynek örvend, ám nálunk szinte ismeretlen. Ennek egyik oka, hogy csak '97-ben került a Blue Note-hoz, korábban főleg olyan cégeknél vett fel lemezeket (Evidence, Muse, Fantasy/OJC, Prestige), amelyeket kevéssé importáltak, a másik pedig az 1980-ban megoperált agyulmorja, amely pályáját is nagymértékben visszavette. De Martino jobb és virtuózabb, mint fiatal korában, ezt ezen a klubkoncerten is bebizonyította. Sokkal fiatalabb partnere, a hammondon fenomenális Joey DeFrancesco ugyan már-már több figyelmet kap, mint a főnök, de hallhatóan annak beleegyezésével. A dobos Billy Harttal a trió három sztenderden és öt Martino-szerzeményen söpör végig, a közönség teljes meglepedésére. Z. K.

CARIBBEAN JAZZ PROJECT
PARAÍSO

CONCORD PICANTE – KARSAY ÉS TSA.

Ez egy nagyon jó kis latin jazzlemez! A Caribbean Jazz Projectet talán nem

is kell bemutatni, tagjai között a műfaj olyan elkötelezettjei vannak, mint a marimbás-vibrafonos Dave Samuels, akit Csepregi Gyula és az In Line zenekar már Magyarországon is több alkalommal vendégül látott, sikeres koncertek keretében; Steve Khan gitáron és Dave Valentin fuvolán közreműködik – utóbbi talán a legjobb teljesítményt nyújtja az amúgy is rangos gárdából. Egy szám erejéig jelenik meg az albumon Ray Vega, ezúttal szárnykürtön játszik, illetve a vitathatatlan királyi szabványokkal rendelkező *conguero*, Poncho Sanchez. Felhívom a figyelmet a Caravan lemezen szereplő változatára: Juan Tizol remek groove-ja vezeti be Ellington standardját a latinjazz rajongói köztudatába is. A latin zene, bár legtöbbször nagyon összetett hangszerelésben csendül fel, az ütősök tobzódása még nem nyújt igazi latin hangulatot. Számtalan hasonló felvétel eredménye silány rutinnal tolmácsolt szólómotívumok, automatizmussá süllyedt pergetések és off-beatek sorjázása. Ezt a hibát feltűnő frissességével kerüli a Paraíso.

hMK

LARRY CORYELL
THE GUITARMASTER
(LIVE FROM BAHIA, FALLEN ANGEL, I'LL BE OVER YOU)

CTI – HeH '92

Creed Taylor producer saját

alapítású cége, a CTI a hetvenes évek óta népszerű lemezek egész sorát dobta piacra, egységes stílussal és igényes hangzással. A könnyed, West Coasta emlékeztető sound a Szabó Gábor-féle crossover és a nyolcvanas évek közepére jellemző popjazz közé sorolható. A gyűjteményes CD Coryell '93 és '96 között a cégnél készült albumait adja közre. Virtuozitása sok pluszt ad a Fallen Angelnek, de a legtöbb jazzes elem a Braziliában rögzített anyagban van, és nagyerejű szólólisták működnek közre a harmadik lemezen is (Grover Washington Jr., Chuck Loeb, stb). Coryell életművének ha nem is fontos, de nagyon is élvezetes darabjai kerültek ezzel végre a magyar közönségnek is elérhető közelségbe. Z. K.

A Grammy Records újdonságai

Horgas Eszter Crossover
CD GR-022

Horgas Eszter Arcai II.
CD GR-028

STEVE HACKETT WITH THE ROYAL PHILHARMONIC ORCHESTRA **A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM**

Csodálatos és eredeti darabok lírai szvitje, melyet **Steve Hackett**, a legendás Genesis egykori tagja, klasszikus gitárra és a Londoni Filharmónikus Zenekarra komponált. A mester romantikus előadásmódja felejthetetlen, mint mindig. A kompozíciók könnyen emészthetőek, melyet a zenekar különösen sugárzó játéka tesz teljessé. Aki Steve Hackett munkásságát, klasszikus gitárjátékát szereti, nem hagyhatja ki ezt a CD-t a gyűjteményéből, mely először 1997-ben az EMI Classics kiadásában jelent meg és hetekig vezette a klasszikus brit slágerlistát. A CD több mint 20 db MP3-at is tartalmaz Hackett más albumairól.

„A gitár, a trombita fanfárok, a melankólikus vonósok és a karakteres orgonajátékok tökéletes harmóniája.”
Classic FM Radio/London

WWW.STEVEHACKETT.COM
CD CAMCD22

A
MIDSUMMER
NIGHT'S DREAM
STEVE HACKETT
WITH THE ROYAL
PHILHARMONIC
ORCHESTRA

WWW.GRAMMY.COM

GRAMY RECORDS
1092 BUDAPEST, RÁDAY U. 40.

T: (06 1) 217 1121
F: (06 1) 218 0166
E: GRAMY@EUROWEB.HU

Komolyzene a Szigeten

Most, amikor ezeket a sorokat írom, még nem tudhatom, sikerként vagy fiaskóként értékelhetjük majd azt az egyhetes rendezvénysorozatot, amely bár önmagában nem túl érdekes, ám körülményei igencsak azzá teszik. A helyszín ugyanis Európa egyik legnagyobb szabású könnyűzenei fesztiválja, a Sziget 2001. A potenciális közönség a szervezők előzetes becslése szerint háromszázötvenezer ember: elméletileg tehát több embert lehet megszólítani Bach-hal és Mozarttal itt, mint az összes hazai klasszikus zenei fesztiválon együttvéve – egy évtized alatt. A kihívás nagy, a kérdés a régi: hogyan tegyük mindezt?

Tizennégy koncert, hét előadás, operafilm-vetítések és egyéb zenei események – bár a műsorterv első pillantásra impozánsnak tűnhet, a Sziget 2001 Komolyzenei Színpadának programja csak addig látszik tekintélyesnek, amíg kezünk ügyébe nem kerül egy műsorfüzet a teljes programmal. Hét nap alatt ötven helyszínen sok száz koncert – a Sziget méreteihez képest a Komolyzenei Színpad egészen biztosan csak egy csepp lesz a tengerben. Számomra, aki egyszerre tartozom a Sziget-generációhoz és a klasszikus zene rajongói közé, az első pillanattól kezdve nyilvánvaló volt: az élő hangversenyeken kívül másra is szükség lesz ahhoz, hogy felhívjuk a fiatal látogatók figyelmét az elmúlt évszázadok maradandó értékeit hordozó zenei örökségre. Kézenfekvő, hogy ha a lehetőségek szűkösek ahhoz, hogy élőben bemutassuk a komolyzenei repertoár óriási gazdagságát és sokszínűségét, akkor hívjuk segítségül a technikát! Az ötletet végül is a könnyűzenét is „szolgáltató” szórakozóhelyek egy kedvelt eszköze, a wurlitzer adta. Mivel lemezek százait a Szigetre cipelni, s ott rendszerben tartani, kezeini jóformán reménytelen feladatnak tűnt, segítségül hívtuk a számítógépet. A végeredmény: egy több mint 160 órányi válogatott zenei anyagból álló gyűjtemény – köztük Magyarországon gyakorlatilag hozzáférhetetlen, igazi kurióznak számító ritka felvételek is – tömörített formátumban feldolgozásra került, s

egy olyan kezelőfelületet kapott, amely többféle szempontból (szerző, cím, dátum, hangnem, stb.) is lehetővé tesz kereséseket, szűréseket is. A Sziget közönsége – amennyiben igénye lesz rá – Pierre de la Rue-től a nagy klasszikusokon keresztül a kortárs magyar komponistákig majdnem minden fontos zeneszerző műveiről benyomásokot szerezhet majd.

De miért is írunk erről egy internetes rovatban? Azért, mert a wurlitzer elkészítések alkalmazott elv és technika meggyőződés szerint nem sokban különbözik attól, ami néhány év múlva majd mindennapi valóság lesz az otthonainkban. A hagyományos hanghordozók helyét az internetes sávszélesítés folyamatos bővülésével és olcsóbbá válásával egyszer majd átveszi egy olyan hálózati alkalmazás, amely – előfizetéses, vagy pay-per-use alapon – elérhetővé teszi a teljes, ma CD-n forgalmazott repertoárt. Nem feltétlenül kell itt letölthetőségre gondolni – a szerzői jogok védelme miatt ez még biztosan elég sokáig komoly kockázatot jelent majd a lemezkiadók számára – sokkal inkább az online hallgatásra. A wurlitzer promóciós felhasználásának remélt sikere a Szigeten egy újabb lépés lehet afelé, hogy a jogtulajdonosok ne elsősorban veszélyforrást, hanem eszközt lássanak az új technológiákban. Örömmre szolgál, hogy elmondhatom: a legnagyobb elismerés és köszönet illeti a kiadók munkatársait, akik – rövidebb-hosszabb győzködés eredményeképpen valamennyien felismerték, hogy a wurlitzer nem csupán népművelői eszköz lehet, hanem egyúttal egy újabb lehetőség kiadványaik népszerűsítésére.

Zsoldos Dávid

Magyarországi Wilhelm Furtwängler Társaság

Egy internetes oldal kiválóságának sok mércéje lehet. Vannak statisztikák, amelyekről csak az hiszi, hogy manipulálhatatlanok, aki még nem látta, hogyan keletkeznek és tűnnek el órák alatt milliós nagyságrendű látogatottságok a magyar weben. Egy tematikus weboldal számára a legnagyobb kitüntetést a keresők és katalógusok előkelő helyezése adja. Az alább bemutatásra kerülő hazai oldal egy bizonyos kulcsszóra az első helyen áll a katalógusok katalógusa, a Yahoo értékelésében. A keresőbe gépelendő kulcsszó nem más, mint minden idők egyik legnagyobb karmesterének, Wilhelm Furtwängler-

Magyarországi Wilhelm Furtwängler Társaság

The society was founded in 1995 by eleven members of the great German artist, among them the director of the Budapest Philharmonic, the conductor of the orchestra of the Hungarian Radio and the president of the society in our country, when he was still a regular professor between the 1970s and World War II. Among its members are also the most famous Hungarian conductors, the members of the Furtwängler family and other members.

The society behind the Internet page is to create an up-to-date source of information for all interested parties and a sort of electronic library of the recordings, scores and documents. We believe a rapidly growing population is going to take part in network computing in the near future and we feel that the easiest and most attractive way to search people. Thus we have a multilingual site in several languages: Hungarian, English, French, Italian, Spanish, German, Japanese, Chinese, Russian, Polish, Czech, Slovak, Czechoslovak, and Slovenian. The site is available in several languages. It is a simple page, a simple system interface. It is a simple system interface. It is a simple system interface.

nek a vezetőkéne. Bár már jó ideje bön-gészetem az internetet, ez egytel több ok arra, hogy szégyenkezem: csak nemrég, s szinte véletlenül bukkantam rá erre az oldalra. Bár ez utóbbi nem is olyan véletlen: a Magyarországi Wilhelm Furtwängler Társaság (MWF) által gondozott honlap meglehetősen különösen helyen, egy pénzügyi információkat szolgáltató cég egyik alkönyvtárában (www.fortmax.hu/wish) kapott helyet. Bár az oldalt a készítőik saját bevallása szerint is lassan három éve frissítették utoljára, ez mindössze a híreknél okozhat gondot, márpedig az oldal legvonzóbb része nem ez, hanem a tiszteletreméltóan teljes és összeszedett Furtwängler-diszkográfia, amelynek CD-szekcióját – egy Artur Nikisch és Karl Muck-diszkográfiával egyetemben – az MWF egyik, azóta miniszterré kinevezett tagja jegyzi szerzőként. Az oldalon a diszkográfiák mellett cikkek (köztük egy igen tekintélyes Furtwängler-bibliográfia) és egy vendégkönyv található, valamint az 1995-ben alakult, egyesületi formában működő MWF alapszabálya, s a tagság – legalábbis a három évvel ezelőtti tagság – névsora. Ez utóbbi egyébként igencsak illusztris társaságot takar, rentebb már utaltam Rockenbauer Zoltánra, de például a kitűnő irodalomtudós, Szegedy-Maszák Mihály is a hazai Furtwängler-rajongók táborát gyarapítja.

ZS.D.

New York

Philharmonic Orchestra

Ha valamelyik hazai nagyzenekar vezetősége holnap úgy dönt, hogy együttesének mihamarabb saját, nívós weboldalra van szüksége, akkor melegen ajánlom, hogy a korábbi számokban már mintául ajánlott honlapok mellett tekintésük meg az USA egyik első számú zenekarának tartott New York Philharmonic Orchestra internetes otthonát is. (www.newyorkphilharmonic.com)

Az oldal nem különösebben szép, (1999-es copyrighttal nem is várható el tőle, hogy a legújabb flash-mutatványokból tartson bemutatót), a külső szolgáltatón keresztül megoldott e-bolton kívül

PHILHARMONIC

Maestro Kurt Masur's 2001-2002 Season
Celebrate the Masur Era at the New York Philharmonic! Click here to learn about the 2001-2002 season. To view Maestro Masur's biography, click here. Click here to subscribe to the 2001-2002 season!

Choose from 3 great ways to save — you'll enjoy savings up to 25%, ticket exchange privileges and more!

The New York Philharmonic Welcomes Lorin Maazel
The New York Philharmonic has selected Lorin Maazel to be the new Music Director beginning September 2002. Click here to read the press release. To view his biography, click here, or to learn more about Maestro Maazel, click here to Take Note!

nincs rajta semmi különös extra funkció sem - ellenben minden szükséges és hasznos információ megtalálható rajta, amire csak egy koncertlátogató kíváncsi lehet. Meglehetősen merkantilista szemléletre vall, hogy az első menüpontra kattintva máris a bérlet megvásárlására szólít fel az oldal, kicsit beljebb gazdagon listázva mindazokat az előnyöket, amelyeket a bérlettulajdonosok élveznek az alkalmi jegyvásárlókkal szemben - a felsorolás mindenestre ötletadó lehet a hazai zenekarok számára is. Koncertnaptárát viszont sehol nem találtam, s bár ezt az oldal ügyes koncertkeresője valószínűleg a legtöbb helyzetben pótolni képes, a „spórolást” nem tartom túl jó ötletnek: a keresés és a böngészés két merőben különböző tevékenység, s kár volt megosztani a látogatót ez utóbbi lehetőségtől.

A „Musicians/Staff” menüpont alatt a zenekar tagjainak felsorolása nemhogy teljes, hanem mindegyikük egy külön kis oldalt is kapott rövid életrajzzal, fényképpel. Csak azt furcsálltam, hogy az együttes jelenlegi vezetője Kurt Masur - akit 2002 szeptemberétől Lorin Maazel követ a zeneigazgatói székben - mellett az első vendégkarmester, Sir Colin Davis, és kivált a zenekar „Laureate Conductor”-ja Leonard Bernstein vajon miért nem érdemelt meg egy-egy linket? Pedig létezik néhány igazán kiváló Bernstein-honlap is.

Jazzrádió a neten

Valamirevaló jazzrajongó Londonban a Jazz FM-et hallgatja. Bár azonnal le kell szögezni, hogy kereskedelmi rádióról van szó, amelyet - bár „igazi” jazzisták alapítottak 1990-ben - menedzserek vezetnek, hogy kitermelje a túléléshez valót. Ez ebben a magyarországi városban láthatóan jövedelmező vállalkozás, hetente egymillió hallgatóval. Az ortodoxok tehát esetleg könnyűnek találhatják a zenei stílust, de híveket toborozni a műfajnak, bizony, pontosan így kell. (www.jazzfm.com) A rádió gazdag és mutatós website-ja szinkron hallgatást tesz lehetővé,

KEEP YOUR PERSONAL DETAILS PRIVATE

store
listen to jazz fm
jazz
gallery
night's out
jazz events
free jazz
small us
reviews
top 10
music
jazz

a főoldalon lévő menü emellett sok érdekességet kínál „csak” olvasni vágyóknak is, egy jazzmagazinnal folytatott együttműködésnek köszönhetően. Természetesen lehet CD-t, könyvet, videót, és „különlegességeket” (például az olcsó „This is Jazz” Sony CD-sorozatot) rendelni.

A hírlevélből akkor is tájékozódhat az ember, ha éppen nem látogatja meg a honlapot. A legértékesebb információ talán a Top ten, vagyis a rádió legismertebb saját műsorainak (és műsorvezetőinek) népszerűségi listája. Ezen nem csak új felvételek találhatóak, hiszen egyes műsorok kifejezetten háttérzeneként, vagy a jazz műfaját tágan fellogva rétegműsorként készülnek.

Információkban nagyon gazdag a Night Out nevű koncertkinálat London, Észak-Nyugat-Anglia (itt is fogható az adás) és New York területére. A klubokat helyszín szerint is lehet keresni, nem csak együttes alapján. A CD-kereső például azonnal két Pat Martino lemezt is kidobott (Impressions, All Sides Now), hiszen az adatbázis is kifejezetten részletes. Az illusztrációk is nagyon hangulatosak, hol egy régi táskarádió, hol egy színes (a Listen In Colour szlogennek megfelelő) kaméleon látható.

Z. K.

Hollósy

Zongoraterem

és Hangszerbolt

Bp., Teréz krt. 37.

Tel.: 312-7975

Nem könnyű manapság megfelelő hangszert találni.

Ebben próbál segíteni cégünk széles választékával.

Nálunk a legolcsóbbtól a legrágábbig, a 100 éves antik hangszerektől az új márkás hangszerekig megtalálhatja az Ön számára legmegfelelőbbet.

A Hollósy Hangszerboltban

- akusztikus és digitális zongorák
- szintetizátorok

- keyboardok
- hangtechnikai berendezések

széles választékát kínáljuk.

Hangszereink ára egy év garanciát tartalmaz.

A könnyebb vásárlást többfajta futamidejű és konstrukciójú,

igen kedvező részletfizetési lehetőségeink segítik.

A jó döntésben szakemberi tanácsokkal és udvarias kiszolgálással segítjük Önt.

NEMZETI ÉNEKKAR
BÉRLETI HANGVERSENYEK

Zeneakadémia Nagyterem 19.30
december 13., január 23.,
május 6., június 5.

Karigazgató: Antal Mátyás
2001/2002.

FRANCIA ORATÓRIUMOK

BERLIOZ: Krisztus gyermekkora

HONEGGER: Johanna a máglyán

DEBUSSY: Szaxofon-rapszódia

DEBUSSY: Szt. Sebestyén vértanúsága

SZTRAVINSZKIJ: Le Roi Des Étoiles

POULENC: Gloria

FAURÉ: Requiem

KÖZREMŰKÖDIK:

a Nemzeti Filharmonikus Zenekar,
a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és Gyermekkara,
a Pécsi Szimfonikus Zenekar,
a MÁV Szimfonikusok,
énekes szólisták,
Kútvolgyi Erzsébet

RENDEZŐ:

Kőváry Katalin

VEZÉNYEL:

Antal Mátyás, Kovács János,
Pál Tamás, Vashegyi György

As (re)marketing keretében a

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERUMA

KERESSE IFJÚSÁGI BÉRLETEINKET IS!

A műsor- és szereplőváltatás jogát fenntartjuk.
Bérletek ulthatok 2.800, 3.600, 4.300, 5.000 Ft-os
áron az ismerti jegyirodákban.

Klasszikusok kortársaknak

A Le Monde kritikája a Nemzeti Filharmonikus Zenekar colmari koncertjéről

KOCSIS ZOLTÁN BIZTONSÁGA ÉS MÉRTÉKTARTÁSA

MAGYAR NEMZETI
FILHARMONIKUS ZENEKAR

Km.: **Kelemen Barnabás** (hegedű),
karmester: **Kocsis Zoltán**
Beethoven, Bartók, Debussy,
Rachmaninov művei
Colmar, Saint Mathieu templom
XIII. Colmar-i Nemzetközi Zenei Fesztivál

Régóta kialakult szokás és hagyomány szerint a Colmar-i Nemzetközi Zenei Fesztivált minden évben a múlt egy-egy jeles előadóművésze emlékének szentelik. A fesztivál művészeti igazgatója, Vladimir Szpivakov választása ezúttal Szigeti József, illetve a nagy hegedűművész szülőhazájára, Magyarországra esett. A fesztivál középpontjába Bartók Béla életműve került: a július 4-étől 15-éig zajló huszonekét hangverseny szinte mindegyikén szerepelt Bartók-kompozíció. De nem feledkeztek meg Lisztról, Kodályról, sőt a magyar előadóművészekről sem. Az idei fesztiválra meghívást kapott Schiff András

és Ránki Dezső zongoraművész, Perényi Miklós, a világhírű csellista, Lendvai József hegedűművész, a Kodály és a Takács Vonósnégyes, valamint a Nemzeti Filharmonikus Zenekar – amelynek zeneigazgatója Kocsis Zoltán – és a Budapesti Fesztiválzenekar, Fischer Iván vezetésével.

A fesztivál látogatóinak hűvös, tartózkodó viselkedését ismerve a szervezők részéről igazi merészség volt a magyar repertoár összeállítása. Igaz, ilyen kitűnő előadóművészek meghívásával a kockázat minimálisra csökkenthető. Még az úgynevezett „egyéb kategóriának” is helyet hagytak a műsorokban: Berlioz Rákóczi-indulóját a fesztivál nyitóhangversenyén, az Orosz Állami Zenekar élén maga Szpivakov dirigálta, de a programban Brahms három Magyar tánc, illetve Beethoven István király-nyitánya – amelyet 1811-ben, Kotzebue drámájának pesti előadására komponált – is elhangzott.

Az István király-nyitányt a Nemzeti Filharmonikus Zenekar élén Kocsis Zoltán vezényelte, s előadásuk alkalmat adott

annak megállapítására, hogy az utókor által másodrendűnek tartott kompozíciókban is fel lehet fedezni ismeretlen szépségeket, ha az előadónak sikerül kipattintania az isteni szikrát. Rögtön az elején az is kiderült, hogy a magyar zenekar nagyszerű eszköz Kocsis kezében: színesen, vonzó stílusban, hibátlanul hajtotta végre vezetőjének változatos „parancsait”.

Az a biztonság, amellyel az elsősorban zongoristaként ismert Kocsis értelmezi Bartók három, eredetileg zongorára írt darabját (Burlisque, Scherzo és Fantázia) – úgy, hogy közben jócskán eltávolodik idiomatikus jellegüktől –, gazdag invencióról, valamint a stílus és a zenekari játéktechnika mély ismeretéről tanúskodik. Mindez pedig csak átmenet volt Bartók Hegedűversenyéhez, amely lehetőséget adott a mindössze huszonehárom éves, de máris jelentős nemzetközi eredményekkel, versenygyőzelmekkel büszkélkedő Kelemen Barnabásnak a franciaországi bemutatkozásra. Játéka érzékeny, elegánsan könnyed, tömör, de mégsem túlsúlyos.

Szólista, karmester és zenekar ideális összhangja is megvalósult.

A hangverseny második részében Kocsis ugyancsak elhagyta a járt utat, sőt a koncert kifejezetten kísérleti jelleggel öltött. Debussy két Képe (Gigue, Tavasz körkép) közé a magyar zongoraművész-karmester az Ibéria helyett Rachmaninov kompozícióját, A holtak szigetét illesztette be. Kocsis arra kérte a közönséget, hogy az egyes tételek között ne tapsoljanak, s ezzel azt az illúziót keltette, mintha egy szerves egységet alkotó, három tételes műről lenne szó. A Debussy által elképzelt, két pasztell-színű redőny, két pókhálószzerű hangépitmény közé – az átszűrődő ünnepi csillogás és napsütés helyett – így került be a sötét temetői kép, mely szép és telített hangszínnel szólalt meg. Mintha Utrillo helyett egy Goya-képet akasztanánk a falra két Monet-festmény közé. Ezek után már nem is értem, mi vonzza napjaink karmestereit oly gyakran a rutin és nem az újító keresés felé.

Gérard Condé

(Le Monde, 2001. július 8.)

JAZZ

ÚJDONSÁGOK

az

Enja,

az

e.s.c.

és a

Piranha

kiadóktól

Magyarországon
forgalmazza

Varga István

(ist.varga@matavnet.hu)

Újraélheti a zenét!

Üzletünkben
a gregoriántól
a kortárs zenéig
hanglemezen
mindent megtalál
– ha mégsem,
kivánságát
előjegyezzük,
számon tartjuk.

CONCERTO
1074 Budapest, Dob u. 33.
E-mail: Concerto.kft@matavnet.hu

— ● —

Telefon/fax: 268-9631

HANGLEMEZBOLT

Egyéb
szolgáltatásainkról
és CD-kínálatunkról
kérjen további
felvilágosítást!

CD Centrum

Klasszikus Zene

Jazz

Népzene

World Music

Gyerekenek

A Déli Pultól
egy percre
a CD Centrumban

XII. Magyar Jakobinusok tere 4.
Tel.: 355-38-08

Nyitva:
H-P: 12-19
Szo: 10-13

Rendelés
postai utánvétellel is

Zempléni Szabolcs

a Zeneakadémia hátré szakszolgálatja

G.: Így is történt, de két év után mégis visszakanyarodott az eredetileg elképzelt kiindulási ponthoz, vagyis a kúrthöz. A hangszer gazdag repertoárja, vagy az édesapa – Zempléni Tamás, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar szólókürtöse – hatása a magyarázatot?

Z. Sz.: Leginkább talán az, hogy a trombitásokból „túltermelés” volt. Magában a zenei szakközépiskolában is sok kiemelkedő képességű trombitás növendék tanult, s én úgy éreztem, azon a hangszeren kevesebb esélyem lenne a kiugrásra. Ráadásul, amíg egy zenekarban kúrtból négy kell, trombitából csak kettő, esetleg három.

G.: És a fafúvók? Édesanyja, Csánky Emília az Operaház zenekarának első oboistája!

Z. Sz.: Engem is érdekelt az oboa, de a nővérem akkor már egy ideje klarinétozott, ami bizony elrettentett. Ennek bizonyára része lehetett abban, hogy rézfúvós hangszert választottam, de azért megjegyzem, a fafúvós hangszereket éppúgy kedvelem.

G.: Tekintélyes zenész családba született, hiszen nagypapája a legendás magyar zongorista nemzedék doyenje, Zempléni Kornél. Mit jelent az ön számára ez a tradíció?

Z. Sz.: Nagyon sokat. A kívülállók ebből persze leginkább csak azt gondolják, mekkora előny. Bár ez részben igaz, hiszen annyi muzsika vett körül, annyi hangszert hallhattam testközelből, amihez mások csak akkor juthatnak, ha mindennap koncertre járnak, de ami előny, az egyúttal hátrány is – és ezt sokan nem akarják megérteni –, hogy tudniillik a Zempléni név kötelez. Ha nem mutatok fel kiemelkedő eredményeket, nyomban azzal jönnek: csak azért van itt, mert Zempléni. Ezért kezdtem el versenyekre is járni, hogy bizonyítsak.

G.: Szilágyi Pálmánál, a Weiner Leó Szakközépiskola, illetve a Tóth Aladár zeneiskola tanáránál kezdett, de az Akadémián 1999 ősze óta Tarjáni Ferenc növendéke. És most lett harmadéves...

Z. Sz.: Még legelső tanárom mondogatta, akinél öt évet töltöttem, hogy nem az a fontos, mennyi ideig jár az ember egy tanárhoz, lényegesebb, hogy minél több tanárt keressen meg, mert akkor sokan láthatják el instrukciókkal. Amit ugyanis az egyik nem tud megfelelően elmagyarázni, arra egy másik bizonyára képes. A bölcs mondást megfogadtam, hiszen túl azon, hogy édesapám is igyekezett segíteni, már eddig is számos neves művész kurzusán vettem részt.

G.: Számít-e, hogy a tanár nő-e, vagy férfi?

Z. Sz.: Talán. Az én tanárnőm mindig azt mondta, hogy a kúrtnak lelke van. Próbáljak meg lazán, természetesen játszani. A trombitaoktatás például sokkal kötöttebb szabályok és metódusok alapján folyik. Amikor átváltottam kúrtra, sok mindent újra kellett tanulnom...

G.: Most már jó ideje Tarjáni-növendék. Tőle mit sikerült ellesnie?

Z. Sz.: Ő tette fel az i-re a pontot. Biztonságot adott, önbizalmat. Sokszor nem is mondott mást, csak annyit: „akkor most játszd el még egyszer. És

Gramofon: Vágjunk a közepébe. Hogyan lett kúrtnak, mi volt, ami leginkább megragadta ebben a hangszerben?

Z. Sz.: Kiskoromban leginkább a kinézete, bonyolult csőrendszere. E tekintetben a fúvósok közül egyedül a tuba hasonlít hozzá. Később persze főként jellegzetes hangja fogott meg, hiszen sokat hallottam édesapámat gyakorolni. Nem véletlen, hogy magam is ezen a hangszeren akartam tanulni, de akkor még lebeszéltek, mondván, kicsi a tudóm, a kúrthoz pedig sok levegő kell. Ezért javasolták, hogy kezdjem inkább a trombitával.

a mi zenekarunk

és a mi közönségünk

együtt zenélünk
BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR

www.budapestfesztivalzenekar.hu

játszd szépen." Én pedig legtöbbször ráéreztem, mire gondolhatott. Mert valóban sokszor már csupán a „rhangoltság” hiányzik. Amikor már korántsem a tökéletes technikára kell összpontosítani, inkább a még művészből előadasmódra.

G.: Repertoárja?

Z. Sz.: Vannak benne zenekari és szólódarabok egyaránt. A hangszer mostani formája a 20. század elején született, Mozart idejében még főként natúr-kürtön fújtak, igaz, volt barokk kürt is. Ez utóbbin sok mindent el lehetett játszani, mégsem tudtak rá olyan bonyolult dolgokat komponálni, mint egy hegedűre, vagy csellóra. Azon egyszerű oknál fogva, hogy nem volt akkora a hangterjedelme. Mozart kedvelte, négy kürtversenyt is köszönhetünk neki. Mondják is, nem igazi kürtös, aki nem tartja állandó repertoárján ezeket a versenyműveket. De bekerült műsoromba például Schumann Adagio és Allegroja is, ami az egyik legnehezebb kürtre írott darab. Igaz, eddig még nem sokszor játszottam.

G.: Miben rejlik ennek a műnek a különleges nehézsége?

Z. Sz.: Schumann jól ismerte a vadászkürtöt. Alaposan utánanézett, mi az a hangterjedelem, ami a hangszeren eljátszható, mik azok az ugrások, vagy kötés-intervallumok, amelyek a kürtön még megoldhatók. Amikor elkészült a darab, nem is merték eljátszani. Schumann nyomban át is írta csellóra. Azon is mutatták be.

G.: Most húsz esztendő, már 14 évesen versenyzett: megnyerte az országos kürtversenyt. Azóta folyamatosan jelen van a nagyobb nemzetközi megmérettetéseken is...

Z. Sz.: Engem kifejezetten feldobnak a versenyek, doppingol minden megmérettetés. '97-ben és 2000 nyarán is első lettem a békési nemzetközi kürtversenyen, de hasonlóan jól sikerült 98-ban a „Concertino Prága” verseny, majd 2000-ben a hangszer egyik legrangosabb európai találkozóján, a Markneukircheni nemzetközi kürtversenyen is győztem.

G.: Markneukirchenben például mivel vívta ki a zsűri elismerését?

Z. Sz.: Richard Strauss első kürtversenyét kellett megszólaltatnom. De iga-

zából az ezt megelőző fordulók megerőltetőbbek voltak. A másodikban például közel negyvenöt percet pihenés nélkül végig kellett játszani.

G.: Ha igaz, immáron törzsvendég a kürt-világtalálkozókon is...

Z. Sz.: Tavaly Kínában, idén Amerikában voltam ezen a „workshop”-on, ahol a nemzetközi kürtszövetség szervezésében a világ legismertebb kürtösei vannak jelen. Koncertek, kurzusok, kötetlen zenélés teszi felejtethetlenné a találkozókat. Ami legközelebbi versenyterveimet illeti: ősszel indulok egy brünni megmérettetésen, decemberben pedig Itáliába készülök. Álmodom pedig, hogy 2003-ban részt vehessek a legrangosabbnak számító müncheni ARD kürtversenyen.

G.: A fúvós hangszereket talán kevesebben ismerik. Elárulná, mi számít a kürt Stradivarijának?

Z. Sz.: Minden művész másra esküszik. Akinek kicsit vastagabb a szája, annak egy nagyobb testű hangszer az ideális, amelyben több levegő fér meg. Én a Zeneakadémia hangszerén, egy német gyártmányú Alexander-modellen játszom.

G.: Lemezzel ugyan még nem büszkélkedhet, de a Magyar Rádió és a Magyar Televízió már több felvételt készített önrel. Sikerét bizonyítja, hogy májusban elnyerte az Akadémia által kiadott Liszt Ferenc ösztöndíjat.

Z. Sz.: Ha jól tudom, utoljára évtizedekkel ezelőtt Vásáry Tamás kapta meg, és csak idén élesztették fel ezt a nemes hagyományt, miután sikerült szponzorokat találni.

G.: Nemcsak idehaza ad szólóhangversenyeket, hanem Németországban, Csehországban, Ausztriában, Máltán, vagy épp az USA-ban. Hogy fér az idejébe, hogy tavaly óta rendszeresen kíségeti első kürtön a Budapesti Fesztiválzenekart is?

Z. Sz.: Egy fúvós nem tud megélni a szólókoncertekből. A fúvósoknak nincs nagy piacuk. Bár nem óhajtom magam behajszolni az állandó zenekari munkába, jövőből feltehetően nem tudom kiiktatni. A Fesztiválzenekarban pedig egyelőre kifejezetten jól érzem magam.

Lindner András

matáv
szimfonikus
zenekar

hangversenynaptár

2001

Szept. 27. Zeneakadémia, 19.30 „A” bérlet

Csajkovszkij: 1812 nyitány • Rokokó variációk • Notturmo • 4. szimfónia
Szólista: Mario Brunello • Vezényel: Ligeti András

Szept. 28. MTA díszterem, 19.30 MTA Kamarabérlet

Csajkovszkij: 1812 nyitány • Rokokó variációk • Notturmo • 4. szimfónia
Szólista: Mario Brunello • Vezényel: Ligeti András

Okt. 11. Zeneakadémia, 19.30 „B” bérlet

Beethoven: Fidelio-nyitány • Ah, perfido - koncertária • 2. szimfónia
Szólista: Boross Csilla • Vezényel: Ligeti András

Okt. 12. MTA díszterem, 18.00 MTA Koraesti bérlet

Beethoven: Fidelio-nyitány • Ah, perfido - koncertária • 2. szimfónia
Szólista: Boross Csilla • Vezényel: Ligeti András

Okt. 16. Zeneakadémia, 19.30 bérleten kívüli hangverseny

VARGA TIBOR FESZTIVÁL
Elgar: Pomp & Circumstances N° 1 • Bruch: Hegedűverseny
Csajkovszkij: 6. szimfónia
Szólista: Vadim Repin • Vezényel: Gilbert Varga

Okt. 19. Matáv Zeneház, 16.00 Ifjúsági bérlet I. (kicsiknek)

HANGSZEREK VILÁGA

Okt. 20. Matáv Zeneház, 11.00 Ifjúsági bérlet II. (nagyoknak)

A 16. ÉS 17. SZÁZAD

Okt. 25. Zeneakadémia, 19.30 „A” bérlet

Mendelssohn: Hebrida-nyitány • Bruch: Skót fantázia
Mendelssohn: 3. „Skót” szimfónia
Szólista: ifj. Szalai Antal • Vezényel: Martin Pickard

Nov. 2. Zeneakadémia, 19.30 „C” bérlet

Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia • Rossini: Stabat Mater
Közreműködik: Frankó Tünde, Verebics Ibolya, Massányi Viktor, + vm.,
valamint a MR Énekkara • Vezényel: Ligeti András

Nov. 9. Matáv Zeneház, 16.00 Ifjúsági bérlet I. (kicsiknek)

ZENÉS ÁLLATKERT

Nov. 10. Matáv Zeneház, 11.00 Ifjúsági bérlet II. (nagyoknak)

A 18. SZÁZAD

Nov. 15. Zeneakadémia, 19.30 „B” bérlet

Janaček: Ravas: rókácska - nyitány
Sibelius: Hegedűverseny • 4. szimfónia
Szólista: Oláh Vilmos • Vezényel: Tómass Öllila

Nov. 23. MTA Díszterem, 19.30 MTA Kamarabérlet

Bach: 1. szvit • Mozart: Fagottverseny • Haydn: „Miracle” szimfónia N° 86
Szólista: Olajos György • Vezényel: Ligeti András

Nov. 28. MTA Díszterem, 18.00 MTA Koraesti bérlet

Berlioz: Lear király-nyitány • Bizet: C-dúr szimfónia • Debussy: Egy faun delütnája • Vezényel: François-Xavier Roth

Nov. 29. Zeneakadémia, 19.30 „A” bérlet

Berlioz: Lear király-nyitány • Bizet: C-dúr szimfónia • Saint-Saëns:
3. szimfónia • Szólista: Erwan Le Prado • Vezényel: François-Xavier Roth

Dec. 7. Zeneakadémia, 19.30 „C” bérlet

Dvořák: Scherzo Capriccioso Op. 66 • Csellóverseny, • 7. szimfónia
Szólista: Mark Coppey • Vezényel: Uriel Segal

Dec. 14. MTA Díszterem, 19.30 MTA Kamarabérlet

Bach: 2. szvit • Mozart: Oboaverseny • Haydn: c-moll szimfónia
Szólista: Dienes Gábor • Vezényel: Ligeti András

Dec. 20. Zeneakadémia, 19.30 „B” bérlet

Verdi: Quattro Pezzi Sacri • Puccini: Messa di Gloria
Közreműködik: Fekete Attila, Massányi Viktor, valamint a MR Énekkara
Vezényel: Ligeti András és Strausz Kálmán

Jegyek elővételben a Matáv Szimfonikus Zenekar Jegyirodájában (1065 Budapest, Nagymező u. 19. Tel.: 302-3841, 428-0791, 428-0793 Fax: 302-3842 • E-mail: ticket@matavnet.hu • Honlap: www.ticket.matavnet.hu), valamint a Zeneakadémia, a Filharmonia Budapesti Kft. és a Pesti Vigadó jegypénztáraitól kaphatók.

Kovács László

TIZENNYOLCADIK ÉVE
A MISKOLCI
SZIMFONIKUSOK ÉLÉN

Kovács László 1984 óta, megszakítás nélkül irányítja a Miskolci Szimfonikus Zenekar szakmai munkáját. Tizennyolcadik hangversenyévadát kezdi tehát az észak-magyarországi régió külföldön is elismert zenekarával. A harsonaművészi diplomával is rendelkező, zongoristaként rendszeresen fellépő, sokoldalú dirigens úgy látja, Miskolcon az anyagi nehézségek ellenére is jó légkörben dolgoznak a zenészek, kiegyensúlyozott szakmai munka folyik, s ezt az együttes hűségének köszönhetően pozitív visszajelzése is igazolják.

„Mindig érdeklődéssel figyeljük, hogy más zenekaroknál hogyan váltogatják egymást az igazgatók, művészeti vezetők” – kezdi a beszélgetést Kovács László. „Miskolcra ez egyáltalán nem jellemző, hiszen Sir László igazgató pontosan húsz éve, 1981 óta, én pedig 1984-től dolgozom az együttesnél. Tapasztalataim szerint egy-egy új vezető érkezése néhány hónapra valóban felkavarhatja az állóvizet: ilyenkor a zenekarok nagyobb sebességre kapcsolnak, de aztán valahogy minden marad a régiben. Miskolcon viszont szerintem jó ez az állandóság, mert egyrészt nem zárja ki a folyamatos megújulást, a szakmai fejlődést, másrészt viszont azt mutatja, hogy a zenekar jó légkörben dolgozik. Nálunk is van szakszervezet, üzemi tanács, de – néhány más zenekarral ellentétben – itt fel sem merül, hogy szembehelyezkednének a vezetési álláspontjával.” A Miskolci Szimfonikusok egyetlen igazi problémája a megfelelő anyagi források hiánya. A városi önkormányzattól, illetve a központi költségvetésből kapott támogatás – kiegészülve minimális mértékű pályázati és szponzorpénzzel – korántsem elegendő a szükséges fejlesztésekhez, illetve ahhoz, hogy a zenekar tagjainak fizetése versenyképes legyen. „Ma egy zeneiskolai vagy általános iskolai tanár is jobban keres, mint egy zenekari muzsik, s ez elszomorító” – mondja Kovács László. „Egy kezdő zenészt 40 ezer forintos fizetéssel veszelük fel, s a tagság felének ma sem haladja meg a bére a havi 55 ezer forintot, így pedig nagyon nehéz minőséget követelni. Ennek ellenére sokat és következetesen dolgozunk, s törzsközönségünk szeretete, pozitív visszajelzése mutatják, hogy nem járunk rossz úton.” A százötvenezres városban mintegy ezerötven ember

érdeklődik intenzíven a zenekar iránt. Három bérleti sorozatuk mindig telt ház előtt zajlik, sőt a jobb helyekre csak „örökölni” lehet egy-egy bérletet. A zenekar iránt külföldről is van érdeklődés: Berlinben például tizenhat éve minden nyáron szabadtéri koncertet adnak, alkalmanként kétezer ember előtt. Rendszeresen készítenek lemezfelvételeket is: Veress Sándor műveiből három CD-jük jelent meg Svájcban, a közelmúltban pedig a Hungarotonnál rögzítették Hubay Jenő négy hegedűversenyét, Szabadi Vilmos szólójával. Kovács László a Miskolci Szimfonikusok művészeti vezetése mellett sok más felkérésnek is eleget tesz, bár – mint kérdésünkre elmondta – munkájának mintegy 60 százaléka Miskolcra kóti. Gyakran dolgozik együtt a Rádiózenekarral, külföldre is sok meghívást kap és zenekari gyakorlatot tanít a Zeneakadémia fűvós hallgatóinak. A sokoldalú dirigens nemcsak karmesteri, de harsonaművészi diplomával is rendelkezik, s emellett kitűnően zongorázik, mint ezt a többi között Gershwin Kék rapszódijának szólistaként is bizonyította. Mostanában Marton Éva dalestjeinek zongorakísérőjeként is járja a világot: augusztusban Spanyolországban koncerteztek, ősszel pedig Tajvanra utaznak. **ReA**

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR PROGRAMJA A 2001/2002-ES ÉVADRA

PROGRAM	DATUM	HELY
2001. november 26.	Miskolci Nemzeti Színház	2002. február 18.
BEETHOVEN: István király-nyitány, op.117.	Miskolci Nemzeti Színház	PETROVIC: IV. Kantáta
BRUCH: g-moll hegedűverseny, No.1. op. 26.	Miskolci Nemzeti Színház	MOZART: A-dúr zongoraverseny Kv.488.
SCHUMANN: IV. d-moll szimfónia, op.120.	Miskolci Nemzeti Színház	RESPIGHI: Római ünnepek
Vezényel: Mika Eichenholz	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Kovács László
Hegedű: Ágoston András	Miskolci Nemzeti Színház	Zongora: Tóth Marianna
2002. február 11.	Miskolci Nemzeti Színház	2002. április 29.
WEBER: Oberon-nyitány	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
SAINT-SAËNS: Csellóverseny	Miskolci Nemzeti Színház	BEETHOVEN:
SCHUMANN: II. C-dúr szimfónia op.61.	Miskolci Nemzeti Színház	III. c-moll zongoraverseny op.37.
Vezényel: Kovács László	Miskolci Nemzeti Színház	WAGNER: Siegfried idill
Cselló: Fenyő László	Miskolci Nemzeti Színház	R. STRAUSS: Till Eulenspiegel
2002. március 04.	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Lukács Ervin
Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház	Zongora: Krausz Adrienne
MOZART: Varázsfuvola-nyitány	Miskolci Nemzeti Színház	2001. október 07.
SCHUBERT-LISZT: Wanderer fantázia	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
SCHUMANN: III. Esz-dúr	Miskolci Nemzeti Színház	FISCHER: Az Alpoktól délre
„Rajnai” szimfónia op.97.	Miskolci Nemzeti Színház	GERSHWIN: Egy amerikai Párizsban
Vezényel: Kovács László	Miskolci Nemzeti Színház	CARL ORFF: Carmina Burana
Zongora: Jandó Jenő	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Kovács László
2002. március 18.	Miskolci Nemzeti Színház	Ének: Bazsínka Zsuzsa
Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház	Marosvári Péter
BEETHOVEN:	Miskolci Nemzeti Színház	Káldi Kiss András
Hegedűverseny D-dúr, op.61.	Miskolci Nemzeti Színház	Nemzeti Énekkar
SCHUMANN:	Miskolci Nemzeti Színház	2001. október 22.
I. B-dúr „Tavaszi” szimfónia, op.38.	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
Vezényel: Kovács János	Miskolci Nemzeti Színház	Ránki Dezső zongoraestje
Hegedű: Szabadi Vilmos	Miskolci Nemzeti Színház	BEETHOVEN és SCHUMANN szonáták
2001. október 29.	Miskolci Nemzeti Színház	2001. november 05.
Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
MOZART: Vesperae solennes de confessore K.339.	Miskolci Nemzeti Színház	BEETHOVEN: III. Leonóra nyitány, op.72.
MOZART: Exultate jubilate K.165	Miskolci Nemzeti Színház	MOZART: A-dúr klarinétverseny, K. 622.
HAYDN: Missa in Tempore Belli	Miskolci Nemzeti Színház	DVOŘÁK: VIII. D-dúr szimfónia, op. 88.
„Paukenmesse”	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Ménesi Gergely
Vezényel: Joachim Schüller	Miskolci Nemzeti Színház	Klarinét: Julius Klein
Közreműködik: Aschaffenburg-i kórus	Miskolci Nemzeti Színház	2001. december 10.
2001. november 12.	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
BERLIOZ: Harold Itáliában	Miskolci Nemzeti Színház	SCHUBERT: Rosamunda nyitány
RAVEL: La Valse	Miskolci Nemzeti Színház	R. STRAUSS: Zenekari dalok
DEBUSSY: A tenger	Miskolci Nemzeti Színház	CSAJKOVSKIJ: VI. h-moll szimfónia
VEZÉNYEL: Philippe de Chalendar	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Mészáros János
Szólo: Nicola Böne-brácsa	Miskolci Nemzeti Színház	Ének: Mészáros Barbara
2001. december 03.	Miskolci Nemzeti Színház	2002. február 04.
Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
BEETHOVEN: Egmont nyitány, op.84.	Miskolci Nemzeti Színház	CSAJKOVSKIJ: Rokokó variációk
BEETHOVEN:	Miskolci Nemzeti Színház	PAGANINI: h-moll szvit
II. D-dúr szimfónia, op.36.	Miskolci Nemzeti Színház	BRAHMS: Kettősverseny, a-moll op.102.
CSAJKOVSKIJ:	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Kovács László
IV. f-moll szimfónia, op.36.	Miskolci Nemzeti Színház	Hegedű: Jávorka Sándor
vezényel: Akira Naito	Miskolci Nemzeti Színház	Cselló: Jávorka Ádám
	Miskolci Nemzeti Színház	2002. március 25.
	Miskolci Nemzeti Színház	Miskolci Nemzeti Színház
	Miskolci Nemzeti Színház	HAYDN:
	Miskolci Nemzeti Színház	„Gyász” szimfónia, e-moll, No. 44.
	Miskolci Nemzeti Színház	LENDVAY KAMILLÓ: Zongoraverseny
	Miskolci Nemzeti Színház	C. FRANK: d-moll szimfónia
	Miskolci Nemzeti Színház	Vezényel: Medveczky Ádám
	Miskolci Nemzeti Színház	Zongora: Baranyay László

FORRÁS KONCERTEK

HANGVERSENYEK

A ZENEAKADÉMIA NAGYTERMÉBEN
ÉS A GÖDÖLLŐI KIRÁLYI KASTÉLY
DÍSZTERMÉBEN

SZILVESZTERI KONCERT

2001. december 31., este 11 óra, Zeneakadémia Nagyterem

AMADINDA ÜTŐEGYÜTTES

vendégek: *Vigh Andrea* (hárfa) és *Presser Gábor*

A MAGYAR VILLAMOS MŰVEK RT. ÉS A FORRÁS ZENEI KLUB BEMUTATJA:

AZ ÚJÉVI KONCERT

2002. január 1., este fél 8 óra, Zeneakadémia Nagyterem

Vásáry Tamás, Rácz Zoltán,
az *Amadinda Ütőegyüttes*

és a *Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara*

III. GÖDÖLLŐI NEMZETKÖZI HÁRFAFESZTIVÁL

A GÖDÖLLŐI KIRÁLYI KASTÉLY DÍSZTERMÉBEN • 2001. október 9–14.

október 9., kedd, 19.00 óra *Vigh Andrea* estje
október 10., szerda, 19.00 óra *Aine Ni Dhubhghail, Paul Dooley* (Írország)
október 11., csütörtök, 19.00 óra *Szilvássy Júlia* estje
október 12., péntek, 19.00 óra *Ion Ivan Roncea* (Románia) szólóestje
október 13., szombat, 19.00 óra *Marielle Nordmann* (Franciaország) szólóestje
október 14. vasárnap 10.00 óra *Fiatalok hangversenye* – a belépés díjtalan
október 14., vasárnap, 19.00 óra *Gálahangverseny*

Marielle Nordmann, Vigh Andrea,
Ion Ivan Roncea és a *Budapesti Vonósok*

Vivaldi, Boieldieu, Händel és Albrechtsberger versenyművei

A fesztivál művészeti vezetője: *Vigh Andrea* hárfaművész

A Forrás estek hangversenysorozat főszponzora a

Magyar Villamos Művek Rt.

NÉPSZABADSÁG
Magyarország legkedveltebb napilapja

GlaxoSmithKline

DJABE

ÚJ ALBUM ÉS SZUPERKONCERT

Sztárvendég
a The Brand New
Heavies-ből,
a Marillion-ból
és Steve Hackett
zenekaraiból
ismert **BEN CASTLE**
– szaxofon, fuvola

CD • MC
www.djabe.hu

DJABE

UPDATE

szeptember 14. 20 óra

PESTI VIGADÓ

A jegyek árát teljes mértékben beszámítjuk a helyszínen vásárolt Djabe CD-k árába!

GRAMMY
RECORDS

SZÍNHÁZ ZENE TALK SHOW

BUDA Stage (IBS)
1021 Budapest,
Tárogató út 2-4.

Telefon: 391-2500

Színház, talk show, zene!

Művészeti vezető: Vámos Miklós

S Z E P T E M B E R

5. szerda	19.00	KERTI PARTY: főz: Verebes István , zenél: Weszely Ernő
6. csütörtök	19.00	KERTI PARTY: főz: a Cotton Club Singers , zenél: Weszely Ernő
7. péntek	19.00	KERTI PARTY: főz: a Rocky Horror Show stábja , zenél: Weszely Ernő
8. szombat	19.00	KERTI PARTY: főz: Vámos Miklós , zenél: Herrer Pál
9. vasárnap	19.00	KERTI PARTY: főz: Tabányi Mihály , zenél: Herrer Pál
15. szombat	19.30	SZÍNHÁZ: „ G.Ö.R.CS. 2000 ”
16. vasárnap	19.30	SZÍNHÁZ: „ S.Ö.R. ” Shakespeare Összes Rövidítve
22. szombat	19.30	SZÍNHÁZ: „ BERLIOZ, BERLIOZ! ”. Előadják az IB-ZEN Formáció tagjai
23. vasárnap	19.30	SZÍNHÁZ: „ ÉS ROMEO ÉS JULIA... ”
27. csütörtök	19.30	SZÍNHÁZ: Compaq Este: „G.Ö.R.CS.2000”
28. péntek	19.30	KONCERT: Gyermek Táncdalfesztivál
29. szombat	11.00
19.30	BONBON MATINÉ: Magyar néptáncok. (KUKA bérl. 1. ea.)
SZÍNHÁZ: „ S.Ö.R. ” Shakespeare Összes Rövidítve
30. vasárnap	19.30	SZÍNHÁZ: „ Évadnyitó Gála ”.
Földessy Margit stúdiós növendékeinek előadása

A MŰSORVÁLTOZTATÁS JOGÁT FENNTARTIUK!

Az előadásokról bővebben a túldoldalon. Jegyigénylés a helyszínen a **pénztárban** (tel.: 391-2525), **Gáspár Évánál** (tel.: 391-2526), és a Thália Színház Szervezésén **Eke Évánál** (tel.: 312-2859).

A jegypénztár nyitva: hétfőtől-péntekig de.: 10.00–12.00 óráig, du.: 13.00–18.00 óráig, előadások napján: 20.00 óráig, hétfőgén és ünnepnap: nyitás az előadások előtt 1 órával.

HANGFELVÉTEL-ESZTÉTIKAI KALANDOZÁSOK

Amikor a 19. század '70-es éveiben létrejött a hangrögzítés, senki sem sejtette, hogy ezzel a hangkultúra történetében hasadás jött létre. Az élő hang mellett megjelent annak „gépi” mása, s bár a feltaláló Edison eredeti célkitűzése csupán egy – mai szóval élve – diktafon megalkotása volt, a tölcésérből (és telefonkagylókból) mégis egyre gyakrabban szólt meg a zene.

Amikor még a hangfelvétel-esztétika ismeretlen volt, a hallgatók nem sokat foglalkoztak a hangzási kérdésekkel, boldogok voltak, ha egyáltalán felismerték a recsegő hangszereket. Tudjuk, hogy a minta kezdetben – és még csaknem egy fél évszázadig – mégis az élő, hangversenytermi hangzás volt.

ünnepek; ha akarjuk, ha nem, a gépzene mindenütt nyakunkba zúdul úgy, hogy olykor már észre sem vesszük. Megszólt a karmester is, akinek a hangfelvétel ügye nagyon sokat köszönhet: Leopold Stokowski a *Fantasia* c. film elkészültét követően leírja, hogy ő a hangfelvételen a keveréssel olyan szerzői utasításokat is meg tudott

ség mindent másképp hall, mint élő. Nála már szó sem volt a hangversenytermi hangzás utánzásáról: a hangszert körülvevő mikrofonok jeleivel a végső keverésnél úgy játszadozott, mint egy operatőr a kamerával, amikor egy nagy totál után egyszerre csak a művész kezét mutatja. A hangfelvétel eme csodálatos forrongását egy jelentős – ma már bátran kimondhatjuk –, téziséit tekintve örökérvényű szellemi áramlat tartotta össze: a *hifi mozgalma*. Legjobb magyar fordításában a „természethű hangátvitel” eszméje. Vajon nincs itt ellentmondás: éppen akkor valósítjuk meg a hangzás természetességét, amikor az esztétika oldaláról lemondani készülünk a természet utánzásáról? Nincsen, mert valójában a hifi teremtette meg a művészi újjáteremtés hangtechnikai feltételeit, nyomában csökkentek a torzítások, alacsonyabb lett a zajszint, megjelent a hangszerek csillogása. Lehet, hogy mindezt a stúdiótechnika rohamos fejlődése a hifi nélkül is megtette volna, ám itt következik a hifi-mozgalom másik nagy eredménye: felhívta a figyelmet a hangzás szépségére. A korábbi igénytelenséget felváltotta az a hallgatói törekvés, amely minél inkább azonosulni kívánt a hangmérnökök által megteremtett hangzásvilággal.

Fotók: promóció

A TERMÉSZET GRAMOFONLEMEZEN?

A hangfelvételnek is a „természet utánzását” szánták, mint ahogyan – Apollinaire gondolatát idézve – a fényképészek is „a természet másolatait gyártották”. Amikor a '10-es években Nikisch Arthur elkészítette az első teljes szimfónia-lemezt, később maga is a felvétel természetességét dicsérte. E célkitűzés megvalósításán hatalmasat lendített a 20-as évek közepén létrejött elektromos hangfelvétel: miközben örökre száműzte a stúdiók hangfelvevő tölcseit – megszüadítva az előadóművészt a hangerőség kötelezettségétől – a hangzás általa valóban természetesebbé vált. A hangszórókból áradó zene egyre jobban behálózta az emberek mindennapjait, a „gépzene” jelensége a kor művészeit is állásfoglalásra készítette. A '30-as évek végén Bartók Béla óvott attól, ami sajnos mára valóban bekövetkezett: a zene hallgatása egyre kevésbé

valósítani, amelyek a hangversenytermi előadások egyébként elsikkadnak. Két, látszólag ellentétes, ám mégis igaz, és a zene ügyét szolgáló vélemény!

A HANGZÁS SZÉPSÉGE

Eközben a műszakiak sem tétlenkedtek: létrejött a mikrobarázdás hanglemez, ez finomabb struktúrájának köszönhetően a teljes felnőtteri hangtartományt rögzítette, a stúdiókban megjelent a mágneses hangrögzítés, javítva a dinamika lehetőségeit, a sztereo technika pedig felfedezte a hangteralkotás szépségét. A fejlődés ellenpontja volt az egyre erősödő felismerés: a *hangfelvétel nem képes a koncertélmény megőrzésére*. Glenn Gould azon kevés művész közé tartozott, aki bátran hirdette, hogy csak a hangfelvétel képes igazán közvetíteni az előadó gondolatait: egy hangversenyterem távolabbi soraiban a közön-

Közeledve a '70-es évekhez, bebizonyosodott, hogy a kétcsatornás technika térlelképezése valójában nem helyezi be a hallgatót a hangtérbe, sőt annak egyfajta kettészakadása is létrejön: a hallgató előtt a hangfelvétel tere, háta mögött félkörben pedig a szoba akusztikája dominál. A kvadrofónia a sztereo technika továbbfejlesztéseként ezt a kettősséget kívánta megszüntetni a *hallgató teljes térbe helyezésével*. Ám hiába készültek a stúdiókban szebbnél szebb kvadrafon felvételek, a kor technikája egyszerűen még nem érett meg arra, hogy mindez a hallgatónál is megszólalhatoson. Ismét előtérbe került a műfejes technika, mert úgy tűnt, hogy ennek segítségével – kizárólag fejhallgatón – két csatornán keresztül is van lehetőség a teljes tér átvitelére. Az itt megoldhatatlan elől-lokalizáció azonban ezt a számítást is keresztülhúzta. Ekkor jelent meg a surround hang első generációja: a Dolby laboratórium megvásárolta a korábbi sztereo-ambifónia szabadalmát, ezzel a technikával készült el a Csillagok háborúja.

KÉP- ÉS HANGVARÁZS MÁSODSZOR

November 2-4. között immár második alkalommal kerül megrendezésre a tavaly nagy közönségsikert aratott kiállítási kiállítás, melynek idén is a Budapest WestEnd Hilton ad otthont. A Budapesti Házimozói és HiFi Show tavalyi életre keltésével a szervezők nem titkolt vágya valósult meg: megteremteni a hídszerepét a potenciális vásárlók és forgalmazók között, mégpedig oly módon, hogy a kiállítás mottója – a kép és hang varázsa – kézzelfogható valósággá váljon.

Az idei rendezvényre jelentősen bővült a kiállítók száma, és a kiállítás területe is. A WestEnd Hilton szálloda öt szintjén közel 2000 m² kiállítási területen az idén mintegy kétszer annyi forgalmazó mutatja majd be újdonságait, mint az előző évben.

Ez évben több újdonsággal is találkozhat a kiállításra látogató közönség. Külön kiemelés érdemel a High-End termékeket bemutató kiállítók sora, akik készülékeiket a minőségi zenehallgatás jegyében kínálják. Az évezred első Házimozói és HiFi Show-ja is Európa legjobb készülékeivel és káprázatos bemutatókkal ajándékoz meg mindannyiunkat. A 2001. évi II. Budapesti Házimozói és HiFi Show látogatója november 2-a és 4-e között a Westend Hiltonban ismét részese lehet a kép és hang varázsának.

HANGOK ZÁPORÁBAN

A történet eme része meglehetősen szomorú. Míg 1940-ben az első többcsatornás filmet Stokowsky készítette, néhány évtizeddel később a hangtechnika fejlődését már nem a komolyzene motiválta. Bach, Csajkovszkij, Dukas zenéje nem volt méltó egy új hangtechnikai rendszer megalkotásához, mint ahogyan az operafelvételek kedvéért senkinek sem jutott volna eszébe, hogy megalkossa a többsávos rögzítő eszközöket. Ám végső soron nem az a fontos, hogy a surround technika miért jött létre, hanem az, hogy létezik, s általa a művészet is gazdagodik. A totális hangtérnek kitüntetett jelentősége volt az egyes zenei korszakokban, gondoljunk pl. a barokkra, vagy akár Stockhausen munkásságára. A hangversenytermek napjainkra már szinte szabvánnyá merevedett „pódium – nézőtér” felosztását csak a surround technika képes megtörni, s általa a hangtér ismét a hallgatót körülölelő zenei tényezővé válik.

A '80-as évektől rohamosan terjedő digitális technika is megteremtette a maga ellentmondásait. A CD hangzásával kapcsolatosan mai napig nem csitultak a viták, sőt – a finomabb felbontású digitális rendszerek révén – az „ős CD”-t bíráló hangok talán élesednek is. A hagyományos CD eme kritikai megközelítésének két fontos momentum is köszönhető: egyrészt fejlődik a digitális technika, (amire nagy szüksége van), másrészt nehezebben felejtjük el az eddig ismert legtartósabb

és legszebb hangminőséget adó „fekete” korongokat. Bár a digitális technika révén valóban eljuthatunk egy kitűnő hangminőséghez, ám mégis, a szép hangzásra ma több veszély leselkedik, mint korábban bármikor. A 20. század második felétől a televízió és a videó révén egy erőteljesen vizuális korszak kezdődött – ahol kép is van, ott a hang többnyire másodrendűvé válik. (Az átlag ember a „surround” fogalmát nem ismeri, a „házimozit” igen.) Mára azonban harmadik elemként megjelenik az „adat”, s a hang a reánk zúduló információöszöng csupán egy szűkülő szelete, miközben sajnos egyre romlanak az értő, befogadó otthoni zenehallgatás akusztikai körülményei. Az olcsó, mindenütt és mindenáron történő zenehallgatás sem tesz jót a szép hangzás ügyének. Már az elmondottak is indokolják a *high end mozgalom fontosságát*. Hiszen tudatosítani kell a hangzás szépségének örömeit, az MP3-on nevelkedő nemzedéknek meg kell mutatni, hogy ahogyan igényesek lehetünk öltözetünkben, viselkedésünkben, úgy igényeseknek kell lennünk zenehallgatási szokásainkban. A hangszórókból megszólaló zene – Bartókot idézve – ne „langyos fürdő cirógatással”, hanem ugyanolyan ünnep legyen, mint egy hangverseny. A hangfelvétel ma már önálló, semmi mással nem pótolható művészet, mely nem az élő zene ellenében, hanem azzal egyetemben varázsolja széppé mindennapjainkat.

Ujházy László

ETALON ... az élő zene tükre kreaton MusiCante

ETALON

Az Etalon megújult termékválasztékával, elérhető áron nyújtja a zene természetes hangon történő megszólaltatására alkotott eszközöket. Termékeinket keresse az **ETALON** viszonteladóknál. További információ a www.etalonacoustics.com címen, illetve bemutatótermünkben:

Etalon Akusztika Kft. • Értékesítés: 1143 Budapest Zászlós u. 56. • Telefon: 222-6720
Telefax: 220-9101 • E-Mail: ertekesites@etalonacoustics.com

BUDAPEST HIGH END SHOW, 2001. NOVEMBER 9-11.

A VILÁG LEGSZÍNVEONALASABB AUDIO KÉSZÜLÉKEINEK BEMUTATÓJA AZ ART'OTELI

A high end audioval általában két baj van. Az egyik az, hogy drága, a másik pedig, hogy igényességre nevel. Ami az elsőt illeti, az odafigyeléssel, okossággal még valahogy kezelhető – sokunk otthonában szól ugyanis drága, viszont nem high end hangzású audio készülék, a különböző márkanevek, esetleg a design sokszor félrevezetik a téma iránt nem szívvel, ésszel illetve füllel közelítőket. Ami viszont az igényességet illeti, az már valóban probléma. Az igényesség ugyanis

mindig munkát, befektetést – nem feltétlenül anyagit – kíván, s ami a legrosszabb, időbe kerül. S még így is előfordul, hogy zsákutcába keveredik az ember, szóval a minőségi zenehallgatás sokszor tényleg Blood, Sweat & Tears.

Talán pont ezért élte túl a high end, illetve a Budapest High End Show az elmúlt évtizedet.

A high end elképzelés egy pofon egyszerű logika alapján született meg. Van a zeneszerző. Évekig dolgozik a zeneművön, s a minél pontosabb megszólaltatás érdekében a kottát különböző ritmikai, és dinamikai jelzésekkel egészíti ki. Aztán jön az előadóművész, aki hónapokat, sokszor éveket szán arra, hogy a művet értelmezze, megtanulja. (Lehet, hogy naiv vagyok...) Ezután következik a hangfelvétel, ami – tisztességes hozzáállás esetén – akár hetekig is eltarthat. Ezek után, tényleg van, aki azt gondolja, hogy mindez a rengeteg munka, erőfeszítés egy kommersz hifi készülék megszólaltatásában méltón reprezentálódik?

Vannak művészek, akik felismerték, hogy a technológia a zenét kreatívan szolgálhatja. Ilyen volt Stokowski, Gould vagy Zappa. A kortársak közül említhetem Eötvös Pétert. Sok, az ő törekvéseikhez méltó audio készüléket gyártó műhely létezik,

ahol nem csupán hangot, hanem a zenét szolgáltatni képes lemezjátszókat, erős, hangfalakat próbálnak létrehozni. Ezek a gr általában pár emberből álló cégek, mo manufaktúrák, ugyanis a jó minőségű hifi, csak a hangszerek, sokszor kézzel készül. lemszerű hát, hogy multinacionális cég n vagy nem sok van köztük. Addig örülnék, am így van. Európa elrablása – lásd mi lett a rocl a punkból, de akár komolyzenét is említhete nap, mint nap megtörténik.

Szóval, aki a high endben továbbra is csak a dr audio készülékeket hajlandó látni – s az álta megszólaló zenét nem akarja vagy tudja megha lani –, s ezért csak bosszankodni képes, az inkább maradjon otthon. Aki viszont tud örülni annak hogy vannak még páran, akik a zenéhez méltó körülményeket szeretnének teremteni otthona ban is, azoknak hír, hogy novemberben kilencd ik alkalommal kerül megrendezésre a haz high end képviseltek valamint gyártók évi bemutatója, a Budapest High End Show, ezútt új helyszínen, a Bem rakparton található art'ote ben.

Csontos István

T+A

Hi-Fi és zenebarát
vadásztársainkat
szeretettel várjuk!

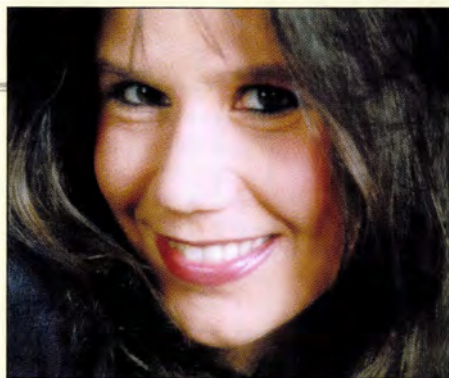
Bp. V. Városház u. 16.

Hétfő-Péntek: 11⁰⁰–18⁰⁰

Tel.: 06-1-266-92-08

TFK ELEKTRONIK Kft.

KONCERT A CIRKUSZBAN
– VILÁGSZÁM!

Leges előadók, különleges helyszíneken – ez is lehetne azoknak az őszi koncerteknek a címe, amelyeket a Nádor Programiroda szervez. „Egy Hangversenyteremért” Alapítvánnyal „Szól a szív” Alapítvánnyal karöltve. A Magyar Virtuózok Kamarazenekar két helyszínen, különböző műsor-összeállítású hangversenyekkel várja a zenerajongókat. A Hotel International báltermében **szepember 30. és december 16. között** négyrészes, az MTA díszteremében pedig **szepember 17. és december 10. között** hatrészes sorozat válogat a vonósrepertoár legjobb darabjaiból a barokktól a romantikus slágerdarabokon át a huszadik századi szerzőkig: köztük Kreisler, Ravel, Elgar és Britten egy-egy mesterművéig (a részletes műsort keresse a gramofon.hu koncert rovatában). Az előadások vezényel és hegedűn közreműködik a zenei művészeti vezetője, Szenthelyi Miklós.

Október 13-án szintén a Magyar Virtuózok lesz az egyik szereplő azon a kétnapos, különleges zenei fesztiválon is, melynek szokatlan helyszíne a városi Nagycirkusz. A rendezvény első napján, **október 12-én** egy meghökkentő hangverseny várja meg a cirkuszi koncerteket: Kárászy Szilvia zongoraművész a népszerű szopránszaxofonosokkal, St. Martinnal játszik együtt. A Harangjáték – szaxofon címet viselő műsor több szempontból is

eltér a megszokottól: Kárászy Szilvia egy különleges hangszereken, a harminc hangos, billentyűs harangjátékon fogja kísérni St. Martint. „Hét éve veszek részt ebben a kísérletben, amely lassan kitölti az egész életemet” – nyilatkozott a Gramofon kérdésére Kárászy Szilvia a harangjáték fejlesztéséről. – „A tizenkét fokú hangsorra hangolt harangokat kalapácsmechanika szálaltatja meg, amire egy digitális zongorabillentyűzet vezeti át a játékos leütéseit. Nagyon alkalmasnak tartom ezt a hangzást a barokk muzsikához, erről a közönség is meggyőződhet majd.” Az október 12-ei koncerten a klasszikus repertoár mellett felcsendülnek Kárászy Szilvia saját szerzeményei is, melyek közül néhányat külön erre az alkalomra komponál. A cirkuszi koncertektől bővebb információ a 06/20/928-4667-es telefonszámon kapható.

HÚSZÉVES A
CAPELLA SAVARIA

Évtizedes jubileumát ünnepli az ősszel a szombathelyi Capella Savaria kamarazenekar. A tizedik évforduló jegyében **november 10-én** ad szombathelyi hangversenyt a szombathelyi Bartók Termékben. Az előrejelzések szerint a koncert énekes vendége lesz Zádori Mária és a világhírű amerikai énekművész, Derek Lee Ragin. A Capella Savaria működésének kezdetétől fogva a régizene mozgalom egyik legkitartóbb és legautentikusabb képviselője Magyarországon. Művészeti vezetője az alapítástól 1999-ig Németh Pál fuvonóművész volt – ekkor feladatait a koncertmester Zsolt vette át. Hangszereik szinte kivétel nélkül a 18. században készült eredeti darabok, melyeken immár huszadik éve a barokk repertoárral játszott darabjai csendülnek fel. Lemegek közül széles a választék a Hungaroton Klasszikus katalógusában: Antonio Vivaldi vagy Georg Friedrich Händel slágerdarabjai és kevésbé ismert szerzeményei mellett olyan igazi különlegesek is megtalálhatók, mint Jacques-Christophe Naudot fuvólaversenyei, Baldassare Gabioli, Antonio Caldara és Alessandro Scarlatti barokk operikus művei vagy Giovanni Battista Pergolesi ostanában növekvő népszerűségű operája, a Furber szolgálat. Az ünnepi hangverseny fontos műsorát az ősz folyamán internetes zeneportálunkon, a Gramofon.hu koncert rovatában megtekinthetjük majd elérni.

RÉGIZENE PESTEN
ÉS BUDÁN

Szeptember 22-én kezdődik és október 6-áig tart Budapesten a IV. Nemzetközi Régizenei Hetek programozása. Az ifjú karmester, Rácz Márton művészeti vezetésével, a Fiatal Zenészekért Egyesület szervezésében létrejövő fesztiválra a historikus előadói praxis több nemzetközi sztárja – így Anneke Boeke, Wieland Kuijken és Peter Van Dijk – jelezte érdeklődését. A műfaj hazai képviselői közül fellép Bodrogi Éva és Megyesi Schwartz Lúcia (ének), Petőfi Erika (hegedű), Spányi Miklós (csembaló), Csalog Benedek (fuvola), Máté Balázs (celló), valamint az Ensemble Philippe, az A:N:S Chorus és a Corvina Consort. A koncertekre változatos helyszíneken – így az MTA Roosevelt téri dísztermében, az Olasz Intézetben, a Felsővízvárosi Szt. Anna templomban és a Mátyás-templomban kerül sor. Önálló hangverseny foglalkozik a barokk kamaraszónatáival, az Itáliában tevékenykedő németalföldi mesterek életművével, a késő barokk olasz egyházzenevel és a barokk „doctus musicus”, Johann Sebastian Bach oeuvre-jével. A fesztivál teljes programja hamarosan megtalálható lesz a Gramofon internetes zeneportálján, a www.gramofon.hu honlap koncert rovatában.

Minden, ami a
fújáshoz
kell!

FON
TRADE MUSIC

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzsikások, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

Amit kínálunk:

- a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját: nálunk ezeket nem csak megrendelheti, de kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.
- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az óvodai zeneoktatásban használatos Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvöztetésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka.

PREMI

Így magától értető a garancia...

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14.
Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158,
E-mail: fontrade.music@matavnet.hu

A GRAMOFON ZENEI DÍJAINAK ÁTADÁSA NOVEMBERBEN

A Gramofon szerkesztősége idén első ízben ítéli oda a Magyar Klasszikus Díjat és a Magyar Jazz Díjat a zenei teljesítménye alapján erre legalkalmasabb magyar előadóművészeknek. A díjak életre hívását két évvel megelőzte a szintén általunk kezdeményezett Év Jazzlemeze díj, amelynek átadását a jazz-szakma élénk érdeklődése kísérte. Az idén és reményeink szerint az elkövetkező években is a jazz mellett a komolyzene kiemelkedő előadói is méltó szakmai elismerésben szeretnénk részesíteni. A díjátadó gálára

2001. november 16-án este kerül sor az International Buda Stage színháztermében. A zsűri elnöke a Gramofon főszerkesztője, Retkes Attila, két tagja pedig Petrovics Emil zeneszerző, illetve Gonda János zongoraművész lesz. A Magyar Klasszikus Díj és Magyar Jazz Díj szavazásának menetéről, a kategóriákról és a gáláról bővebben is tájékozódhatnak a Gramofon.hu hírhangjából; az eseményről a Gramofon Klub tagjai – az eddigi megszokott módon – névre szólóan postázott meghívóból is értesülhetnek majd.

ELŐKÉSZÜLETBEN TÁTRAI VILMOS ÖNÉLETRAJZA

TÁTRAI VILMOS HEGEDŰSZÓ ALKONYATBAN

A Gramofon kiadója, a Klasszikus és Jazz Lap-, Könyv- és Hanglemezkiadó Kft. a Zene Világnapjára, 2001. október 1-jére jelenteti meg az 1999-ben elhunyt nemzetközi híru hegedűművész, TÁTRAI VILMOS önéletrajzát. Az Állami Hangversenyzenekar legendás koncertmestere, a Magyar Kamarazenekar alapítója, a Tátrai Vonósnégyes névadó primáriusa egész életében gondosan vezette naplóját, s ez, valamint más visszaemlékezései, történetei alapján készült el a Hegedűszó alkonyatkor című kötet. A lebilincselően izgalmas, színes önéletrajz – amelyhez gazdag fényképanyag és tudományos igényű függelék társul – hiteles képet fest a kimagasló művész személyiségéről, s egyúttal kortörténeti dokumentum is: több mint hatvan év magyar zenei életének szubjektív krónikája. A Gramofon előfizetői, állandó olvasói jelentős kedvezményel juthatnak hozzá Tátrai Vilmos önéletrajzi kötetéhez. Ennek részleteiről előfizetőink számára levélben, illetve október 1-jétől az interneten (www.gramofon.hu) adunk tájékoztatást.

EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK:

**International Buda Stage, Kárpátia Étterem,
Muzsik, Világgazdaság, Bartók rádió**

SZAKMAI PARTNEREK:

**Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár; Távközlési Zenei Alapítvány;
Miskolci Szimfonikus Zenekar; BMG Ariola Hungary; EMI; Sony Music; Universal
Music; BMC Records; MusiCDome; Fonó Records; H&H '92; Varga István;
Gramy Records; Karsay és Tsa; Phoenix Hangstúdió; DELTACOncert;
Jakobi Koncert Kft.; Kiraly Music Network; Hollósy Zongoraterem Kft.**

KIEMELT TÁMOGATÓK:

antenna hungária

SIEMENS

• matáv

FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

GRAMOFON

KLASSZIKUS ÉS JAZZ

IVÁNYI MARGÓ, BÖSZE ÁDÁM,
RETKESS ATTILA

RETKESS ATTILA

H. MAGYAR KORNÉL

ALBERT MÁRIA (ZENÉS SZÍNHÁZ)
H. MAGYAR KORNÉL
(CROSSOVER, VILÁGZENE)
RETKESS ATTILA (KLASSZIKUS)
ZIPHERNOVSZKY KORNÉL (JAZZ)
ZSOLDOS DÁVID (INTERNET)

TÓTH JÓZSEF

SZERKESZTŐSÉGI FOGADÓÓRÁK
KEDDEN ÉS CSÜTÖRTÖKÖN
10 ÉS 16 ÓRA KÖZÖTT.
(ELŐZETES TELEFONOS
EGYEZTETÉS SZÜKSÉGES.)

1037 BUDAPEST,
SZÉPVÖLGYI ÚT 99.
430-2872
: 436-0101

INFO@GRAMOFON.HU

HTTP://WWW.GRAMOFON.HU
KIADJA A KLASSZIKUS ÉS JAZZ LAP-,
KÖNYV- ÉS HANGLEMEZKIADÓ KFT.
1037 BUDAPEST,
SZÉPVÖLGYI ÚT 99.

Screen

IMAGESET KFT.

MEGA KFT.

MEGJELENIK ÉVSZAKONKÉNT.
ELŐFIZETHETŐ A KIADÓ CÍMÉN,
TELEFONON, FAXON, E-MAILBEN
VAGY SMS-BEN (06/20/934-1397).
AZ EGYÉVES ELŐFIZETÉS ÁRA
3000 FORINT.

A GRAMOFONT BIZTOSAN MEGTALÁLJA
A KÖVETKEZŐ HELYEKEN

AMADEUS ZENESZALON
(V. SZENDE PÁL U. 1.)
CD CENTRUM
(XII. BUDAPEST,
MAGYAR JAKOBINUSOK TERE 4.)
CONCERTO HANGLEMEZBOLT
(VII. BUDAPEST, DOB U. 33)
FONÓ BUDAI ZENEHÁZ
(XI. BUDAPEST, SZTREGOVA U. 3.)
KODÁLY ZOLTÁN ZENEMŰBOLT
(V. BUDAPEST, MŰZEUM KRT. 21.)
RŐZSAVÖLGYI ZENEMŰBOLT
(V. BUDAPEST, SZERVITA TÉR 5.)

CORVINA MŰVÉSZETI KÖNYVESBOLT
(7621 PÉCS, SZÉCHENYI TÉR 8.)
FÓKUSZ KÖNYVÁRUHÁZAK
(4026 DEBRECEN, HUNYADI U. 8-10.
3530 MISKOLC, SZÉCHENYI U. 7.
6720 SZEGED, TISZA L. KRT. 34.
3300 EGER, BAJCSY ZS. U. 2.
9021 GYŐR, ARANY J. U. 3.
2000 SZENTENDRE, FŐ TÉR 5.)

DIGITAL STEREO HCD 1191

LEONZTI HONAUER
KEYBOARD SONATAS
KEYBOARD SONATAS
WITH VIOLIN ACCOMPANIMENT

IZILVIA ELEK
fortepiano
LÁSZLÓ PAULIK
violin

HUNGAROTON CLASSIC

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1001

Flute Pearls

Paganini • Rimsky-Korsakov • Briccialdi • Doppler
Mendelssohn • Tchaikovsky • Demersseman • Massenet • Taffanel

JÁNOS BÁLINT
Pearl Flute

Tünde Kurucz Piano With Katalin Kramarics Pearl Flute

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1041

C. F. ABEL
SIX SONATAS Op.2
FOR THE HARPSICORD
WITH ACCOMPANIMENTS FOR A VIOLIN
OR GERMAN FLUTE AND VIOLONCELLO

MIKLÓS SPÁNYI
TANGENT PIANO
LÁSZLÓ PAULIK
VIOLIN
BALÁZS MÁTÉ
CELLO

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1016

JENŐ HUBAY
Works for Violin and Piano Vol.4

DIX PIÈCES
CARACTÉRISTIQUES
Op.79
PERPETUUM
MOBILE
Op.88
BRÁHMS-HUBAY
HUNGARIAN
DANCES
Nos 1-10

FERENC SZECSDI
violin
ISTVAN KASSAI
piano

HUNGAROTON CLASSIC

HUNGAROTON CLASSIC

HUNGAROTON JANUS COLLECTION HCD 0041

MUSORGSKY • MUSORGSKY-RAVEL
PICTURES at an EXHIBITION

PÉTER KOZCZOR
piano

HUNGARIAN STATE ORCHESTRA conducted by GYULA NÉMETH

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1008

HAYDN
THE SUN QUARTETS
Op.20 Nos 2, 4, 5 – version with flute

ENSEMBLE CAMPANILE
Ildikó Kertész – flute
Isabel Schau – violin, Thomas Irvine – viola
Martin Fritz – cello

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1018

MARCO ENRICO BOSSI
ORGAN WORKS
JERZSÉBET ÁCIHM

HUNGAROTON CLASSIC

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1018

PIERRE DE LA RUE
CHANSONS
from the Album of Marguerite of Austria
CORVINA CONSORT
Vocal & Instrumental Ensemble
Artistic Director: Zoltán Kalmanovits

HUNGAROTON CLASSIC

ÁDÁM KONDOR

PRELUDE
SONG AND COMMENT
SONG EXERCISES
HASTIERES SETTINGS
DISSEMINATION POSITIONS
OLD BOCKHAMPTON TUNES

HUNGAROTON CLASSIC
DIGITAL STEREO HCD 1194

DIGITAL STEREO HCD 1007

ZSOLT DURKÓ

UNA RAPSODIA UNGHERESE
VIOLIN CONCERTO • SZÉCHENYI ORATORIO

BÉLA KOVÁCS • TIBOR DITTRICH • FERENC SZECSDI
ÁTIILA FEKETE • PÉTER FRIED • HUNGARIAN RADIO CHORUS
BUDAPEST SYMPHONY ORCHESTRA

Conducted by
GYÖRGY LEHEL, TAMÁS VÁSÁRY

HUNGAROTON CLASSIC

HUNGAROTON CLASSIC

DIGITAL STEREO HCD 1018

FROM THE INSTRUMENTAL
FOLK COLLECTION OF
LAJTHA
HANGSZERES NÉPZENEGYÜJTÉSÉBŐL

BALASSAGYARMATI ÉS SOPRONI NÉPI ZENEKAR
TWO FOLK ORCHESTRAS

HUNGAROTON CLASSIC

BMC**Budapest Music Center Records**

www.bmcrecords.hu
info@bmcrecords.hu

Keresse a kiadó állványait az alábbi helyeken:

Antikvár Könyvesbolt
9700 Szombathely, Fő tér 35.

BMC-lemezbolt
1093 Bp. Lónyay u. 41.
(http://cdshop.bmc.hu)

CD Bár
1108 Bp. Krúdy Gyula u. 6

CD Bár – Buda
1027 Bp. Kacska u. 22.

Célpont üzletház
– Violin zeneshop
8800 Nagykanizsa, Zrínyi M. u. 15.

Fotex Records – Virgin Megastore
1138 Bp. Váci út 178. (Duna Plaza)

Fotex Records – 1. számú bolt
1052 Bp. Szervita tér 2.

Írók Boltja
1061 Bp. Andrassy út 45.

Líra és Lant Rt.
– Kodály Zoltán Zeneműbolt
1053 Bp. Múzeum krt. 21.

Líra és Lant Rt.
– Rózsavölgyi Zeneműbolt
1052 Bp. Szervita tér 5.

MCD Amadeus Zeneszalón
1051 Bp. Szende Pál u. 1.

MCD Zeneáruház
1066 Bp. Jókai u. 40.

MCD Zeneszalón
1051 Bp. Vörösmarty tér 1.

Művész Mozi
1066 Bp. Teréz krt. 30.

Ticket Express – Központi Jegyiroda
1061 Bp. Andrassy út 18.

Unicus Antikvárium
9400 Sopron, Szt. György u. 14.

Új Színház
1061 Bp. Paulay Ede u. 35.

Vince Kiadó
Műcsarnok Könyvesbolt
1146 Bp. Dózsa György út 37.

Violin 2000
1094 Bp. Ferenc krt. 19-21.

Violin – Westend
Bp. Westend City Center

Zeneakadémia
1061 Bp. Liszt Ferenc tér 8.

A BMC Records újdonságai:

BMC CD 058

BARTÓK BÉLA – A csodálatos mandarin; Concerto

Előadók:

Junge Deutsche Philharmonie, Gustav Mahler Jugendorchester
Vezényel: Eötvös Péter

„Bartók műveit gyakran vezényelem, de ezeket az előadásokat egy évtized múltán is kivételesen erősnek és hitelesnek érzem; lendületük, karakterük és dinamikájuk még a felvételeken is jól érvényesül.”
(Eötvös Péter, 2001)

BMC CD 063

EÖTVÖS PÉTER – zeroPoints
BEETHOVEN – V. szimfónia

Előadók:

Göteborg Symfoniker, Ensemble Modern
Vezényel: Eötvös Péter

„A modern korban már nem szükséges a nagyhangzázhoz nagy zenekar, mert egy gondosan kidolgozott elektroakusztikai erősítéssel ugyanazt az eredményt tudjuk elérni, amely Beethoven korában csak a vonószenekekről származhatott.”
(Eötvös Péter, 2001)

BMC CD 055

DRESCH MIHÁLY – Quiet as it is (Szép csendesen)

Előadók: Dresch Mihály – tenor és szoprano szaxofon,
Kovács Ferenc – hegedű, tombita, Unger Balázs – cimbalom,
Szandai Mátyás – nagybőgő, Baló István – dobok
„Soha nem hallottam a Dreschéhez fogható muzsikát, amely a népzeneből merít, de nem feldolgozza, hanem zsigereiben éli meg annak minden pillanatát.”

Horváth Csaba (Közép-Európa Táncszínház),
a *Szép csendesen* című előadás koreográfusa

BMC CD 054

VÁZSONYI JÁNOS – Shades of Bach

Előadók:

Vázsonyi János – szaxofon, Vácsi Dániel – szaxofon
Csillagh Katalin – zongora

„A felvétel szokatlan kísérletnek enged teret: Bach-zene szólt meg szaxofonon. Innen hallgatva Bach-féle hangokból építkező alternatív jazz, amonnan viszont jazzes asszociációkkal átfestett Bach-interpretáció. Döntse el a hallgató, hogy a híd melyik oldaláról közelít felé.”
(Batta András)